

Josu Jon Imaz, EAJko EBBren presidentea
"Hauteskunde kanpaina PSOE eta Batasuna jokoan ari dira"

ARGIA

ARGIA

2007ko maiatzaren 13a | LXX. urtea | 2.088 zenbakia | 3,60 euro

www.argia.com Euskal Herriko astekaria

"Tabakalera ez da aristokrazia
kulturalaren kontu bat"

Joxean Muñoz, Tabakalerako zuzendaria

Palestinako taupadak

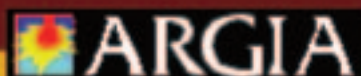
Beste alorrean, eragin handia duen leku bat da, baita Palestinan nazioartik ere. Hala ere, aski bereziki ikusgai da nazioartik sentimenduetan dituen eragina. Hala ere, ez da hori gure eraginaren helburua. Gure helburua da, baita ere, eragin handia duen leku bat izan. Taupadak, baita ere, eragin handia duen leku bat izan. Taupadak, baita ere, eragin handia duen leku bat izan. Taupadak, baita ere, eragin handia duen leku bat izan.

Amets Arzallus

Foto: O. Ibarra / Ansa

Amets Arzallus eta Txomin Txueka
Palestinatik zuzenean.
Maiatzaren 2tik 1bera kanala berezia:
www.argia.com/palestina

PALESTINAKO TAUPADAK

Asteko gaia

05 Zientzialari gabezia; ongizatea kolokan. Unai Brea.

Gaiak

17 36ko Gerra. Maiatzeko kronika.
Adiorik gogorra. Josu Chueca.

Iritziak

- 22 J. I. Basterretxea.** Ttakun (h)errenka.
23 Jakes Bortairu. Hizkuntza politika publikoari so.
24 Joxe Iriarte, *Bikila*. Hauteskunde atarian.
Igor Estankona. Hiria.
25 Agurtzane Intxaurraga. Zorion saminduak.
Joxemari Ostolaza. Lehen, faxa.
26 Nerea Elustondo. Bertso berriak. LANG(h)ileEl jarriak.

Erdiko kaiera

- 27 Frank Bergon,**
***Western Berriaren* idazlea.**
Monika Madinabeitia.
31 Argitalpenak. Iker Barandiaran
eta Pilar Iparragirre.
34 Ezpalak. Jon Torner.
36 Denbora-pasak. Ana Zambrano
eta Kike Amonarriz.
38 Ihesi: Pasaia-Hondarribia II.
Musikildak Tellabide eta Asier Agirresarobe. **Frank Bergon**
42 Makina bat kontu. Jabier Agirre, Joxerra Aizpurua,
Jakoba Errekondo eta Nagore Irazustabarrena.

Termometroa

- 50 Nicolas Sarkozy, Frantzia kontserbadorearen**
errege berria. Mikel Asurmendi.
52 Balmaseda-Ibilaldia 2007,
Zubi zaharreko
euskaldun gazteak.
M. A. Elustondo.
54 Bero-beroan. Xabier Letona, Onintza Irureta
eta Juan Mari Arregi.
56 Net Hurbil. Sunitak eta xiitak Islamaren
geopolitikan. Pello Zubiria.

11 | Joxean Muñoz

Kultura Garaikidearen Nazioarteko Gunearen nondik norakoez aritu gara Joxean Muñoz zuzendariarekin. Donostiako tabako fabrika zena kultur adierazpide berrien erakusleho bihurtu nahi du Muñozek eta horretan dabil buru belarri. Azaldu digunez kultura garaikidea herritarrengana hurbiltzeko tresna izango da Tabakalera.

04 | Deabruaren abokatua: Edurne Brouard

Fermin Etxegoien

45 | Josu Jon Imaz 58 | Azkena

Mikel Asurmendi Bixente Serrano Izko

20 | Twitter. Zer ari zara doing?

Interneteko iraultza berria edo alferrikako denbora galtzea? Aldeko eta kontrako iritzia egon arren, mundu guztia ari da azken aldian Twitterren inguruan berbetan. Mikroblog sistema berri honen inguruko xehetasunak eskaintzen dizkizugu erreportaje honetan.

Jabetza: Komunikazio Biziagoa, S.A.L. Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta. Zuzendaria: Xabier Letona. Zuzendariaren albokoa: Pello Zubiria. Erredakzio-burua: Estibitz Eizaguirre. Erredakzioa: Urko Apaolaza, Jon Artano, Mikel Asurmendi, Gorka Bereziartua, Mikel Garcia eta Onintza Irureta. Argazkilaria: Dani Blanco. Produktzioa: ANTZA, S.A.L. Sareko Argia: Eli Pombo eta Jon Torner.

Kudeatzailea: Berdaitz Goia. Salmenta Burua: Bego Zuza. Harpidetza: Urtzi Azpiroz. Publizitatea: Nere Armendariz, Urko Vivar. Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua. Sustapena: Esti Parada. Administrazioa: Marjo Aiertza, Mari Karmen Loiarde, Aloña Sorraluze. Bezeroen harrera: Olatz Korta.

Argitalpenak: Arantza Egaña. Zerbiztuak: Joxe Mari Irazusta, Lore Agirrezabal, Naiara Irureta.

HELBIDEAK: Gipuzkoa: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel: 943 371545. Fax: 943 373403 (erredakzioa), 943 361048 (komertziala). Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoa: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel: 559 476000. Fax: 559 476001. Nafarroa: Gazteluko Plaza 44, 3 eskuina. 31001 Iruñea. Tel: 948 222285. Bizkaia: P.K. 140. 48.100 Mungia. POSTA ELEKTRONIKOA. Erredakzioa: kazeta@argia.com. Komertziala: komertzial@argia.com. Harpidetza: harpide@argia.com. Interneten: www.argia.com. Lege gordailua: NA 80-1963. ISSN: 0213-909X. Batzorde parekidea: 72562 E. Inprimategia: Antza S.A.L. Informatika: Adur Software Productions. S.Koop. Elk. Urtebeteko harpidetza. Hego Euskal Herria: 130 euro. Ipar Euskal Herria: 160 euro. Espainia: 130 euro. Beste atzerriak: 165 euro. Airez: 260 euro. Komunikazio Biziagoa S.A.L. Ametzagaila Taldeko parteidea da.

Azala: Antza. Azaleko argazkia: Karlos Corbella.

KULTURA SAILA
Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak
diruz lagundua

Gipuzkoako Foru Aldundia

“Barkamena norberaren ekimen pertsonala da”

Edurne Brouard Aldamiz | Korrikazaina

HBko parlamentaria izan zen 87tik 90era.

Ordutik hona euskalgintzarako bizi da.

15. Korrika berak koordinatu du.

FERMIN ETXEGOIEN

Argazia: Iñigo Azkona

Zu ez zara izango... euskaraz “konpromiso” egiten duten horietariko bat?

“Konpromiso” egiten diren guztiak une konkretu eta laburretarako izaten dira. Nire konpromisoa betiko da.

Zein da euskararen etsairik amorratuena?

Euskara normalizatuta dagoela esaten digun lelo ezkutut hori.

Karrantzan euskara “normalizatzea” zer litzateke?

Karrantzan eta edonon, “normalizazioa” hitzak berak dioena baino ez da: normaltasunez aritu ahal izatea, geure bizitzaren esparru eta une guztietan erabili ahal izatea arazorik gabe. Leku batzuetan besteetan baino zailagoa izango da...

Euskara desagertzen den egunean milioi bat lagun joango da Korrikara, entzun nion behin batean Atxagari...

Premisa da okerra. Ez dugu euskara desagertzen utziko.

Edurne moduko bilbotarrentzat... Zazpi Kaleetan al dago zuen Obaba?

Ez naiz horren bilbotarra. Bilbo ere euskalduntzen doan hiria da. Zazpi Kaleetan, akaso, inon baino gehiago entzuten da, baina ez ahaztu orain Metroa dagoela, eta minutu gutxitan punta batetik bestera mugitzen gara euskaldunak.

Agian bilbotar peto batentzat Bilbo ez dago Euskal Herria barruan, baizik eta alderantziz: Euskal Herria Bilbo barruan!

Bilbo Euskal Herrian dagoela ezin ukatu, baina ez pentsa! hainbeste Euskal Herri dago Bilbo barruan!

Bilbon eskatu zien barkamena Lehendakariak ETak hildakoen senideei. Barkatu galdera: zuk barkatu al duzu?

Barkamena norberaren ekimen pertsonala da. Horregatik harritzen nau inoren izenean barkamena eskatze horrek. Une honetan, orokorrean, daukagun egoerari aurre egiteari garrantzitsuago deritzot neure egoera pertsonala begiratzeari baino.

Konponbidearen mesedetan hartuko zenukeen lehen erabakia...

Begira, hemen denok dugu geure erantzukizuna, eta denok aportatu behar dugu. Baina erantzukizunak eta erantzunkizunak daude. Jekar daitezen behingoz ahalmena dutenak!

Sententzian jasota ez dagoen zer dakizu aitaren hilketaz?

Edozein euskal hiritarrek dakiena: ia dena.

Ia?

Bai, ia. Irabazten ez dugun bitartean ez dugu aukerarik izango Estatuaren artxibo sekretuetan arakatzeko...

Hauteskundeez zer espero?

Bakoitzak bereari botua eman ahal izatearekin konformatuko nintzateke momentuan.

Demagun ANV eta ASB alderdien artean hautatu behar izatea... Bai dilema hamletianoa!

Ea Conde Pumpidok, Blancok eta Azkunak entzuten dizuten! Baina 170.000 pertsonen eskubideez ari garenean txantxetarako gogo gutxi geratzen zait.

Fikzioaz mintzatu garenez, emaidazu zure gogoko eleberri baten izenburua...

Sarri pentsatu izan dut galdera hau egingo balidate zer erantzungo nukeen. Munduko literaturan hainbeste eleberri bikain egonda bakarra aukeratzea ezinezkoa zait niri behintzat.

Euskal futbolaren krisi gorriaz ere galdetu nahi dizut...

Krisietatik indartuta ateratzen omen gara euskaldunak...

Omen?

Omen.

Amen?

Bukaeran esaten da hori eta ni primeran pasatzen ari naiz solasaldi honekin. ■

• ASTERO GAIA •

Zientzialari gabezia

Gure ongizatea kolokan

Zientzialari harrobia agortzen ari da Europan. Herrialde batzuetan, tentazio handia izan liteke horren errua ikertzaile-karreran dauden gabeziei egotea, baina hori ez da nahikoa egoera honen zergatiak ulertzeko: ikerkuntza zeharo lan duin eta ospeduna den tokietan ere antzera dabilta. Analisi gehienek jendarte modernoaren ezaugarriak aipatzen dituzte gaitzaren abiapuntu nagusitzat: ikerkuntza lan neketsua da, eta gero eta gehiago nekeak saihesteko joera dugu, ongizatea eta erosotasuna ia erlijio bihurtu ditugun aro honetan. Paradoxa ederra, Mendebaldeko bizi-kalitateak aurrerakuntza zientifikoaren beharra baitauka. Apika, ondoegi bizi nahi izateak eramango gaitu hain ondo ez bizitzera. Badaezpada, hasiak dira, han-hemen, zenbait neurri hartzen.

UNAI BREA

INGO AZKONA

ZIENTZIA BOKAZIOA ahulduz doa. Irakaskuntza ertainean gero eta ikasle gutxiagok aukeratzen ditu adar zientifikoak, gero eta gutxiago joaten dira unibertsitatera horrekin lotutako ikasketak egitera, gero eta ikertzaile gutxiago sortzen da. Noiz eta haien beharra handiagoa denean, Rosa Maria Ros Kataluniako Unibertsitate Politekniko irakaslearen ustez: “Gaur egungo jendarteak orain dela 50 urtekoak baino askoz zientzia eta teknologia gehiago eskatzen eta kontsumitzen du, beraz lehen baino zientzialari gehiago behar dugu. Baina ozta-ozta ari gara beharrak asetzen, eta etorkizunean arazoak eduki ditzakegu bide honetatik jarraituz gero”.

Rosa Maria Rosek Science on stage (Zientzia jardunean) programa europarra koordinatzen du Espainiako Estatuan. “Hasieran Physics on stage besterik ez zen, alegia, fisikaz baizik ez ziren arduratzen, baina gero zientzia guztira zabaltea erabaki zuten”. Herrialde bakoitzak bere erara antolatzen du programa, baina helburu nagusia, beti ere, irakasleei –Bigarren Hezkuntzakoei batez ere– zientzia irakasteko modu berri-tzaileak eskaintzea da. “Irakasle guztiek, euren eskolak prestatzeko lan bat egin behar dute aldez aurretik. Eta lan horren emaitza, askotan, ekimen berritzaile eta erakargarriak izaten dira. Guk, Sciencie on stagen bitartez, ekimen horiek saritu nahi ditugu”. Bide batez, irakasleek elkarren ideien berri eduki dezakete.

Azken batean, zientzia ikasleei “saltzea” da xede nagusia. Europa osoko adituak aspaldi konturatu ziren gazteek gero eta gutxiago aukeratzen dituztela zientziarekin zerikusia duten ikasketak. Kontua ez da berria. 80ko hamarkadaren amaieran hasi zen joera hori igartzen, Rosek dioenez.

“Gaur egungo jendarteak duela 50 urtekoak baino askoz zientzia eta teknologia gehiago eskatzen du, baina ozta-ozta ari gara beharrak asetzen”

Rosa Maria Ros

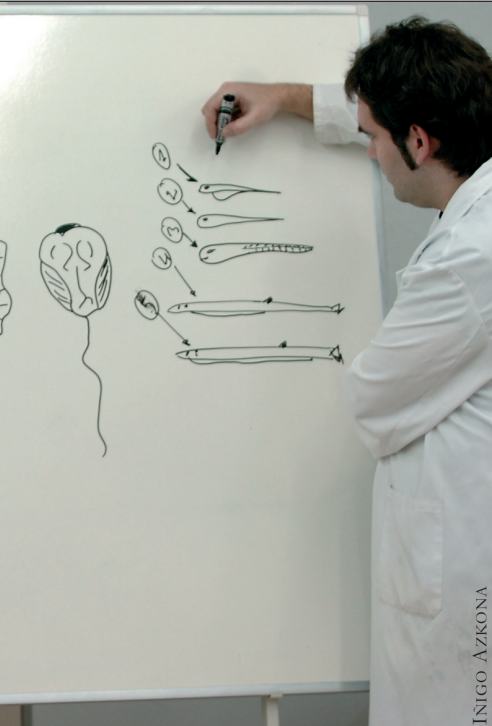
Ahots guztiak bat datoz: ahaleginari eta lanari gero eta balio txikiagoa aitortzen diogure kulturak. Eta zientzian aritzeko, ikerkuntzan batik bat, ahalegina eta lana ezinbestekoak dira. “Europar, eta herrialde garatu guztietan, gauza bera gertatzen ari da”, dio Álvaro Villarroel CSICeko (Espainiako Zientzia Ikerkuntzarako Kontseilu Nagusiko) ikertzaileak, “AEBetan ere bai, baina haiek, behintzat, beste herrialdeetako zientzialariak erakartzeko gaitasuna daukate. Hango laborategi guztiak atzerri-tarrez mukurru daude. Horri esker arazoa ez da hain gordina AEBetan, baina gordinago bihurtzen da gainerako herrialdeetan”.

Nola Europatik AEBetara, Europa barruan ere zientzialari batzuek “ihes” egiten dute herrialde batetik bestera. Zergatia, kasu bietan, bera da: ikerlariek lan baldintza hobeak eta ospe handiagoa bilatzen dute. Hego Euskal Herria, alde horretatik, “esportatzailea” da batez ere, Espainiako Estatu osoa bezala. “Kanpoko jendea hona ekartzea zientzia-fikzioa da”, dio Villarroelek. Bestalde, harrobia gero eta urriagoa izanik, ez dira betetzen joandakoek utzitako hutsuneak. “Bitxia da hori, hemengo lan baldintzak ere inoiz baino hobeak dira-eta, bai Euskal Herrian –EHUko Biofisika Unitatean dabil Villarroel– bai estatu osoan”. Kontuan hartu behar da, dena den, abiapuntua hutsaren hurrengoa zela: “Orain dela hoge urte, hau basamortua zen”.

Ikertzaileak ez ditugu aintzat hartzen

“AEBetan, jendarteak aintzat hartzen ditu ikertzaileak. Haien lanak denon onespena dauka”, dio Álvaro Villarroelek. “Hemen berriz, ez gara inor, badirudi jolasen gabiltzala, garrantzi gutxiko zer edo zer egiten”. Euro-

INIGO AZKONA

Xanti Larrañaga (aurrealdean) eta Lander Intxausti Ikertzaile Prekarioak elkarteko kideak dira. "Ez dugu funtzionario izan nahi -dio Larrañagak-. Hoberenak sartuko dira, lehiaketak egin beharko dira, baina aukerak egon daitezela behintzat".

pan, AEBetan bezain nabarmen ez bada ere, ikerkuntzak ospe handia du Ingalaterran, Alemanian, Holandan, Suedian... Hango ikerlariek jendartearen begirunea dute eta, horrekin batera, baldintza hobeak lanerako, bai diruari bai proiektuak garatzeko baliabideei dagokienez. Etorkizuna ere segurtatua goa dute, gainera.

Ikerkuntza karreraz gehiago jakin guran, Lander Intxausti eta Xanti Larrañaga Ikertzaile Prekarioak elkarteko kideekin elkartu gara. Biak dira biologoak eta biek ikertzen dute EHUKo Zientzia eta Teknologia Fakultatean. Doktorego-tesia bukatzeke daukate, eta horretarako eman zizkieten bekak agortu egin zitzaizkien honezkero. Gaur egun irakasle dihardute EHUn, ordezkio modura biek ere, eta geratzen zaien denbora tesia amaitzeko erabiltzen dute. Intxaustik 30 urte ditu, Larrañagak 31, eta adin bereko beste ikertzaile askok bezala, ez dakite zein izango den euren etorkizuna.

"Espainiako Estatuan, ikerkuntza sistema zentrala da gaur egun -dio Intxaustik-, hau da, estatuak

Zientzialari gabezia ➔

BOS
Bilbao
Orkestra Sinfonikoa

06
07

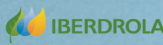
BILBAO ORKESTRA SINFONIKOA

Zuzendari Titular eta Artistikoa / Director Titular y Artístico, **Juanjo Mena**

MAIATZA • MAYO 17 - 18

Kontzertua nahierara

Kontzertuaren babeslea:
Concierto patrocinado por:

C. Franck: El cazador maldito
C. Franck: Variaciones sinfónicas
para piano y orquesta
S. Rachmaninov: Rapsodia sobre
un tema de Paganini
N. Rimsky-Korsakov: Capricho español, op. 34

Joaquín Achúcarro, pianoa/piano
Juanjo Mena, zuzendaria/director

Rachmaninov
Achúcarroren eskuetan

Informazioa / Información			Babeslea / Patrocinado
ordutegia / horario 20:00 T. 94 40 35 205 www.bilbaorquestra.com	lekua / lugar Palacio Euskalduna Jauregia	prezioak / precios 24,00 € 12,00 € gazteak / jóvenes (-27) 7,50 € 4,00 €	BBKren Gorria baldin baduzu, sarrerak 2€ eta abonak 30€ BBK26 Si tienes la Roja de BBK, entradas 2€ y abonos 30€

2007ko maiatzaren 13a

ARGIA

7

Zientzia karreraren beherakada 10 urteotan

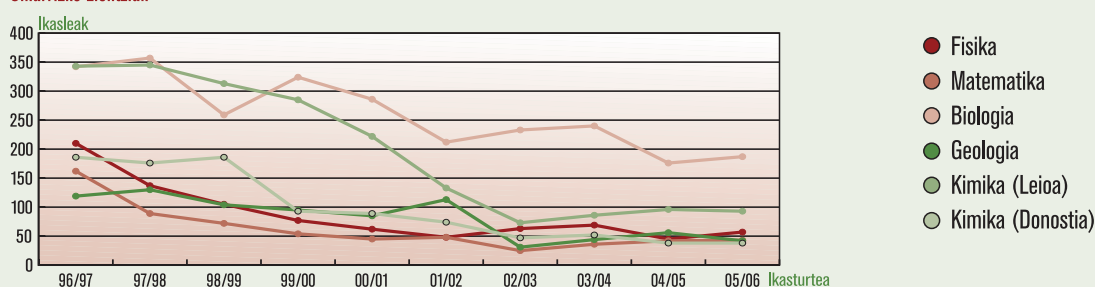
Azken hamar ikasturteetan adierazgarria izan da EHUKo matrikulazio datuen bilakabidea, zientzia ikasketek gero eta ikasle gutxiago erakartzen dutela erakuste aldera. Hala ere, kontuz hartu behar dira zenbakiok Miguel Ángel Gutiérrez Ikerkuntza Errektoreordearen esanetan. "Beherakada ikusgarriak izan dira zientzia arloko zenbait lizentziaturaren matrikulazioan, baina batzuetan bestelako azalpena dute".

Oro har, ikasketa guztietan, zientzietakoak izan ala ez, nabaritu egin da biztanle kopuruak behera egin izana. Zientzia alor batzuetan, gainera, eskaintza asko zabaldu da hamar urteotan; kimikaria izan nahi zue-

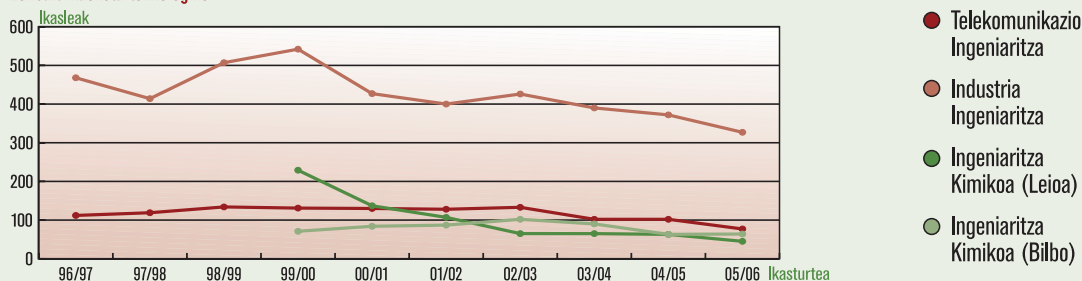
nak, esaterako, lehen lizentziatura bakarra zeukan aukeran, eta orain baditu bizpahiru (Kimika, Ingeniaritza Kimikoa...). Hori dela-eta, ikasle kopurua jaitsi egin da. Biologian, berriz, unibertsitateak *numerus clausus*ak ezartzea erabaki zuen, ikasle gehiegi zegoelako. Dena den, eta beherakada azaltzeko bestelako arrazoirik egon daitekeela ohartarazi arren, Gutiérrezrek onartzen du kopuruok ondo adierazten dutela azken hamarkadako joera. Adibiderik lazgarrienak, zalantzarik gabe, Fisika eta Matematika dira. Teknologikoetan aldiz, beheko infograman ikus daitekeen moduan, egoera hobe mantendu da.

Matrikulazio datuak (EHUn lehen aldiz matrikulatutako ikasleak)

Oinarrizko zientziak

Zenbait ikasketa teknologiko

kudeatzen du. Madrilo Gobernuak ditu esku-menak, eta antolatu duten sistemak ez die erantzuten Europak ezarritako erronkei. EBk ondo zehaztuta dauka ikertzaile karreraren diseinua, eta guk ez dugu inondik inora betetzen".

Aukera gutxi ikertzaile karreraren jarduteko

Ikertzaile izan nahi duen norbaitek lizentziatura eskuratu behar du lehenik. Gero, doktorego-tesia egin behar da eta horretarako beka eskatu. "Lau urterako beka dira, baina beste kontu bat da ea tesia denbora horretan burutu daitekeen", diote gure mintzakideek. Sarritan ez da hala izaten, besteak beste planifikazio egoki faltagatik. Kontuak kontu, ikertzaileak ezin du hurrengo urratsa egin tesia amaitu arte. "Hurrengo urrats hori, bestalde -azaldu du Intxaustik-, post-doc bat egiteko beste beka bat eskatzea izan daiteke". Post-docak doktoregoa lortu osteko ikastaroak dira, normalean urte biko iraupena dutenak, eta ia beti atzerrian egiten direnak. Batetik, merkaturatua atzerrian dagoelako, Intxaustiren esanetan;

bestetik, atzerrian jardun izanak curriculumak aberastu duelako. Bat gutxi da, antza, eta ikertzaile gazte askok post-doc bi egiten dituzte, bata bestearen ondotik.

Horren ondoren izaten dira komeriak. Aipatutako prozesua burutu orduko, eta onenean ere, ikertzaileek 30 urteak gainditu dituzte, baina ez dute inongo egonkortasunik. "Hurrengo urratsa ez dago definitua", azaldu du Lander Intxaustik. Ikertzaile Prekarioek eskatzen dutena, azken batean, ibilbidea ondo definitzea da: "Ikertzaile karrera bat egon dadila, ondo diseinatu", dio Larrañagak, "eta garbi utzi behar da ez garela gutako bakoitzarentzako lanpostu bana eskatzen ari, ez dugu funtzionario izan nahi. Hoberenak sartuko dira, lehiaketak egin beharko dira, baina aukerak egon daitezela behintzat".

Gaur egun, Espainiako Estatuan bide gutxi zabaltzen zaizkio bere post-doca eta guzti atzerrik itzultzen den ikertzaileari. Enpresa pribatuak lanpostu gutxi eskaintzen du hemen, munduko herrialde garatuenetan

Enpresa pribatuak lanpostu gutxi eskaintzen du hemen, herrialde garatuenetan baino askoz gutxiago. Zentro teknologiko jakin batzuk, Eusko Jaurlaritzak sustatutako CIC gunek... Ezer gutxi dago hortik landa

baino askoz gutxiago. Zentro teknologiko jakin batzuk, Eusko Jaurlaritzak sustatutako CIC guneak... Ezer gutxi hortik landa. “Unibertsitatean sartzea, berriz, oso zaila da –iritzi dio Intxaustik–, mekanismo konplexuak daude hor, eta endogamia handia”. Batzuek, honenbestez, atzerrian geratzea aukeratzen dute, eta batek baino gehiagok bertan behera uzten du ikerkuntza. “Izan ere, behin hona itzulita seguruenik ikertzaile lanposturik ez aurkitzea da”.

Teknologia modan, oinarritzko zientzia ez

Esan dugu lehenago ere: ikerkuntza sistemaren gabeziak ez dira aitzakia gero eta zientzialari gutxiago egoteko. Baina lagundu egingo dute beharbada. Noraino eragiten duen esatea zaila den arren, agerikoa da ikasleek gero eta sarriagotan aipatzen dutela “irtenbidea” daukaten ikasketetara jo nahi dutela. Teknologikoetara, beste modu batez esanda.

EAEn, ikerkuntzan egiten diren inbertsiorik handienak lerro teknologikoetara bideratzen dira, Xanti Larrañagak dioenez. Lander Intxaustiren ustez, “azken urteotan zientzia modan dago, baina haren alderdi teknologikoa baino ez: industriara bideratuta dagoen zientzia. Baina ez dago teknologiarik oinarritzko zientziarik gabe, eta oinarritzko zientzia gizarte-ratzea, ‘saltzea’, askoz zailagoa da”.

Zientzialari gutxi egoteak, beraz, ez dio bakarrik zientziari kalte egiten, jendarte osoari bai- zik. Horretaz ohartarazi nahi dute gero eta ahots gehiagok. Espainia-ko Hezkuntza eta Zientzia Minis- terioak, konparazio baterako, Zientziaren Urtea izendatu du 2007, eta hamaikatzeko ekitaldi antolatu horren kariatz. Zientzia hurbildu nahi diote jendeari, eta batik bat gazteei. “Hiritarrak kon- turatu egin behar dira zientziak zer nolako garrantzia daukan aurrerapenean, garapen ekonomikoan, baita bizi-mailan ere.

Hogei urte barrurako zientzialari bila

Europako Espazio Agentzia (ESA) 90eko hamarkada hasieran hasi zen zientzialari faltagatik kezkatzen. Izan ere, haren zenbait proiektu kolo- kan egon litezke aurrera aterako duen langile ezagatik. Rosa Maria Ros haiekin lankidetzan aritzen da, irakasleei zuzendutako udako esko- lak antolatuz Espainiako Estatuan: “Irakaskuntza ertainean, astron- mia curriculumetatik kanpo egoten da. Horregatik, astronomia irakas- ten irakatsi nahi diegu, ikasleentzat deigarria izateko moduan”.

ESAre proiektuak proiektu handiak izaten dira, gauzatzen hasi baino askoz lehenago garatzen hasi behar direnak. “Egitasmo bat abiarazten dutenean, teleskopio bat egitea esaterako –azaldu du Rosek–, hogei urte lehenago hasi behar dira prestakuntzak egiten. Orain OWL izeneko teleskopio erraldoia prestatzen dabilta: 100 metroko diametroa izango du. Gutxi gorabehera ziurtatuta daukate horretarako beharko duten finantzazio guztia; proiektua, alde horreta- tik, bideragarria izango da. Baina ESA konturatu egin zen oraingo bidetik jarraituta ez zutela zientzialari nahikorik edukiko OWL eraikitze- ko eta lanean mantentzeko”.

Aurreikuspenik ilunenak bete ez daitezen sortu dira ESAko udako eskola bezalako ekimenak. Arrakastatsuak, Rosen esanetan, baina haien emaitza ez da oraindik nabaritzen hasi. Hots, ez dakigu oraindik ikasleengan zientziarenganako grina piztea lortuko ote duten irakas- leek. Datuek, momentuz, ezetz diote.

Garapenerako zientzia behar da”, diote Ministeriokoek.

“Zergatik agintzen dute estatubatuarrak munduan? Ezagutza dutelako. Kito. Ez dute besterik. Europak aurre egin ahal izan dio, baina gero eta okerrago gabilta”

Álvaro Villarroel

Munduko herrialderik garatue- nak dira, gorago esan dugunez, habiarik gozoena ikertzaileentzat. Ez da ezustekoa, Álvaro Villarroe- len ustez, ikertzaileek hain ospe handia edukitzea AEBetan: “Han ohartu egin dira gizartearen moto- rra direla, eta haiei esker daukatela daukaten bizi-kalitatea”. Ikerkuntza sustatu ezean, AEBen menpekoak izateko arriskua dugu CSICEkoaren iritziz. Are menpekoagoak, hobeto esanda. “Zergatik agintzen dute estatubatuarrak munduan? Ezagu- tza dutelako. Kito. Ez dute besterik. Petrolio- a badute, baina oso gutxi. Eta Europak aurre

PARAPENTE IKASTAROAK

ETA BI LAGUNENTZAKO HEGALDIAK

Jose Maria Soroa 20 ■ 20013 Donostia ■ Tel/Faxa: 943 27 81 96 ■ e-posta: urruti@urruti.com ■ www.urruti.com

Ikertzaile gazteak: ikasle edo langile?

Ikertzaile Gazteen Federazioa-Prekarioak elkarteak hamaika txosten kaleratu du ikertzaile karrerari buruz. Hona hemen jaso dituzten zenbait datu:

- ✓ 2001ean, Espainiako Estatuak nazioarteko lehen mailako aldizkarietan argitaratutako artikuluen erdiak (%48,8, zehatzago esateko) heziketa edo hobekuntza aldian zegoen ikertzaile baten (PIFP) sinadura zeukan lehenbizikoa. Hain zuzen, artikuluen %25,1ek PIFP ez-doktore baten izenpea zeukan aurrea, eta %23,8k PIFP doktore batena. Hau da, euren garrantzia handia dela, baina gero lan baldintzetan ez dela hala islatzen.
- ✓ 2001ean egindako beste azterketa baten arabera, Espainiako Estatuko ikertzaile gazte asko ikasle

arruntan maila berean dago unibertsitateetako zerbitzuak erabiltzeari dagokionez. "Ontzat emanda zerbitzuak erabiltzeko aukera maila profesionalaren arabera dela, hots, ikasleek Administrazio eta Zerbitzuetako Pertsonalak (AZP) baino eskubide gutxiago daukatela, eta AZPk Irakaskuntza eta Ikerkuntza Langileriak (IIL) baino gutxiago,

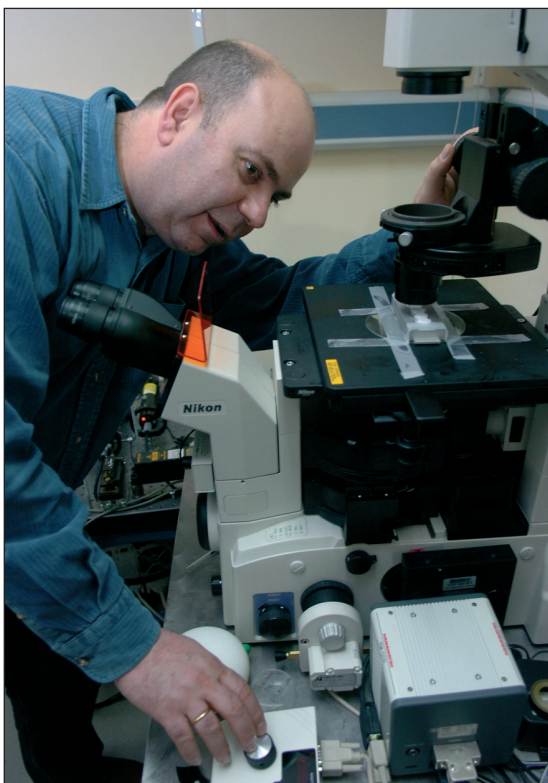
antzeman daiteke ikertzaile gazteek, oro har, IILk bezainbeste eskubide dauzkatala lan-jardunarekin zerikusia duten zerbitzuak erabiltzeko, eta, aldiz, ikasleen maila berean daudela bestelako kontu batzuei dagokienez".

Hala, esaterako, ikertzaile gazteen %47k bere unibertsitateko IILk adina aukera daukate liburutegia erabiltzeko, baina %44k, aldiz, ikasleek adina baino ez.

egin ahal izan dio baduelako oinarri sendo bat, baina gero eta okerrago gabiltza".

Lisboako Estrategiaren arabera, EBko jendarteak ezagutzarantz egin behar ditu urratsak, ezagutzan oinarritu behar da ekonomia. Hori da AEBekin lehitzeko modua europar agintarien ustez. "2010ean munduko liderrak izan behar omen ginen, estatubatuarrei aurre hartuta. Hala dio txosten batek. Hori irakurtzeak barregura ematen du ordea. Horrelako gauzak ez dira bat-batean egiten, oso epe luzeko inbertsioa behar da. Gaur egun Europan existitzen ez diren berme batzuk jarri behar dira, lehentasunak ezarri... Urte askoko lana da, eta urte asko barru ikusiko da orain egiten denaren ondorioa". Gaurko joera aldatzen ez bada, erabat izango gara AEBen agindupekoak, dio Villarroelek ezkor: "Kubatak salduko dizkiegu gure itsasertzeko eta mendietako tabernetan. Horixe izango da gure patua, zerbitzari bihurtzea".

Álvaro Villarroel CSICeko ikertzailearen ustez, "AEBetan jendarteak aintzat hartzen ditu ikertzaileak. Hemen berriz ez gara inor, badirudi jolasean gabiltzala".

izango da, itxuraz, bokazioak sortzeko giro egokia lortzea. Science on stage bezalako egitasmoek zertxobait laguntzen dute, baina ez dira nahikoa.

Espainiako Hezkuntza Ministerioak ikasgai berri bat ezarri nahi du Batxilergoan: Mundu Garaikiderako Zientziak. Helburua, diotenez, ikasleen kontzientzia piztea da. Unibertsitateak, bestalde, bere aletxoak ipini nahi

du, "bezeroak" erakarri nahian. "Baina baliteke gairak gabea izatea hori oraindik", aitortu digu EHUKo Ikerkuntza Errektoreorde Miguel Ángel Gutiérrezrek. Nolanahi, ekintzaren bat edo beste egin izan dute. "Iazko azaroan, Zientziaren eta Teknologiaren Astea zela-eta, karpa ipini genuen Bilboko Areatzan. Unibertsitateko irakasleak aritu ziren han, eskoletako ikasleen aurrean hainbat saiakera egin ez. Zientzia zer den ikus dezaten. Arrakasta handia eduki genuen. Era berean, Bigarren Hezkuntzako ikasleak ekarri izan ditugu EHUr, bertan saiakera batzuk egitera. Baina beharbada irudimen handiagoa beharko dugu, bide berriak asmatze aldera". Gazteek, laborategietako esperimenduetan biziki gozatu arren, nahia go dute oraingoz lapikoa betetzeko beste inora jo. ■

Zelan aurre egin?

Arazoa ez da txikia eta irtenbidea aurkitzeak lan eskerga eskatuko du. Neurri batzuk ikusi daitezke jada. Europa, esaterako, ikertzaileak ekartzen hasia da Indiatik, Txinatik, Hegoamerikatik... AEBek xurgatzen dutena nola edo hala berrosatu behar da. Zailagoa

Joxean Muñoz

Idazlea, gidoigilea, erakusketa diseinatzailea... Ibilbide luzea eta askotarikoa egin du Joxean Muñozek. Baina iazko urtarrilean zuzendari izendatu zutenetik, buru belarri dabil lanean Donostiako kultur panoraman giltzarri izango den proiektuan, KGNGn (Kultura Garaikidearen Nazioarteko Gunea). Joan den martxoan aurkeztu zuten tabako fabrika izandakoa ikusizko kultur fabrika bilakatuko duen proiektua. Donostian, Urumea ertzean eta tabako fabrikaren pare xamarrean du bulegoa eta, bilera eta bilera artean, hantxe egin digu harrera, etorkizunean kulturaren fabrika hori izango denaz jarduteko.

NERE LUJANBIO

Argazkiak: Karlos Corbella

«Jendeari erabilgarri iz tresna izan behar du Ta

Tabakalerari buruzko aipamenak lehen aldiz entzun genituenetik urte dezente pasatu dira eta gorabehera handiak izan dira prozesuan. Badirudi azkenean bidea argitzen ari dela.

Lehenik eta behin argitu nahi dut 10 urteko epea batez bestekoa dela horrelako proiektu bat martxan jartzen denean. Gauzak ez dira bi urtetan egiten, baldin eta atzetik ez badago inbertsio pribatu handi bat eta proiektu oso zehatz bat. Dirua publikoa bada, are konplexuago da eta proiektua inguru batean txertatua egon dadin nahi baduzu, inguruaren konplizitatearekin, konplizitate hori landu, adostu, sakondu egin behar da. Horrek guztiak mantoago joatea dakar nahitaez.

Egia da prozesuan zehar gorabehera batzuk izan direla, baina nik uste dut, oro har, guk hasierako hariari heldu diogula eta beraz,

aurretik lan handi bat egina zegoela. Beraz, pasatu diren urte hauek nik ez ditut galdutzat ematen. Gainera, prozesuak iraun duen denboran fabrika zabalik mantendu da eta pelikulak, erakusketak eta gauza asko egin dira. Nik uste dut hamar urtetan prozesua mugitzen badugu ondo gaudela.

Ze pauso eman dituzu hasierako kontzeptu orokorretatik proiektu zehatz eta definitu batera iristeko?

Kontuan hartu behar da, aurretik lau bat urteko lana zegoela, dokumentazio asko, beste lekuei buruzko informazioa, kontaktuak, eta abar. Bestalde, nire aldetik beste kontaktu eta aholkulari batzuk izan ditut. Denbora gutxi izan dugu eta ezin izan dugu nahi adina sakondu, ezin esan ezagutza sakon-sakona

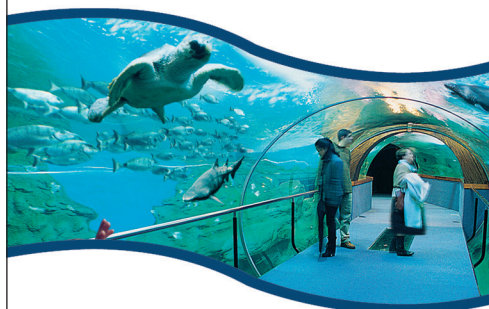
ango zaion bakalerak»

lortu dugunik, baina bai behintzat parametroak nondik nora dabiltzan. Jendea gurekin oso eskuzabala izan da, Finlandian, Ingalaterran, Alemanian, Holandan, Bartzelonan esan digute, ez bakarrik zer egin duten eurek, baizik eta zer egin duten gaizki, zertan hanka sartu zuten, zertan ibili behar dugun tentuz. Niretzako garrantzitsua izan den konklusio bat bada. Batzuek egin izan dituzte horrelako ekipamenduak proiektu batetik abiatuz, inguruari gehiegi begiratu gabe, eta horietako asko orain damututa daude, inguruko unibertsitateekin, inguruko artistekin loturarik gabe gelditu direlako. Guk argi geneukan horrelako proiektu batek oso sustraitua behar duela, oinak lurrean baina begiak kanpora begira. Hori izan da behin eta berriz jaso dugun aholkua: zaindu ondo zuen ingurua.

Ezin da ukitu

“Gauza asko hautsi behar dira. Adibidez galerietan jende askori gertatzen zaio sartze hutsa deserosoa dela. Obraren aurrean jarri aurretik ere arazo bat dauka ez dakielako oso gertu jarri behar duen edo oso urruti, azkar ibili behar duen edo poliki, isilik egon behar duen edo hitz egin litekeen, azken finean ez daki nola portatu behar duen horrelako leku batean. Eta horrek erabateko segurtasun eza sortzen du. Leku batera joan eta hasten bazaizkizu esanaz, ezin da ukitu, ezin da hau edo bestea egin, murrizketa pila batekin hasten zaizkizu eta inork ez dizu esaten zer egin litekeen. Eta nahi gabe ere ulertzen duzu hori ez dela zure lekua eta horko arauak ez direla zuk ezagutzen dituzunak, eta ondorioz tentsio handian zaude eta ez duzu ezer ere zuputzen”.

AQUARIUM

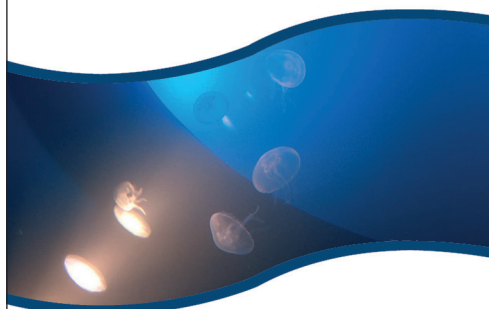
Karlos Blasco de Imaz Plaza, 1

20003 Donostia / San Sebastián (Gipuzkoa)

Tel: 943 44 00 99

e-posta: aquariumss@aquariumss.com

web orria: www.aquariumss.com

AQUARIUM
DONOSTIA-SAN SEBASTIAN

Nortasun agiria

Joxean Muñoz Otaegi Donostiako Gros auzoan jaio zen 1957. urtean. Arte Garaikidearen Historian lizentziatu zen Bartzelonan eta han egin zituen lehen saioak idazle bezala. Artearen, irudiaren eta ikus-entzunezkoen munduan hainbat alorretan aritua da, gidoigile, kritikari edota erakusketa diseinatzaile moduan, besteak beste. 2001. urtean Txabi Basterretxearekin batera zinemaren Goya saria eskuratu zuen *Karramarro uhartea* animaziozko filmagatik. 2006ko urtarilean Donostiako Kultura Garaikidearen Nazioarteko Guneko zuzendari izendatu zuten eta geroztik gogoz eta ilusioz ari da lanean Donostiaren etorkizunean giltzarri izan nahi duen proiektuan.

Beraz, Euskal Herrian oso sustraitua behar du baina era berean, izenak berak dion bezala, nazioarteko gunea da. Oreka funtsezkoa izango da.

Bai, oreka garrantzitsua da baina badago terreno bat, non ebaki hori edo gauzak kontrajartze hori ez den oso logikoa. Jende asko dago bere eguneroko jardunean kanpora begira ari dena, mundu guztiarekin solasean. Arteleku ingurura begiratzaren baduzu, hor daude Xabi Erkizia, Isabel Herguera, Ibon Aranberri eta beste asko, Euskal Herrian eta nazioartean lanean ari direnak naturaltasun osoz. Belaunaldi horretan, 40 urtez azpikoetan, bertakotasuna eta nazioartekotasuna erabateko naturaltasunez josten dituzte. Askotan kontu hori planteatzen da oreka zail baten moduan, eta oreka beti da zaila, baina bestalde, nabarmena ere bada. Jende askok oreka hori oso normal lortzen du. Behar bada, jende horri falta zaiona bide horretan jarraitzeko laguntzak dira.

Badaude erabili ohi diren definizio batzuk eta ekiboko xamarrek direnak: lokala eta globala esaten denean badirudi kontrajarriak daudela, eta askotan ez da hala. Euskal kulturaren definizioa egiten badugu gauza itxi, autonomo, berezi, propio bezala, orduan alde batetik gurea eta bestetik, besteena planteatzen zaigu. Baina nik uste dut errealitatean gauzak ez direla horrela. Kultura bizitzen duen jendeak bere bihotzean eta bere imajinarioan dauka Rupert bat edo Negu Gorriak bat, baina baita Rolling Stones edo beste edozer ere. Eta horiek nahasian daude. Niri ezin dizkirate nire kultura pertsonaletik Euskal Herrikoak diren gauzak kendu edo ezin dizkirate Euskal Herrikoak ez direnak kendu. Guk hor egon behar dugu, joskera horretan.

Espezializazio maila altuko zentroa izango dela aipatu izan duzu. Jende arruntaren eguneroko bizitzatik urrun geratzeko arriskua eta ondorioz, gutxiengo batentzat baino ez izatea ekar lezake horrek.

Hasieratik argi geneukan inguruarekin batera lan egingo zuen leku bat izan behar zuela eta jendeari oso maila altuko lana egiteko lekua eskaini behar ziona. Baina aldi berean, jende “normalarekin” lana egiteko borondatea eduki-

ko zuena, espezialitate batean mugitzen den jendea eta espezialitate horretatik kanpo mugitzen denaren arteko harremanak onerako direla sinetsita. Uste dugu jende “normalaren” eragina, jende hori aktibatzea lortzen badugu, oso eraginkorra dela, bai oro har proiekturako, bai kulturaren egoerarako eta baita jardun konkretuarako ere. Gauza horiek guztiak garbi xamar genituen hasieratik. Horrekin lotuta, askotan zaharkituak dauden hitzak erabiltzen ditugu, XIX. mendeko hitzak. Garai hartan bazegoen burgesia bat ilustratua zena eta kulturarako bidea ziurtatua zeukana eta bazegoen jendea, populua, batere aukerarik ez zeukana. Guk, gaur egun, ezin dugu termino horietan hitz egin. Horrek ez du esan nahi kultura zabaldu eta jendearen eskura jarri behar ez denik, baina beste parametro batzuetan. Guk esaten dugunean jendearenganako lan hori egin behar dugula eta plaza bat izan behar dugula, esaten ari gara inguratu behar ditugula kultur gai batzuk jendearengana. Baina jende horrek badu bere kultura propioa, beste arlo batzuetan. Jende batek, adibidez, arteari buruz ez daki ezer, baina jakingo du kontabilitatea eramaten, josten, plastikoa egiten, autobusak egiten edo

medizina. Ezagutza horiek gurutzatu egin behar dute, aukera eskaini behar da besteen ezagutzak eta zureak harremanetan jartzeko. Baina bereizketa ez da jakintsuak/ezjakinak, baizik eta jakintza diferenteak maila diferenteetan eta nola harremanetan jarri.

Jendea erakartzea da beraz proiektuaren helburu nagusietako bat. Horretarako muga asko hautsi beharra dago. Nola lortu jende askok oraindik museo kutsua duenari dion erreparoa ezabatu eta lekuz kanpo sentitzeko beldurra galtzea?

Beldur hori da hautsi behar duguna. Jende askok pentsatu izan du “hori ez da niretzako kontua izango”. Nire irudipena da orain hasi garela komunikatzen eta jendea hasi dela konturatzen ez duela izan behar jendeari arrotza izango zaion leku bat. Guk baldintza bakarra jartzen dugu: jakin mina izatea. Dударik gabe, arte garaikidea adibide bezala hartuz gero, zaila da. Zaila da laborategi bat delako eta muturreko arte garaikidea ezagutzeko edo zer gertatzen ari den jakiteko aurretiko kultura bat behar duzula. Guk ez duguna onartzen da “hau ulertzen duzu edo ez duzu ulertzen; gustuarekin jaio egin behar da” edo gisa horretako jarrerak. Ez, hau ez da jaiotze kontu bat eta hau ez da aristokrazia kulturalaren kontu bat. Jendea Tabakaleraren proiektuan inplikatu dadin jendearentzat erakargarria izango den zerbait eskaini behar dugu. Horregatik da garrantzitsua, beste gauzen artean, interesgune ezberdinak eskaintzea. Artea egingo dugu, oso puntakoa eta hasieran arrotza egingo zaiona jendeari, baina zinea ere egongo da, eta telebista, eta soinua, eta hor oso mundu arraroak daude baina baita oso gertukoak ere. Guk oso abaniko zabala eskaini behar diogu jendeari interes ezberdinak erakarri ahal izateko, eta gure zentroaren erakargarritasunak izpi diferenteak izan ditzan, bata ez bazaitu jotzen, besteak jo zaitzan.

Ikusmenezko kultura, nahiko kontzeptu zabala, izango da KNGNren oinarri.

Ikusmenezko kultura hartzen badugu oinarri bezala, proiektua arte garaikidean edo diseinuan edo dena delakoan espezializatua ez delako da, baina era berean ez duelako izan nahi espezializaziorik gabeko gune bat, jendeak denetik pixka bat dakien leku bat. Arte alorrean, zineman, telebistan, diseinuan, eta abar espezialista den jendea badago, eta gure lana horiek harremanetan jartzea

da. Nolabait, jendeari eskatu behar diogu espezialista izan dadila baina era berean, albokoarekin lan egiteko gogoia izan dezala. Horregatik aipatzen dugu ikusizko kultura, baina alor oso konkretuak markatzen ditugu. Harremanetan jarri behar ditugu egileak, eragileak eta publikoak, baina espezializazio horretatik abiatuta.

Ikusmenezkoaz gain beste alor batzuk ere landuko dira Tabakaleran, soinua esate baterako.

Ikusizko kultura baino ez bagina geratuko, hein batean hori zentro espezializatu bat izango litzateke eta guk, kultura garaikideak duen ezaugarri garrantzitsuenetariko bati jarraituz, zabalatasuna izan behar dugu oinarri. Horregatik sartu dugu soinua, soinuak oso harreman estua eta logikoa baitu ikus-entzunezkoekin, gero eta gehiago arte garaikidearekin eta erabateko zerikusia eguneroko bizitzarekin. Soinua gure ekologiaren parte da, aldatzen ari dena, isiltasuna desagertzen ari den elementu naturala da. Soinua terapiarako erabiltzen da, baina baita gerra egiteko ere, erabiltzen da torturatzeko eta erabiltzen da jendea baretzeko. Txit garrantzitsua den mundu oso bat dago soinuarekin lotua. Badau-de, bestalde, musikaren alor batzuk, musika garaikidearen aspektu asko, esperimentazioak, gurutzatzeak, merkatuak oraindik irentsi ezin dituen bide batzuk, leku babestu bat behar dutenak beren lanean jarraitu ahal izateko.

Guda 2007

GAZTE ETA HELDUENTZAKO BARNETEGIAK

16 urtetik aurrera B eta D ereduak

Bakaikun Nafarroa
Sakana bailaran, Aralar eta Urbasa artean

Arrigorriñ Ondarroa
Itsas pentsioa, hondartza gainean

*Bilbon Gauda etxean

Uztaila, Abuztua eta Iraila

Gabriel Aresti euskaltegia*

San Bizente 2 - 4. - BILBO - Tel: 94 423 75 91 - www.gabrielaresti.com

Elkarlan euskaltegiak

Zientziak eta gastronomiak ere izango dute lekua. Bi esparru horiek sorkuntza garaikidearekin duten lotura ez da hain argia.

Egia da zientziak beste alorrekin ez duela soinuak duen harreman begi-bistakoa, baina guk oso argi genuen XXI. mendean ezin genuela sortu kulturari buruzko ekipamendu bat non zientzia ez den kabitua ere egiten. Hori gutariko askok dugun gabezia da, gerorako utzi ezin duguna, leku hau batez ere hurrengo belaunaldientzako izango baita. Zientziak geroz eta lotura handiagoa dauka gure bizimoduarekin, geroz eta eragileagoa da gure eguneroko bizitzan eta geroz eta sartuagoa dago humanitateen alorrean. Tabakaleran ez da zientziarik fabrikatuko baina zientziaren alorrean gertatzen dena gainontzeko alorrekin txertatzen ahaleginduko gara. Gure asmoa zientzia ere kultura garaikidearen baitan egotea da. Gastronomiari dago-kionez, alde batetik, gastronomia zerbitzuak eman behar genituen eta horrek alderdi kultural bat ere badu, kulturaren metafora bezala funtzionatzen du. Eguneroko gauza da, behar fisiko batetik dator, gizakiak egin duena hori sofistikatzeko izan da eta leku bakoitzean bariantek sortzea. Euskal Herrian eguneroko kulturaren sartua dago ondo jatea, baina galtzen ari den kultura da. Bestalde, jatetxe handiek-eta, lortu dute oinarri horren gainean laborategi batzuk sortzea. Beraz, laborategia eta egunerokotasunaren arteko lotura hori gastronomiak ematen digu. Eta azkenik, gurea bezalako herri txiki batean nazioarteko gunea egin nahi badugu ezin dugu albo batera utzi kanpora begira dugun irudirik indartsuenetarikoa.

Tabakaleraz hitz egiten ari garela, ezin aipatu gabe utzi Artelekuren etorkizuna.

Proiektuak ez du ezer ere esaten Artelekuri buruz. Gu saiatu gara planteatzen ari garen testuinguru orokor horretan Arteleku sartzen. Orain hitz egin behar dugu Artelekurekin ea eurek nola ikusten duten beren burua, ea Artelekuren tasun horrek aparteko leku bat behar duen edo garatu litekeen Tabakaleraren baitan. Guk geure iritzia izan dezakegu baina hori ezin dugu guk erabaki. Guk Artelekuk zer egin behar duen esatea auzoaren etxean sartzea litza-teke eta Artelekuk badu urte askotako bere tradizio garrantzitsua. Eurek argi ikusten dute Tabakalerak aldatu egiten duela orain arteko panorama eta beste modu batera definitu beharko dutela, eta hori elkarrizketa emanda egin beharrean eskua emanda egin beharko genukeela.

Dagoeneko proiektua publikoki aurkeztu duzue. Zer gertatuko da hemendik aurrera?

Orain aurkeztu duguna testuinguru orokorra da, eskema. Guk nola ikusten dugun Tabakalera, zein alorretan egin behar dugun lana eta

Euskara

“Euskarak ematen digu holako obligazio bat bertako jendearekin lan egitekoa. Masa kritiko oso indartsua behar dugu euskaraz erantzun bat emateko gai izango dena. Ez bakarrik politika linguistikoak betetzeko, baizik eta euskaraz ez baldin badakizu hemen sortzen den kulturaren zati garrantzitsu bat ez duzulako sumatu ere egiten. Euskarak ziurtatzen digu hemengotasuna. Bestalde, euskararen hemengotasuna oso berezia da, euskaldunok ez daukagu inolako problemarik mundura begira egoteko, ez dugu ezer preserbatu behar, hizkuntzatik, euskaratik abiatzen gara mundura. Gauza horiek ere landu behar ditugu, alegia, nola egin genezake euskarak funtzionatu dezan nazioarteko zentro batean, kanpotik jendea ekartzen ari garenean etengabe? Hor euskara nola txertatu behar dugu? Gauza horiek aurrera eramateko bideak sortu beharko ditugu. Baina hori ez da Tabakalerak bakarrik egingo duen gauza bat, hori herri batek egingo duen gauza da. Gu aldaketa horretarako tresna gara”.

AZKEN HITZA

Geltokia

“Nik askotan geltokiaren irudia erabiltzen dut nahiz badakidan ez dela batere digitala. Tabako fabrika geltokiaren ondoan dago eta geltoki hori da gakoa. Zuk geltokiari kristoren garrantzia emanda ere eta izugarrizko inbertsioa egin eta oso geltoki dotorea eginda ere, aurretik pasatzen den trenbidea bailarakoa baldin bada, geltoki hori bailarako geltokia izango da, ez nazioartekoa. Nazioartekoa izango da aurrean doan trenbideak benetan mundu guztirako bidea ematen badizu. Beraz, ez dugu geltokia soilik eraiki behar, trenbidea ere eraiki behar dugu”.

nora jo beharko lukeen. Hori da kontseiluak aho batez onartu duena. Lan asko egin behar izan dugu baina azkenean adostasun batera iritsi gara eta hori oso garrantzitsua da sendotasuna ziurtatzeko. Orain sektorez sektore jendearekin hitz egin behar dugu, batetik gure proiektua aurkezteko eta bestetik eurek zer behar sumatzen duten entzuteko. Tabakalera tresna bat da. Aro digitala hor dago, Tabakalerak ez du ezer aldatzen, aldaketa badator, baina behar bada ez ditugu aldaketa horiei aurre egiteko erakunde publikoak eta kulturak. Egoera berri horretan herri bezala eta norbanako bezala beste indar batekin eta beste gaitasun batekin lan egiteko tresna izan behar du Tabakalerak, erabilgarria izan behar du. Eta erabilgarria den ala ez erabiltzen dutenek erabakiko dute, alegia, gure inguru horrek guztiak. Jendeari erabilgarri eta beharrezko izango zaion tresna egin behar dugu eta hori da orain definitu behar duguna jende horrekin guztiarekin. Prozesu horren amaieran, hemendik urtebete ingurura aurkeztuko dugun proiektuan, horri zenbakiak jarriko dizkiogu.

Noizko aurreikusten duzu izango dela zabalik KGNG?

Urtebete barru definizio askoz ere zehatzagoa izango dugu eta zenbakitan jarria. Orduan hasiko ginateke obrak egiten, eraikina prestatzen. Horretarako lau urte inguru beharko dira eta horregatik esaten dugu 2011 edo, seguruenik, 2012 izango dela erabat zabalik izaterako. Bitartean, eraikinaren zati bat zabalik eduki eta martxan segi ote dezakeen aztertzen ari dira orain arkitektura departamentuan. ■

36ko Gerra. Maiatzeko kronika

Adiorik
gogorrena

1936ko gerrak Euskal Herrian inoiz izandako erbestealdi masiboena sortu zuen. Gainera, gizarteko esparru eta adin guztiak harrapatu zituen eta lehen aldiz inolako erantzukizunik ez zutenek ere kanpora egin behar izan zuten. Haurren kasua dugu nabarmenena: Milaka erbesteratu zituzten eta beraientzat espreski atonduriko bidaia izan zen.

JOSU CHUECA

Batzuek abentura gisa oroitzen dute itsas zeharkaldia, beste batzuk, aldiz, ondo oroitzen dira bidaia hartan izandako itsas gaitzaz eta barku frankistei zieten beldurraz.

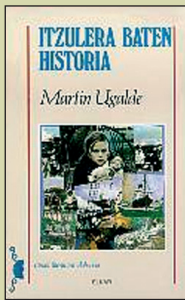

1937ko HAURREN ELKARTEA

Literaturaren argitan

Martin Ugalde, *Itzulera baten historia* (1990, Elkar)

Sustraiak (han) dituen

"Bi familia?... Baita bi bando ere..."

"Dirudienez, jende batzuk etxetik irten gabe egin dizkitek Amerikak, eta egiten ari ditut oraindik!... Lurrik gabe geratu naizela sentitzendiat!... eta seme-alabak sustrai gabe!"

Martin Ugaldere eleberririk "Jon Mirande" izeneko saria jaso zuen. Ugalde erbesteari idazlea ere izan zen. Aski zuen bizi izandakoa kontatzearekin. Historia honetan, Ugaldek, neska gazte baten begietatik agertarazi zigun erbestea. Bi dira kontakizuna harilkatzeko baliatu zituen lanabesak: protagonistak aitarekin duen harremana eta bidaia.

Venezuelako Caracas, Pau ondoko Miranda, Donibane Lohizuneko Euskalduna hotela, Santurtziko Serantes. Egoerak beharturik bidaiaitzen du protagonistak, inoiz bere nahiaren kontra. Bidaia horretan familia izanen da beti, erreferentzia, baina ez beti abaroa, guda lekua

ere izan daiteke familiaren eremua.

Aitaren heriotzak akabera ematen dio eleberriri. Heriotza eta neskatxaren samina, "Honen erruz nire aitak ezin izan zuen besterik ez bazen ere beti eskatu zituen hiru gauza egin: bere lurrian hil, seme-alabetako bat ezkontuta ikusi eta bilobatxo bat ezagutu". Eleberririk honen sormen prozesua ezagutzeak, Martin Ugalde zenaren unibertsoa hobeki ulertzen lagunduko liguke.

Erbesteak, deserriak, hainbat lan eragin ditu gure literaturan. *Habana* itsasontzian joandakoen artean, Maria Dolores Goia irakaslea, Aurea Diaz de Guereñu kimikaria eta Antxon Garcia del Molino preso izandakoa ditugu. Azken honen bizitzaren kronika idatzi zigun Jokin Urainek *Gatibu sortu nintzen* liburuan (Susa 2000). Garcia del Molinok *Habanarena* du gogoan: "Euria egin zuen ontzian ginen bitartean. Pelikuletan-eta agertzen diren irudiekin parekotasuna badu horrek: irudi grisa." Urainena da ere, *Errotarra* liburua (Susa 2006). Bertan, besteak beste, erbestealdi horretako zenbait lekukotasun bildu ditu, horien artean *Habanakoak*... *norbaitek erantzun dezan*...

Patxi Larrión

Gazte gaztetandikan herrikan kanpora...

1937ko martxoa eta urria artean, 25.000 haur inguru Bizkaia, Santander eta Asturiasko portuetatik itsasoratu ziren; beraientzat ezezaguna zen Europa urruna zuten helmuga. Ebakuazio erraldoi hori, bando nazionalako hegazkinek burututako bonbardaketen ondorio izan zen. Hainbat hirik —bereziki Bilbok— pairaturiko aire eraso odoltsuek oso argi utzi zuten frankistek behin eta berriro egindako mehatxua egia bihurtu zitekeela. Urtarrilaren 4ko bonbardaketa izan zen akuilua. Egun hartatik aurrera hasi ziren Frantziara bidaliko zituzten umeen zerrendak prestatzen. Hala ere, bi hilabete luze behar izan zuten Olerongo irlara —*Maison Heureuse* delako kolonien etxera— joan ziren haurren lehen bidaia antolatzeko.

Frankistek hegazkinekin egindako erasoak aparte utzita, guda frontea gelditu zegoen Bizkaiko mugetan. Horregatik, gurasoek nahiago izan zuten haurrak beraiekin geratzea. Baina gauzak erabat aldatu ziren nazionalen Bizkaia aurkako erasoaldia hasi zutenean. Martxoaren 31n Durangoren aurka indarkeria osoz aritu ziren abioi matxinoak, orduz geroztik atzeguardian egon zitekeen edonor jomuga bilakatu zen. Era berean, Bilbok apirilaren erdialdean izandako txikizkioek eta Gernikako sarraskiak, gurasoek haurrengandik bereizteko izan zitzaizketen zalantza guztiak ezabatu zituen. Hartara, Eusko Jaurlaritzak haurrak erbesteratzeko egindako deialdiak egundoko oihartzuna izan zuen. Apirilaren azkeneko egunak eta maiatzaren lehendabizikoak erabakiorrak izan ziren zeregin horretan. Umeen zerrendak prestatzen zituzten bitartean, Frantzia eta Britainia Handian haurrei babesa emateko lekuak lortu zituzten errepublikaren aldeko-

ek. Horretarako herrialde haietako hainbat batzorderen laguntza eraginkorra izan zuten: *Comité National Catholique*, *Comité d'Accueil aux Enfants d'Espagne*, *National Joint Committee for Spanish Relief* eta Frantziako Fronte Popularra.

Frantzia eta Britainia Handia abegikor

"Parte ez Hartzearen" politikari muzin eginez —era apal batean, behinik behin— Britainia Handiko eta Frantziako gobernuek ontzat eman zuten Euskal Herrikan ihes egindako haurrak beraien lurretan hartzea. Izan ere, Gernikako hondamendiaren oihartzunak Britainia Handiaren ohiko jarrera neutrala bigundu zuen. Horrela, *Royal Navy*ko itsasontzien gerizpean, haur espedizioek bidea libre izan zuten, armada frankistaren *Almirante Cervera*, *Velasco* eta antzeko ontzi-suntsitzaileen mehatxutik salbu. Frantziako gobernuak, aldiz, bere itsasportuak —Girondeko La Pallice eta Pauillac, batez ere— ebakuazio horren pasabide izatea onartu zuen. Halaber, erbesteratutako haur kopuru handiena Frantzia geratzea erabaki zuten bertako agintariek.

Egiaz, Leon Blumek gidatzen zuen gobernuak ez zion Espainiako gobernu errepublikanoari inolako laguntza militarrik eman, baina bere baseek egin zitoten eskaera zuzenaren aurrean erantzun beharra zuen: Pirinioen bestaldean gerra pairatzen ari ziren sektore herrikoiei laguntzea. Ondorioz, haurren espedizio eta egonaldia Frantziako elkarrekin eta laguntza batzorde askoren gestioari esker antolatu ahal izan ziren.

Santurtzitik mundura

Maiatzaren 6an hasiera eman zioten lehen espedizioari, Santurtziko kaian. Bezperan, 2.000

haur baino gehiagok *Habana* eta *Goizeko Izarra* izeneko itsasontzietan leku hartu zuten. Lehendabizikoa, garai batean *Alfonso XIII* deituriko transatlantiko zen. Euskal gobernuak 1937ko urtarrilean konfiskatu ostean, berau izan zen haur gehiena garraiatu zuen barkua —erdia baino gehiago—. Bestea, Ramon de la Sota industria gizon abertzalearen aisialdi ontzia izan zen, honen semeak Eusko Jaurlaritzari eskaini zion gerra lehertu zenean. Itsasoratu bezain pronto, barku britainiarrek frankistei jakinarazi zieten prest zeudela konboia helmugaraino eramateko, eta zema oro aldendu zuten horrela.

Haurren artean, Bilbo eta Ezkerraldeko herrietakoak ziren nagusi. Dena den, baziren Gipuzkoa eta Arabatik alde egindako haurrak ere —azken hilabeteetan Bizkaian errefuxiatu zirenak—. Askorentzat, etxetik kanpora egindako lehen bidaia zen. Beste askok aldiz, kostaldekoak izanagatik ere, ez zuten sekula itsas bidaia luzerik egin. *Habana* transatlantiko handia zen, baina leku guztietan ezarri zituzten haurrak: sotoan, gelatan, kubiartan... Haiekin laguntzaile gutxi batzuk zihoazen, beste inor ez. Haur pilaketa ikaragarri hori oso gogoan dute espedizio horietan joandako guztiek. Itsas zeharkaldiari dagokionez, batzuek abentura gisa oroitzen duten bitartean, besteak ondo oroitzen dira bidaia hartan izandako itsas gaitzaz eta barku frankistei zieten beldurraz.

Habana eta *Goizeko Izarrak* irekitako bideak etengabeko jarraipena izan zuen hurrengo bi hilabeteetan. Antzeko txangoak errepikatu zituzten barku horiez eta beste batzuez baliatuz. Gehienak Frantzia aldera bideratu zituzten arren, Britainia Handiko Southamptonera ere ia 4.000 haur eraman zituen transatlantiko errepublikanoak. Bilbo erortzeaz izan zen azken unera arte, gurasoek haurrak ontziratzeko jardun zuten behin eta berrero, beraien gatzetxoak infernu hartatik atera nahian.

Habanatik Moskura

Gerrarik ez zegoen eskualdetara iristea pagotxa galanta zen nerabe eta ume horientzat. Izan ere,

1937KO HAURREN ELKARTEA

Habana transatlantikoak milaka haur garraiatu zituen Frantzia, Ingalaterra eta Errusiara. Irudian, barkua, Santurtzik hasitako lehen bidaian. Haurrak pilatuta joaten ziren gelatan, sotoan edota kubiartan.

36ko Gerra. Maiatzeko kronika

harrera abegikorra izan zuten beti La Pallice, Pauillac eta antzeko portuetan. Iritsi berriei jateko ugari eman zieten: akabo Bilbo aldean jasandako gose eta gabeziak! Horrez gain, osasun neurri zorrotzak ezarri zituzten: mediku azterketak, txertoak...

Ondoren, batzuk bertako familien artean laketu ziren, beste batzuk berriez, beraientzat propio prestaturiko kolonietara eraman zituzten. Britainiako, Poitou Charente eta batez ere Pirinio Atlantiarrek deituriko barrutiko herrietara jo zuten haur gehienek. Hor, uste baino denbora gehiago igaro behar izan zuten. Gorlizeko ospitaletik atera ziren haurrak salbu —urte

berean itzuli ziren sorterrira—, gehienek gerra zibila amaitu arte edo II. Mundu Gerra lehertzeaz egon zen arte izan ziren erbestean —Donibane Garazi, Poyanne edo Saint Christauko kolonietan, esaterako—. Baina azkenean, Eusko Jaurlaritzaren zailtasun ekonomikoek eta Frantziako gobernuak gerrako errefuxiatuengan sortutako politika estuak, kanpamenduak itxi eta haurrak itzularaztea ekarri zuten.

Jakina, salbuespenik izan zen, eta nabariena Sobietar Batasunera joandako 1.500 haurrena dugu. Horiek ere Frantziatik igaro ziren *Habanak* egindako azken bidaian. Ekainaren 13an itsasoratu ziren Santurtzin, baina Frantziako Pauillacen lehorreratu beharrean, beste barku batean Leningrado aldera eraman zituzten. Frantzian bezala, hiri horretatik hainbat lekutara bidali zituzten: Krimeara, Odesara, Moskura... Hauen zoria ezberdina izan zen. II. Mundu Gerra hasi zenean, ezinezkoa izan zuten Europan barrena itzultzea, eta berdin gerra zital hura amaitzean. Hori dela-eta Stalinen menpe zegoen sobietarren aberrian hazi eta hezi ziren, behin behineko egonaldia behin betiko bihurtuz. Ume joandakoak bueltatzeko aukera aurkeztu zitzaizkion helduak ziren jadanik. Batzuk 60ko hamarkadan itzuli ziren, beste batzuk aldiz, halabeharrez-edo, nahiago izan zuten 1937an beso zabalik hartu zituen sobietarren aberrian jarraitu. Egun gelditzen direnak zaharrak dira, baina oraindik ere barkuetan alde egindako “gerrako haurrak” izaten jarraitzen dute. ■

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

aurrera doan
herria

ETXEBIZITZA ETA GIZARTE
GAIETAKO SAILA

Oroimen bizia

1936 - 2006

Memoria viva

Zer ari zara doing?

Hartu blog bat, telefono mugikor bat eta bat-bateko mezularitza programa bat (*instant messenger* delakoa) eta sartu pote batean. Irabiatu ondo eta ea zer zapore duen. Sarean ere errezeta sinpleenak ematen dituzte emaitza onenak. Twitterren (www.twitter.com) sortzaileek argi ikusi zuten hori duela zortzi hilabete eskas. Mikroblog sistema bat sortu zuten eta erabiltzaileei *what are you doing?* –zertan ari zara?– galderari erantzuteko aukera eman. Asmakizuna denen ahotan dabil orain.

GORKA BEREZIARTUA

Argazkiak: Ines Urrutia

TAMAINA izango da arrakastaren gakoa. Gehienez 140 karaktereko mezuak idatzi daitezke Twitterreko mikroblogetan, SMS batean sartzen den testua alegia. Horrek blog bat sortu eta “elikatzea” lan handiegia dela uste dutenei aukera eman die sarean beren txokoa sortzeko. Gainera erabiltzaileek ez dute gai zehatzetan adituak izan beharrik; nahikoa dute momentu bakoitzean zertan ari diren kontatzearekin.

Baina ez nahastu, Twitter blog txikiak sortzeko ataria baino gehiago ere bada eta. Mikrobloga sortuta beste twitterzaleekin elkar eragiteko aukera ugari eskaintzen zaizkio erabiltzaileari: web bidez lagunak zerrenda bat osatu eta haiek zertan ari diren jakiteko aukera ematen du, besteak beste. Norberak Twitterren mezu bat idazten duen bakoitzean, bere lagunak ailegatuko zaie eta lagunak idazten dutenean guk jasoko dugu.

Gainera, bat-bateko mezularitza programekin eta telefono mugikorrekin batera erabil

daiteke. Beraz, ez da beharrezkoa ordenagailuaren pantaila aurrean egotea lagunak momentuoro zertan dabilzan jakiteko.

Berria eta arrakastatsua

Asmakizun gaztea da Twitter. Duela zortzi hilabete, jarri zen abian. Aurtengo martxorako lortutako erabiltzaile kopurua eta oihartzuna dela-eta, Texasen (AEB) banatzen diren South by South West saria irabazi zuten sortzaileek blog kategorian.

Ez zuten horrelako arrakastarik espero hain tarte laburrean. Evan Williams proiektuaren bultzatzaileetako bat izan zen eta sariketaren aurretik eskaintako elkarrizketa batean aitortu zuenez, Twitter ez zegoen milaka jarraitzailearentzat diseinaturik, talde txikiak harremanetan jartzeko baizik. “Hamarnaka mila erabiltzaile ditugu oraindik [aurtengo martxoan] baina eragin handiko jendea da eta kopurua azkar ari da hazten”.

Twitter

Esperimentatzen

“Twitter zail samarra da ulertzeko. Jendeak begiratu eta ‘zer arrairo da hau?’ galdetzen du” azaldu zuen Williamsek. Sentsazio horixe izan zuen Gorka Julio andoaindarrak (Gipuzkoa) ere mikrobloga probatu zuen lehendabiziko aldian. “Ez nion erabilpen argirik ikusten”.

Asmakizunari arazo eta gabezia batzuk ikusi zizkion Juliok eta horiek konpontzen hasi zen nanoformatoak erabiliz. Horiei esker mezu laburretako informazioa sailkatu daiteke. Hitzaldi edo bilera bat denbora errealean Twitterren bidez jarraitzeko aukera eskaintzen da adibidez, baita edukiak hizkuntzaren arabera sailkatu, erabiltzaileek beren kokalekuak zehaztu edo mezuen edukia baloratu ahal izatea ere.

Informazioa eta komunitatea

Edozein aurrerapen teknologikorekin bezala, ematen zaion erabileraren arabera izango da Twitterri atera ahal zaion probetxua. Askok lan ordutan lagunekin hitz egiteko erabiltzen dute, txat baten antzera. Twitervision guneari esker (<http://twitervision.com>) denbora errealean jakin dezakegu mundu osoko erabiltzaileek zer esateko erabiltzen dituzten beren mezu laburrak. Atari horretan erakusten den munduko mapan Fusedreality izeneko erabiltzailearen esana agertu da: eguraldi txarraz kexu da Eskoziatik; TomVS izeneko ere kexatzen ari da, baina lan pila duelako. Horrelakoak ikusita, hedabide askotan denbora galtzea iritzi diote asmakizun berriari.

Badira bestelako erabilerak ordea. Informazio iturri aberatsa izan daiteke Twitter. Euskarazko zabaldu.com guneak adibidez, albiste berri bat ematen duen bakoitzean titularra eta lotura eskaintzen dizkie Twitter bidez jaso nahi dutenei. Antzera egiten dute Ingalaterrako *BBC News* atariak eta *The New York Times* egunkariak ere.

2.0tik harago

Internet zaleak web 2.0 kontzeptuaz asperitzen hasiak zirenean etorri da Twitter,

Politikariak arrastoa galdu gabe

AEBetako politikariak aspaldi jabetu ziren Internetek botoemaile gazteengan duen eraginaz. Horregatik ahalegin berezia egiten ari dira azken aldian “merkatu” hori nola edo hala eurenagatzeko. Azken saiakeren artean titular gehienetan atera dena John Edwards senataria izan da. Teknofilo fama lortzen ari da 2008ko hauteskundeetan alderdi demokrataren hautagaia izan daitekeena: Second Life-en bere kanpaina bultzatzeko bulegoa ireki zuenean kolpea jo zuen eta Twitterrekin ere ez du pausoa galdu. www.twitter.com/johndwards helbidean bere eguneroko jardueraren berri ematen du, hautagai politikoen bizitza zein aspergarria izan daitekeen ikusteko baliagarria dena, dudarik gabe.

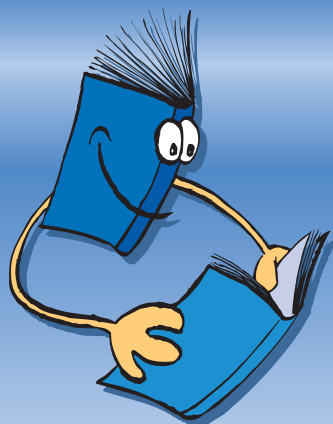
Dena dela, Edwardsi konpetentzia etxe barruan atera zaio. Barack Obama, bere alderdian presidente izateko beste hautagaia ere fin ari baita Twitterren. www.twitter.com/barackobama helbidera sartzea besterik ez dago: 1.304 jarraitzaile ditu.

momentu onenean alegia. David de Ugarte bezalako adituek web 2.1 etiketa ipini diote dagoeneko asmakizunari, berorri esker sareak 0.1-eko jauzitxo egin duela adieraziz.

Dena dela, oraindik ez dago argi benetako oinarri sendoak dituen komunikazio tresnaren aurrean gauden edo aldi bateko moda besterik ez den. Argi dagoen gauza bakarra erabiltzaile kopuruaren orain arteko hazkunde ikaragarria da. Eta arrakastaren arrastoa, antzeko aplikazioak sortzen joan direla, Dodgeball (www.dodgeball.com) eta Jaiku (www.jaiku.com) adibidez.

Gehiegi puztu den puxika ote? Interneteko iraultza berria akaso? Teknofiloen azken gutizia? Twitterrekin ezin da jakin. Anbiguetatea izenetik datorkio: *twitter* hitzak txioka aritzea esan nahi du; *twit* izenak berriz “inozo” adierazten du. Txorien kantu alaia edo memelokeria galanta izan liteke beraz. Goizegi da agian bietako zeren aurrean gauden argitzeko. ■

Oraindik ez dago
oso argi Twitter
aldi bateko moda
den edo
Interneteko
iraultza txikia.
Erabiltzaile
kopurua geroz
eta handiago
da hala ere

BASAURI

Maiatzaren 17tik 20ra arte, Solabarrian

- Euskal eta erdal nobedadeak
- Euskal musika
- %10eko beherapena

EUSKADIKO LIBURU GANBARA

*Bizi
irakurriz!*

Krokodiloaren pikoak

Luma geldoan eta tinta ilauna-
rekin kontatzen dira ezinak,
orrialde hauskorretan. Ez
dakit zein usain zukeen
desoseguak, malko-kresala-
rena ez balu. Erre egiten baitu
ezintasunak, begiak idortu eta
humoreak lurrundu.

Al Andalus delakotik bueltan,
Angelek kontatu digu amonaren
nobio bat hil ziotela gerran. Gra-
nadan. Mutu geratu ziren pianoak
orduan. Ilargia eta eguzkia itsu.

Itsasoa, gor.

Hodeiak eta gizonak, lurak eta emakumeak,
basoak eta haurrak inarrosi zituen biboterre
ankerrak bere basurde-bideetan. Marruma dan-
tza betean, espainiar guztien bozak hankapean
hartu eta berunetan erre zituen Zeus txiki hark,
Mikel Zarete behin deitu zionez Franco mala-
partatu hari (*Bizipenen bultzadak*).

Aitona biak kendu zizkidan niri apokalipsi
hark. Joaquín kartzela-barku batean fusilatu-
rik, Bilboko ur gorrietan. Joxe gerra amaitu
eta hamar urteren buruan, arma-fabrika
batean, garaileentzako lan behartuetan jardun
eta bertan pozoitu ondoren. Sufrea erretzen
ziren aitona faxistei, anhidrido sulfurikoa sor-
tzeke, eta lehergaiak egiten zituzten haiek
horrekin; hasieran Errepublikaren aurka,
ondoren Estatu berriaren alde. Hamar urteko
lan-zigorak eraman zigun aitaren aita. Hila-
bete ero batek amarena.

Alargun-kume gara gu guztiok, lorerik
gabe udaberritutako sagar, Jesus Etkezarraga-
ren hitzetan esateko (*Olerki solteak*).

* * *

Frantziako hauteskun-
deak aipatu zizkigun Itxa-
rok, Mexikotik bueltan.
Arima heldu al zaizu han-
dik, jada? Presidentzia-hau-
taketa lehene itzulio joan
zen apiril frantses urrun
hartan, eta bigarrena hortxe
dago, maiatzeko loraldian.

Espainian ere hautes-
kunde: udal-batzak, probin-
tziako juntak... Kanpai-

J. I. Basterrretxea

Borda

Erra

na-aurre beroa eskaini digute
Bidazoz hegoaldekoei zerren-
den aferarekin. Asperturik
nago batzuen eta besteen
kontu zaharrekin, batzuen eta
besteen irmotasun hutsalekin.
Eskaintza berriren baten zain
nago, nire botoa nahi badute.

Arestiko hori idazten ari nin-
tzela, gogoratu dut Jose Sarama-
gok antolatu zuen hauteskunde-
anabasa ikaragarri eder hura,

boto zurien kontuarekin (*Saiakera burnargitasu-
naren gainean*). Hauteskunde-sistema bera jarri
zuen arrisku latzean bere asmakizunarekin. Sis-
temak aurreikusten du herritar batzuek boto
zuria ematea, protesta edo desadostasun gisa,
baita axolagabekeria moduan ere. Sistemak
aurreikusten ez duena da boto-emaile guztiek,
den-denek, boz zuria ematea.

Nork irabazi du orduan?

* * *

Martiztar herrenak deitu dit. Tipulazko
orbita urrunean dabil hura. “Bai. Atxagak
arrazoi”, esan dit. Haren hitzak babesten ditu
hark ere, “krokodilo-jana bihurtzen baikara
denak, gerra eta hauteskunde-garaietan”.

Epikteto zaharrak kontatu zuen ipuin bat baliatu
nahi dut politikarien lana irudikatzeko.
Zeren iruditu, iruditzen baitzait ezen Fran-
tzian nahiz Espainian politikariak ari direla,
oro har, kea saldu eta urrea kobratzen.

Epikteto hark esan zuenez, haur batek
eskua sartu zuen behin aho estuko ontzi

batean, hondoan zeuden
pikuak eta intxaurrak har-
tzeke. Asko hartu zituen,
gutuziak eskatu zion beste.
Baina, esku bete atera
gura izan zuenean, ezin;
ontziaren aho estua ez
baitzian uzten ukabil hain
lodituari handik igarotzen.

Eskua nahi bazuen,
pikuak utzi behar.

...edo boto-paperak.

Zerurik ez eta, infernu-
rekin moldatzen ikasi
beharko dugu. ■

Epikteto zaharrak kontatu zuen ipuin bat baliatu
nahi dut politikarien lana irudikatzeko.
Zeren iruditu, iruditzen baitzait ezen
Frantzia nahiz Espainian
politikariak ari direla, oro har,
kea saldu eta urrea kobratzen

Hizkuntza politika publikoari so

I parraldeko probintzietan hizkuntza politika publikoa garatzen den lehen urtea bizi-tzen ari gara eta balorazioa egiteko goizegi bada ere, gertakarien jarraipen hurbila egiteak merezi du. Euskalgintzako herri mugimenduek ikasi behar dute —eragile publiko baten sortzeak sakon aldatu duen konfigurazio berri honetan— beren jarduera kokatzea eta dinamika autonomoa bultzatzearekin batera, eragitea, akuilu funtzioa antolatzea.

Euskararen Erakunde Publikoak (EEP) bere proiektu definitiboa aurkeztu zuen urte hasieran sorpresa handirik gabe. Hots, euskalgintzako herri mugimenduek egindako zuzenketa eta emendakin batzuk integratu bazituen ere, funtsezko puntuetan —euskarazko legezko ezagupena, helburu, lehen-tasun eta epe zehatzak— proiektua bere horretan gelditu zen. Halere, proiektuak mugak eta ahulguneak izanik ere, haren lan ildo guztiak bideratzeko botere publikoek badute zer egin eta hitzak ekintzak bilakatuz gero, dudarik gabe euskararen egoera hobetuko litzateke.

Bitartean, izenpetu berri duten hitzarmena jarraikiz, EEPk eta Eusko Jaurlaritzak diru banaketarako lehenengo deialdi amankomuna luzatu dute, aurretik atalka partidarik finkatu gabe. Aurkeztutako egitasmoen arabera trinkatuko omen dute. Ariketak desorekak eta arazoak sortzen ahal ditu, norabide batzuen araberako diru banatzeak soilik eman bailieziaioke politika publiko bati bere koherentzia. Diru laguntzak ezagutuz gero, ikustekoa da irizpide eta lehentasun argiak agertuko ote diren.

Urteko lehen hilabete hauetan EEP Iparraldeko Herri Elkargoekin elkarlanean sortu nahi

DANI BLANCO

duen hizkuntza teknikarien sarea osatzen ari da. Sare hori tresna garrantzitsua da lurralde osoan politikaren koherentzia segurtatzeko. Haatik, horren kudeaketa ariketa zaila bezain arriskutsua da. Herri Elkargo desberdinetako barne tirabira politikoez gain, EEPk eta Elkargo bakoitzak erdizka ordaintzen duten teknikarien lana eta lehentasunak adostu behar dituzte. EEPk, Iparraldeko instituzio bateko hizkuntza zerbitzua balitz, lana errazago luke. Baina ez da hala, eta pentsa daiteke hauteskunde zikloa amaitu bitartean (2008ko herri eta kantonamenduetakoak bereziki), gorabeherak ikusiko ditugula.

Hizkuntzaren legezko ezagupenari doakioenez, aldatzeko parada gutti aurreikusten dira. Hauteskunde presidentzialetako bigarren itzulian gelditzen diren bi hautagaiak Konstituzioko 2. artikulua aldatzearen kontra agertu dira. Royalek hizkuntza guttitiuen Eurokarta berresteko asmoa adierazi du, Sarkozy-k ez bezala, baina bigarren honek hizkuntza lege bat egiteko engaiamendua hartu du. Halere, azken urteetako esperientziak lekuko, aurrerapenak trabatzeko oztopo juridikoa Konstituzioa izan denez beti, kasu batean zein bestean, hitz emandakoa ez betetzea da seguruenena.

Alabaina, azken hilabeteetako gertakari kezagarriena irakaskuntza alorrean izan da. Joan den apirilaren 7ko manifestaldian salatu zuten bezala, hiru eskola sareak (ikastolak, publiko eta pribatu elebidunak) kaltetuak gelditu dira heldu den sartzeko postuen banaketarekin. Frantziako Hezkunde Nazionalak, EEPko partaide izanik ere, haren egitasmoaren kontra jarri da bete-betean. Alta, hiztun osoak sortzea helburu duen hizkuntza politika proiektuak leku zentrala aitortzen dio euskararen eta euskarazko irakaskuntzaren garapenari. Gurasoek nahi dute, herrietako hautetsiak prest dira, iritziz publikoa alde da. Kontradikzio larria da EEPrentzat. Bere sinesgarritasuna jokatzeko duen ataka honetatik nola aterako da? Aliatuak eta aurkariak ongi bereiziz euskalgintzako herri mugimenduak erne egon beharko dira, euskararen onerako behar bezala eragiteko. ■

«
Gurasoek nahi dute, herrietako
hautetsiak prest dira, iritziz publikoa
alde da. Kontradikzio larria da
EEPrentzat. Bere sinesgarritasuna
jokatzeko duen ataka honetatik
nola aterako da?
»

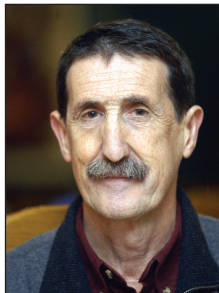
Joxe Iriarte, *Bikila*

ZUTIK-EKO KIDEA

Hauteskundeen atarian

INDAR FAKTIKOAK. Alde batetik, bi “lege” mota, biak ala biak partiduen jarduera mugatu eta pertsonen askatasuna murrizten dutenak. Lehenengoa botere-eretik ezarria, egun Batasuna kaiolatzeko erabiltzen dena eta bihar auskalo. Bigarrena, berriz, ETAk ezarria, areriotzat dituenak jazartzeko, eta besteak baldintzatzeko. Bestetik, inoiz aipatzen ez dena: partidu garrantzitsuenak gaitibu dituen botere ekonomikoa. Ez dira hauteskundeetara aurkeztzen baina aurkeztzen direnek baino gehiago agintzen dute.

IDEIAK ETA PROGRAMAK. Aspaldi da marketinak hartu diola tokia ideien arteko eztabaidari. Dagoen ataka gaitzetik mundua nola atera daiteke onik; zer adierazi nahi dugu progresoz, ongizateaz edo demokraziaz mintzatzen garenean? Inozoak, uste genuenok hauteskundeak programak eztabaidatzeko garaiak zirela, eta lehiatu behar genuela herriak eta langileriak jakin zezaten nork zer proposatzen zuen. Ea norbaiti entzuten diodan halakoren bat: “Kapitalistei, patroiei, errenta handikoei zergak nabarmen igo eta gutxi dutenei jaitsi edo kendu; etenaldi bat errepide zabaltzearekin eta haren aurrekontua gastu sozialentzat erabili; aldiz, oztopo gaindiezinak jarri salmenta libreko edo edozeinen

DANI BLANCO

esku erosterik ez dagoen babes ofizialeko –omen– etxeak egiteari, soil-soilik alokairuko etxe berriak egiteko baimenak eman. Eta alokairua soldataren edo diru sarerreraren arabera jarri”. Adibidez, 665 euro hilero kobratzen duenak %10; 1.200 artean kobratzen duenak %20 eta 1.200 baino gehiago kobratzen duenak %30.

PERTSONAK. Zenbat irabazten duzu? Galdera sonatua emakumeak egin zuena eta baita erantzun ere: zuk baino gehiago. Zerbait gehiago ordea? Esate baterako Errenteriako –nire sorterrria– edo Oiartzungo –nire bizitokia– alkateak zenbat kobratzen du? Zer esanik ez, maila gorenekoek! Zer nolako eredu dira, bost, sei etxebizitza –berdin dio espekulaziorako edo aisiarako bada– eta hiru automobil dituztenek? Horiek esango digute nola antolatu eta kudeatu behar diren geroz eta urriagoak diren baliabide naturalak? Horiek erabaki beharko dute zein den gizarte soldata duina? Eta justizia sozialaz eta garapen iraunkorraz hitz egingo digute?

ETORKINAK. Aurten ere milaka etorkinek ezingo dute beren botoa eman eta are gutxiago hautatuak izan. ■

Dagoen ataka gaitzetik mundua
nola atera daiteke onik; zer
adierazi nahi dugu progresoz,
ongizateaz edo demokraziaz
mintzatzen garenean?

TXANDAN

Igor Estankona

Hiria

Gastatutako hitz hori. Azkena izan naiz hirira iristen, eta oraindik herri txiki batekoa naizela igartzen zait. Autobus hutsako azken eserlekuan etorri nintzen Bilbora. Denborarekin bertakoak bezain ergela bihurtu naiz. Urteek azal sentiberena ere gogortzen dute. Baina, badiosuet, oraindik herri txiki batekoa naizela igartzen zait.

Momentu honetan hiria eta ni bakarrik gaude goizaldean, leihora gerturatu naiz eta itsasadarretik gora datarren gasa bezala dena bete du berak. Hiri txiki eder bat

ezagutzen, eta ezagutu orduko mudatu duela azala beste behin berritzeko gorputz buruharro itsusi hori. Kea itsasertzetik gertu. Arimak jaten dituen kantu errepikakorra. Izotz epela udako zubien gainera erortzen.

Urte batzuk egin ditut Bilbon honezkero, bai: urte apur batzuk egin ditut Bilbon. Tamaina eskasa daukan leku horretan bizi izan naiz: hilketen berri izateko bezain txikia da, baina handiegia jendeak abizenetik maita zaitzan. ■

Agurtzane Intxaurraga

ANTZERKILARIA

Zorion saminduak

Ez dago zorion perfekturik sortzen duen saririk. Euskadi sariak, Oscar sariak, Max sariak... Gero eta gehiago dira sariak han eta hemen. Era eta kolore askotako sariak: diru sari distiratsuak, sari sentimentalak, muxu kolorekoak hauek, sukalde usainekoak, apasionatuak, ikurrak sari gisa, zilarra, brontzea... Edozer eta edonor izan daiteke saritua. Sariak banatzea egungo gizarte lehiakor eta indibidualistako egunero-ko bazka baita. Modu polita artalde zuzen eramateko, baita artaldeko kideak elkarren aurka jartzeko ere. Ez gara, ez, sariekin ados jartzen. Nola ba, batzuentzat sarigarria dena, beste askorentzat deitoragarria denean? Ez, ez dago guztiok pozez zoritzen jarriko gaituen saririk. Urliarentzat gezurretako saria dena, berendiarentzat hil ala bizikoa, ze, bizitza salbatzen duten sariak ere badaude baina sari zamatsuak ere bai, norbere buruari galdetzea baino ez duzue.

“Dirutza kopuruak beste diziplinatan daude, arte eszenikoetan ordea, ideiak daude, gizarte hobeago bat egiten duten ereduak, aldaketen hazia, ze herrialdeak ideien bidez eraikitzen dira. Pertsonak aldatu eta gizarte hobeagoak egiten dituzten ideien bilduma arte eszenikoetan biltzen da”. Hauexek laburbilduta, SGAEko Zuzendaritza Batzor-

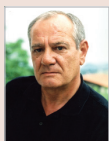
ALBERTO ELOSEGI

deko lehendakari Tedy Bautistak, pasa den hilaren 16an Bilboko Euskalduna Jauregian ospatu ziren Max sarietako Galan sariak banatzen hasi aurretik esandako hitz potoloak. Ondoren etorri zen sagar uzta banaketa. Gero, sari-sagarra eskuetan zutela, dotore-dotore jantzita eta begiak malkoetan bilduta, sarituen hitzak, ahots dardarez esandakoak ia guztiak: “Esker zintzoa lehenik eta behin familiari, lan taldeari, euren alde bozkatu zutenei, hantxe zeudenei...” eta abar luze bat.

Gala hasi aurretik ordea, eszenatoki hartatik metro gutxitara, beste forma eta koloreko sariak banatu ziren. Hauek ere arte eszenikoekin lotuak: Estrella (horiak) sariak-Bilbao 2007. Goian aipatutako sarietan bozkatzeko aukera izan zutenetako askok, izan zuten aukera ere Estrella sarietan bozkatzeko, baita sarituak izateko ere, batean zein bestean. Bietan saria eraman zuenik ere egon zen. Sariak horixe baitute, une berean bat baino gehiago jaso ditzakezula, pertsona berberak den-denak har ditzakeela edota oso sakabanatuak egon daitezkeela. Batak emandako poza handik segundo gutxira, besteak sortutako lotsaz ezaba daitekeela. Sari gaiztoak, gaiztakeriaz egindako sariak, gaiztotutako sariak... hau far-del pila guk geuk sortua! Zorion saminduen bilduma. ■

« Sariak horixe baitute, une berean bat baino gehiago jaso ditzakezula. Batak emandako poza handik segundo gutxira, besteak sortutako lotsaz ezaba daitekeela »

HIRUKO TXIKIAN
Joxemari Ostolaza

Zuten kako edo ohoin gau asegaitzek, inoren eta inongo baimenik gabe etxean sartzeko.

Goizerokoa nuen haiek uxatzeko lehen lana. Dozena bat orrikoa zen batez besteko eguneroko prezioa, noski neronek jan beharrekoa. Egun, Internetek ordezkatzeko du itzalita daukadan faxa. Merkeagoa zait, baina ezin amatatu. Bikoiztu egin da ez-gogoko bisitarien inbasioa. Eta jada ez dute gaua baliatzen, noiznahi sartzen zaizkit ordenagailuan nik ezarri hesiak gaindituz. Normalean ez dute deus galdetzen. Zernahi proposatzen didate. Amuak dira. Gaur, berezi bat iritsi da. Banesto bankoaren segurta-

Lehen, faxa

sun sailak bidalia omen. Eta nire berri jakin nahi dute, beren zerbitzu sistema automatizatuek hobekuntza dakarkidatela aitzaki. Jada, ez

naute harritzen. Baina nola da posible inoiz beren bezeroa izan ez naizen honi zerbitzu hobeagoak eskaintzea? Amarrua dirudi, baina nola jakin mezuaeren gibelean nor dagoen eta nola iritsi den nireganaino? Nire lagun batek dioen bezala, hauek oparotasunaren ondorioak ditugu, gu bezalakoak, larre motxan haziak nekez ulertuko ditugunak. Baina ikasten ari gara gu ere, eta zuzenbide elektronikoan bila gabiltza hartzaileengana iristeko gureak iragartzeko, kantitatetik kalitatea datorrela sinetsirik. Bozkak lekuko. ■

LANG(h)ileEI jarriak

I

Zuri beltz zeluloidea
grisa da gure airea
ogibidea benetan
ote da bizibidea?

II

Andamioan behargin
arnesik gabeko *goming*.
Biziak grabitatea
ezin izan du ekidin.

III

Produkzioko estresa
esperientzia ta presa...
Mandrinadorak bizi bat
zulatu du ez pieza.

IV

Dinamita ta suzia
"sorpresazko" lubizia.
Lurrak irentsi du beste
langile baten bizia.

V

Motozerren poderio
osteko azken txilio...
Ebaki duen arbolak
bizia ebatsi dio.

XDZ

VI

Putzu, batxe, kurba, lohia.
Presakako maratoia.
Errekan gelditu dira
bizi bat ta kamioia.

VII

Itsasoan dena gandu
porturatzeko berandu
arrantzalean bizia
olatuak eraman du.

VIII

Kablea habeari tenk
energiak joana laket...
Bizia erraustu dio
deskarga elektriko batek.

IX

Patronala, patronala,
jauntxo prestu, kanibala.
Tamalez bizia ere
zera da... ebentuala.

X

Normatiba, legedia,
nagusi, langileria...
Bizia geure esku dago...
edo ta ez da egia?

Denboraren makina
Nushu hizkuntza,
emakumeen sekretua

▣ *Ezpalak*
▣ *Argitalpenak*

▣ *Denbora-pasak*
▣ *Makina bat kontu*

Thesi
Jaizkibelgo
itsasertz atsegina

ARGIA

erdiko kaira

kultura eta aisia

Frank Bergon

Western Berriaren idazlea

SAM ROSEN AMY

Frank Bergon euskal jatorriko idazlea da. Nevadan jaio, Kalifornian hazi eta orain New York estatuan bizi da. Unibertsitate irakasle da han. Gutxiengoak eta ingurumena dira bere interesgune batzuk. Ipar Amerikako mendebaldean ezaguna da bere fikzio eta ez-fikzio lanengatik. Fikzio alorrean argitaratutako obrak *Shoshone Mike* (1987), *The Temptations of St. Ed & Brother S* (1993) eta *Wild Game* (1995) dira. Batez ere Nevadan daude kokatuta eta Ipar Amerikako euskaldunen esperientziaren erretratu interesgarria dira. Bergonen fikzioak *Western* generoaren ezaugarri esanguratsuak ditu, baina bere ikuspuntu eta elementu berriek genero zahar hau osatu eta berritu egin dute. Literaturaren bitartez, gizartearen eta gizakiaren azterketa interesgarria egiten du. Lantzen dituen gaiak askotan transnazionalak dira eta Euskal Herrian ere aplikagarriak.

MONIKA MADINABEITIA

2007ko maiatzaren 13a

ARGIA

27

«Zentzua du diasporako idazleek Euskal Herrian espazio bat izateak»

Zure amaren gurasoak Markina eta Ajangizetik etorri ziren. Nola ezagutu zuten elkar?

Nire Ajangizeko aitona gizon gaztea zenean artzain egon zen Ameriketako mendebaldean. Behin, beste artzain batek gainean zeraman argazki bat ikusi zuen, Markinan bizi zen neska polit batena, alegia. Neskari idatzi eta ezkontzeko eskatu zion. Senitarte-koek jarritako eragozpenak gainditu ondoren, neska gazteak New Yorkera itsasontzia hartu eta trenez Amerikako mendebaldera joateko lurralde osoa gurutzatu zuen. Han, bere gizona izango zenarekin elkartu zen. Paparrean orratz bat jarri zuen nire amonak, trenetik jaisterakoan nire aitona nor zen ezagutu ahal izateko. Ezkondu eta zortzi seme-alaba izan zituzten; horietako bat zen nire ama.

Haurra zinenean nola bizi zenuen euskal kultura? Garrantzia izan zuen zuretzat?

Nire gurasoen belaunaldiak beraien iragan europarra atzean utzi nahi zuen. Ez amak ez aitak ez zuen inoiz Europa bisitatu. Amerika-

Frank Bergon
gaztetan. Argazkian
eskuinean dagoena
da, alkandora
txuriarekin.

rrak izan nahi zuten, eta ni ere amerikarra izatea zen beraien nahia. Halere, nire amona oso euskalduna zen eta hitz batzuk erakutsi zizkidan erdaraz eta euskaraz haurra nintzen. Niretzat euskal kulturarekin izan dudana identitate gune indartsuena janaria izan da. Nire familia askotan joaten zen Kalifornian dagoen Fresnoko Euskal Hotelera jatera. Bertan, Euskal Herriko gizonak hoteleko frontoian pilotan aritzen ikusten nituen. Mahai handietan euskaraz hitz egiten zuten beste batzuen ondoan esertzen ginen. Nahiz eta sukaldaritza euskal-amerikarrak bere estilo propioa izan, artzainen kanpamendutan egiten zen janarian oinarritua, zopa eta arrain plater askok, geroago Euskal Herrian dastatu izan dudana zaporea zuen. Nire identitate euskalduna, beraz, janariarekin lotuta zegoen zerbait izatera heldu zen. Oraindik nire amaren sukaldean egoten zen usain goxoa dut gogoan.

Eta gero, euskal kulturak zer nolako garrantzia hartu du zuretzat?

Lehenengoz argitaratu nuen istorioa eskolan nengoela izan zen, hamazazpi urte nituela. Istorioaren izenburua *The Flood* (Uholdea) zen, Kalifornian bizi zen artzain euskaldun baten ingurukoa; artzainak Fermin Erro zuen izena. Beraz, argi dago nire karrera hasieratik nuela euskal jatorriaren inguruko jakin-mina. Gero hasi nintzen euskal jaietara joaten eta Europa eta Ameriketako euskal historiaren inguruan ikasten.

Noizbait "Amerika mendebaldeko idazlea" terminoa "euskal-amerikar idazlea" baino nahia-go duzula esan duzu, zeren eta zure ustez *Amerika mendebaldekoa* esateak *euskalduntasuna* inongo arazorik gabe jasotzen du. Nola ikusten duzu, termino hauek gain, Euskal Herriko euskal idazleen artean ere aintzat hartzea?

Zentzua du euskal diasporako idazleek espazio bat izatea. Nik idazten dudanak identitate, emigrazio, galera, desplazamendu, kulturaren berreskuratze eta antzerako gaiak

jorratzen ditu. Gai hauek beste lurralde batzuetako diasporako literaturaren ezaugarri ere badira.

Zure ustez, zure eleberriek badute ekarpenik Europako Euskal Herriko kultura?

Hala izatea espero dut. Nire ustez, literaturak kultura baten esperientzia ulertzen laguntzen du, beraien lurraldetik alde egin behar izan zutenen esperientzia barne.

Nola ikusten duzu irudikatua euskal diaspora Euskal Herrian?

Euskal Herriko Unibertsitatean euskal diasporaren inguruko ikerketak garrantzi handia du. Bertan ikastaroak, argitalpenak eta tesiak egiten ari dira. Halere, euskal itzultzaile eta argitaratzaileek gehiago parte hartu beharko lukete euskal diasporaren inguruko ezagutza zabal dadin.

Nola sentitzen zara Euskal Herrian eta zure bertako senitarteen artean?

Azken aldiz Euskal Herrira joan nintzenean inoiz baino gehiago sentitu nintzen etxean bezala. Horren arrazoi handi bat nire herriaren politika kontuengatik sentitzen dudana desadostasun geroz eta handiagoa da. Hone-taz gain, oso harreman estua dut nire senitar-tekoekin eta, hau e-postaren aroa izanik, beti gaude kontaktuan.

Euskal diasporako beste kide batzuek zer nola-ko harremana dute euskal kulturarekin?

Otsailean, San Frantzisko hegoaldeko Euskal Kultur Etxeko hogeitabosgarren urtemuga-ren ospakizunera ehunka pertsona joan ziren. Afarian, gau horretan abestu behar zuten Amerikako mendebaldeko bertsolari batzuekin eseri nintzen. Bertsolari baten emazteak esan zidan berak oso gaizki pasa-tzen duela Euskal Herrira bueltatzen denean. Nahiz eta euskaraz hitz egin, Europako eus-kaldunek bera amerikarra delako ez dutela begi onez ikusten sentitzen omen du. Bere gizona Kaliforniara artzain gisa etorri zen hamasei urte zituenean. Berak ere ez du bate-re gogoko Euskal Herrira joatea.

Shoshone Mike idaztearen arrazoi bat Dayton Hyde-ren *The Last Free Man* (1973) (Azken Gizon Askea) irakurtzean sentitu zenuen hase-rra izan zen. Hydek bere liburua ez du fikzio-tzat jotzen, eta dio oso posible dela euskaldu-nek Shoshone Mike indiarraren alabak iraindu izana. Beretzat, indiarrek hiru abeltzain euskal-dunak hiltzea, beraz, justifikatuta legoke. Zuk zer deritzozu?

Nire ustez Dayton Hyde hori asmatu egin zuen. Ez du inongo oinarririk aurkezten susmo hori justifikatzeko. Gainera, uste dut

Olaberriako zirkuitua

Gida eskola

Karting-a

Gainera auzoa, Z/G

20212 Olaberria

📞 943 16 08 62

www.vilarinomotor.com

info@vilarinomotor.com

ez lukeela adorerik izango abeltzain anglo-saxoi bati buruz horrelako oinarri gabeko espekulaziorik egiteko.

Robert Laxalt idazlea ere Shoshone Miken istorioaren inguruan idatzi nahian zebilen. Zer esan zuen zure liburua irakurtzerakoan?

Laxaltek bidalitako eskutitz batean esan zidan gaiaren inguruan idaztea nahi zuenez nire nobela irakurtzea atzeratu zuela. Badakit elkarrizketa batzuk ere zuzendu zituen dokumental bat egiteko. Nire nobela irakurri zuenean asko goretsi zuen. “Emozionatu egin ninduen” izan ziren bere hitzak. Laxaltek ondo hitz egin zuen nire nobelaren inguruan.

***The Temptations of St. Ed & Brother S* eleberrian Amerikako euskaldunekin lotura handia duten bi kontzeptu nabarmentzen dira: desertua eta erlijioa. Halere, zuk ezaugarri hauek beste ikuspuntu batetik aurkeztu dituzu. Azaldu dezakezu hau?**

Zuk diozun bezala, eleberriak ez ditu este-reotipo gisa aurkeztu nahi euskaldunek desertu eta erlijioarekin duten harremana. Eleberriak ez du artzainik aurkezten Nevadako desertuan eta erlijio katolikoaren ikuspuntua ez da konbentzionala. Nire euskal-amerikar monjeak ordena erlijioso berri bat asmatzen du; are gehiago, esango nuke beste euskaldun baten adibide berritzailea jarraitzen duela, Loiolako San Ignaziorena, alegia.

Zure eleberrietan euskaldunak, indiarrek, anglo-saxoiak eta mexikarrak daude. Gai ekologiko, soziokultural, politiko eta psikologikoak ere lantzen dituzu. Ikuspuntu eta arraza hauen guztien elkarjartzeak mendebaldea espazio

multikultural bezala aurkeztu nahi al dute? Lurralde anitz eta ondorioz konplexua, non euskaldunek zati bat osatzen duten?

Zuk deskribatzen duzun konplexutasun horrek oso ondo laburtzen du nire esperientzia gaur egungo mendebalde modernoan. Euskaldunen esperientzia ez da bakarra mendebaldean eta ez dago isolatua.

Zer deritzozu zure eleberririk *Western Berri* bezala definituz gero? Mendebaldeko historia kontserbadore eta tradizionala ukatzen ez duen fikzio gisa ulertuz, non helburua ez da gehiengoak kontatutako historia suntsitzea, baizik eta osatzea, horrela gutxiengoak espazioa eta ahotsa izan dezan.

Zure *Western Berri* definizioa gogo onez ikusten dut nire liburuak deskribatzeko. Nahiz eta Mendebalde Zaharreko mitoa apurtzen saiatzen naizen, ez dut mendebalde zaharrago baten historia ukatzen edo baztertzen. Nire lehenengo eleberrian, *Shoshone Mike*-en, pertsonaia nagusia ez da artzaina, bere aita baizik. Modu horretan adierazi nahi dut euskaldunak herri-kulturan sarri nola izan diren irudikatuak, baina, euskal-amerikarren inguruan baztertu izan diren alderdiak aztertzeak aukera ere zabaltzen dut. Nire eleberririk guztietan mendebaldeko gai zaharrei buruzko hausnarketa egiteko modu berriak aurkezten ditut, adibidez, goardien biolentzia edo eta justikatutako eta onartutako biolentzia. Aldi berean, mendebaldeko fikzio tradizionalan, hau da, *Western* tradizionalan baztertutako gaiak aztertzen saiatzen naiz. Amerikar mendebaldeko minorien aktibismo politikoa da gai hauen arteko bat, Indiarrena, mexikar-amerikarrena, eta euskal-amerikarrena, bai gizon eta emakumeen ikuspegitik. ■

Argitalpenak

Diskoteka

IKER BARANDIARAN

Ska doinuak biziberritzen eta aberasten

Talde gasteiztarra ia instituzio bihurtu da euskal musikarien artean. Ska musika oinarri hartuta, horri beste hainbat soinuaren aztarnak batu dizkio: rocka, funkya, punka, popa eta beste. Hala, jendetza ugari batzen du Euskal Herrian eta Katalunian egiten dituen kontzertuetan; eta dagoeneko zortzi lan luze kaleratu ditu. Nazioartean ere dezente aritu da, eta aurren Suitza, Alemania eta Hegoamerikako hainbat herrialde bisitatuko ditu. Bederratz lagunez osatutako familia honek jai giroko musika dantzagarria lantzen du batez ere; hori bai, kantu kritiko eta aberztaleak egiten dizuzte, gizabanakoen eta herrien askatasuna aldarrikatzen dutenak. Euren hizkuntza euskara bada ere, katalanez bi abesti eta gazteleraz bat ere sartu dituzte disko honetan, beste herri horiei keinu eginez.

Hamaika gara
Betagarri

OIHUKA

Iraupena: 54'57"
14,45 euro

BETAGARRI

«Martxoaren 3ko moduko gertakariak gogoratu behar ditugu, eta errudunak salatu»

“Jaiak bai borroka ere bai” 80ko hamarkadako leloaren adibidea zarete. Kritika, kontzientiazioa eta musika dantzagarria, jai girokoa uztartzen dituzue...

Mezu bat zabaltzeko ez du axola musika estiloak: musika alaia, lasaia... Doinu guztiek balio dute. Bestalde, musika dantzagarria oso aproposa da mezua helarazteko.

“Hamaika gara, hamaika pertsona ezagutu eta hamaika lekutan izan gara...”. Zer ikusten duzue atzera eginez gero?

Gauza asko. Beti gogoratzen dugu taldearen hasiera, ilusio handieneko garaia. Gauza txarrak ahaztu egiten ditugu. Japonian, AEBetan eta Alemanian lagunak egitea berezia da.

Haizezko instrumentuek pisu oso nabarmena dute zuen soinuaren...

Betagarriren klabeetako bat da. Ez ditugu soinua osatzeko edo konponketak egiteko bakarrik erabiltzen. Haizezko instrumentuek ahotsak bezala euren esaldiak dituzte.

Zergatik zaudete aurtengo liga jokatzeko irrikan? Zer du berezia?

Aurren Txapeldunen Liga jokatzeko gabilitza, nazioartean emanaldi asko ditugulako: orain Suitzan eta Alemanian gaude; urrian Hegoamerikara joango gara... Ez dugu nahi lan finkorik; lehenengo taldea da.

Galdera indiskretu bat: nork irabazi zuen partidua?

Jokalari oso txarrak gara. Ez dugu balio itxurak egiteko. Axubetekin bukatu genuen, orkatila okertuekin... Goseak ez du aterik jotzen sartzeko, baina gai da dorreak botatzeko?

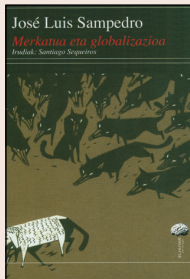
El Ultimo de la Filak esamolde antzekoa zuen. Irailaren 11n batzuk dorreetatik beren buruaz beste egin zuten. Herrialde askotan, berriz, gosea egunero ateetatik sartzen da eta aurrera egiten dute.

Martxoaren 3ko moduko gertakariak gogortu dizuete bihotza? Zer gehiago behar da jendea sentsibilizatzeke?

Oso biguna da oroimena, oso azkar ahazten ditugu gauzak. Halako gauzak gertatu badira gogoratu behar ditugu, eta horien errudunak salatu. Tamalez, iaz martxoaren 3ko hainbat biktima berriro eraso zituzten.

Liburutegia

PILAR IPARRAGIRRE

Merkatua eta globalizazioa

José Luis Sampedro

ELHUYAR

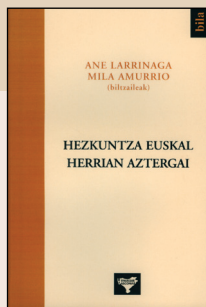
94 orrialde

12 euro

Globalizazioaz bi tesi kontrajarri

José Luis Sampedro katedradunak egitura ekonomikoak irakasgai ditu bere ohiko jardunean. Oraingoan, 2002ko otsailean munduko etorkizunari buruzko planen gainean Ameriketan gertatu ziren bi Foro kontrajarriren funtsak azaldu ditu Elhuyarrek kaleratutako liburu honetan. Santiago Sequeirosek eginiko marrazkiekin plazaratu du Sampedrok *Merkatua eta globalizazioa*. New Yorken egindako Foro Ekonomikoan gai finantzieroetan arreta jarritz defendatu ziren globalizazioaren aldeko tesiei, munduko gizarte arazo gori-gorienak eztabaiz datuz Porto Alegren (Brasil) egin zen Foro Sozialean agertu ziren

tesien funtsa kontrajartzen die. Helburua: globalizazioa deitzen den auziaren aurrean irakurleak zer erabaki jakiteko nahikoa mami izan dezala. ■

Hezkuntza Euskal Herrian aztergai

Ane Larrinaga, Mila Amurrio (bilatzaileak)

UTRIUSQUE VASCONIAE

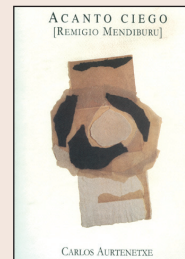
238 orrialde / 23,50 euro

Euskal Herriko hezkuntzari buruzko teoriaren bilduma

Ane Larrinagak eta Mila Amurriok Utriusque Vasconiae argitaletxearen bidez kaleratu duten *Hezkuntza Euskal Herrian aztergai* izenburuko liburuan hainbat alor jorratu dituzte: Curriculumeko eduki soziokulturalak 1900 eta 2006 urteen artean, euskal eskolan balioekin irakasleen ikuspuntutik lan egitea zer den, teknologia multimediek hezkuntzaren arloan duten eragina, unibertsitate esparrua gatazka sinbolikoen agertoki gisa aztertzerakoan akademiko euskaldunen pertzepzioa nolako den, eta euskal nazionalismoa eta hezkuntza zibikoaren uztartzea dira, besteak beste aztertutako gaiak. Gai unibertsalak izan arren, gurean daukaten alderdi partikularra ere landu dute lan berri honetan. ■

Mendibururen artea poema egina

Remigio Mendibururen jaioztatik 75 urte bete zirenean kaleratu zuen Bermingham argitaletxeak, Hondarribiko Udalaren enkarguz, eskultorearen lana eta bizitzaren aurrean Carlos Aurtenetxek osatutako poema bilduma, euskaraz eta gaztelaniaz. Gaztelaniazkoak *A canto ciego* du izenburu; Pello Zabalak itzulitako euskarazko bertsioak berriz, *Molorrika itsu*. Biek ala biek Remigio Mendiburuk 1987an eginiko collage orijinalak jasotzen dituzte. Eskultorearen omenez eta haren memoria gordetzeko helburuarekin osatutako liburuak dira. Haien edizioa Donostiako Oficina de Ideas bulegoko Poesiaren Lagunek zaindu dute. Carlos Aurtenetxek eskainitako poemen artean *Esku handituen erromantzea*, *Gorputz gantiar*, *Han datza mailasuna*, *Aldaonen etortzea* eta *Gorputzen legea* daude. ■

Molorrika itsu (Remigio Mendiburu)

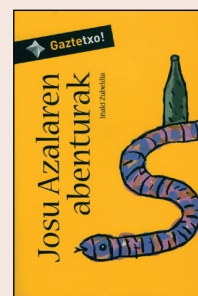
Carlos Aurtenetxe

BERMINGHAM

102 orrialde

Bihotz oneko astakiloa

Bidanian sortutako mutil-jator baina alproja samarraren bizitzaren gainean idatzi du Iñaki Zubeldiak *Josu Azalaren abenturak*. Haurtzarotik hasi eta Arantzazuko komentuan pasa zituen urteetan gertaturiko pasadizoz osatutako liburu hau hamar urte inguru dituzten neska-mutikoei begira egina da. Batzuetan astakiloa bada ere, bihotz onekoa eta lagunen laguna izaten ondotox dakien mutikoa dugu Josu Azala. Gertatzen zaiona da gorputzez sendoa dela, eta hark ez duela ez nekerik eta ez beldurrik sekula sentitzen, eta jakina, batzuetan haren inguruan dabilzanek sufritzen dituztela bere astakerien eta kintenkerien ondorioak. Izan ere, Josu Azalaren ondoan abentura eguneroko ogia da. Jakin nahi al duzue, adibidez, burugorria izateagatik nola irabazi zituen 500 pezeta? Bada, liburua irakurtzea besterik ez duzue. ■

Josu Azalaren abenturak

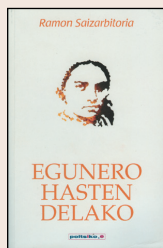
Iñaki Zubeldia

IBAIZABAL

190 orrialde

9,80 euro

Egunero hasten
delako

**Ramon
Saizarbitoria**

EREIN

156 orrialde

7 euro

Saizarbitoriaren lehen obra poltsiko edizioan

Hogeita hiru urte zituen Ramon Saizarbitoriak *Egunero hasten delako*, aurreneko nobela idatzi zuenean. Emakume-gizonen arteko harreman sexualen askatasunaren aldeko, eta, bereziki, emakumearen aborto eskubidearen aldeko aldarria da. Makina bat argitalpen ezagutu ditu liburuak, orain Erein argitaletxeak poltsiko-formatuan kaleratu duen arte. Nobelaren argumentuagatik eta liburuaren azalean agertzen den Alberto Corazonen irudiagatik, garaiko adituek gogorak esan zizkieten Saizarbitoriari. Gipuzkoako Foru Aldundiko Bibliotekako zuzendaria zen Joxe Artetxek

bota ziona, adibidez: “Barkamena eskatu beharko diozu Euskal Herriari belauniko”. ■

Bera nor den jakin nahi duen mutikoaren ezuste polita

Bost urtetik aurrerakoentzako kontakizun honek Toto du protagonista. Nor naiz ni? Horixe da mutikoak amari, arrebari, eta aurrean harrapatzen duen guztiari egiten dion galdera. Poliki-poliki, bere buruaren garrantziaz ohartzen hasten da. Izan ere, besteek esaten diotenaren arabera, bera semea-haurra-neba-lehengusua-biloba-ikaslea eta laguna da. Baita txirrindularia ere. Eta hori gutxi balitz, polizia batek esan dioenez, oinezkoa ere bada; eta autobus gidariak azaldutakoaren arabera, bidaiaia ere bai. ■

Nor naiz ni?

Gianni Rodari

IBAIZABAL

36 orrialde / 7,95 euro

JUAN LUIS ZABALA

«Kritika bat ere badago taberna zuloko kirol kritikaren inguruan»

Nondik dator *Bideak, aldapak eta bihurguneak*?

Narrazio honen oinarrian txikitako orotzapen bat dago. Gure anaia zaharrena, nik hamar bat urte nituenerako bizikletan ibiltzen zen. Garai hartan —70eko hamarkadan— ez zen oso ohikoa bizikletan zaletasun hutsez ibiltzea; lanera joateko, bai, baina ez kirol zaletasun hutsagatik. Eta behin, bizikleta gainean hartu ninduen, eta ni barra gainean eserita ninderamala, aurrera egin zuen.

Baina autobiografiatik gutxi du nobela honek, ez?

Aipatu dudana baino ez. Narrazio honetan etxeko txikia emakumea da, eta bai anaia zaharra eta bai bera, txirrindulariak dira. Anaia zaharra profesionala, Tourrean-eta ibiltzen dena, eta gaztea oraindik kategoria txikietan ibiltzen den neska, baina zaletasun handia duena. Emakumea, eta horrek nolabait zailtasun erantsi bat ekartzen dio txirrindulari izateari. Eta beno, neskato horren zalantzak eta kezkek dira narrazioaren motorra. Bestetik, xehetasun bitxi moduan, esan dezaket neska horren anaiak, bere ibilbideari begiratuta, Iban Mayok iaz egin zituenak ekartzen dituela gogora. Pertsonaia honek ez du harekin zerikusirik, baina horrelako txirrindularien gainean beti sortzen den esamesen mundu hori azaltzea interesgarri iruditu zitzaidan. Omenaldi txiki bat ere bada txirrindulari guztiei, eta kritika bat ere badago taberna zuloko kirol kritikaren inguruan.

Zergatik aukeratu duzu neska protagonista gisa?

Gizonen txirrindularitza garrantzitsua iruditzen bazait, emakumezkoena askoz meritu handiagokoa iruditzen zaidalako. Eta oso garrantzi gutxi ematen zaio komunikabideetan.

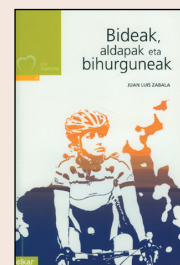

DANI BLANCO

Bizikletak, nerabeak eta punk rocka

Txikitako oroitzapen oso maite bat du oinarrian Juan Luis Zabalak, emakumezko zein

gizonezko txirrindularien omenez eta irakurle gazteei begira idatzi duen *Bideak, aldapak eta bihurguneak* izenburuko nobelak. Kontalaria, neska gazte bat da, bizikleta zale amorratua, bere anaia zaharra bezala. Neba ordea, txirrindulari profesionala da, itzuli handietan parte hartzen duena, neska oraindik kategoria txikietan ibiltzen da. Baina zaletasun handia du, eta afizioari eutsi nahiko lioke, horrek dakarren zailtasuna gorabehera —denbora asko eskatzen duelako eta ahalegin handiak egin behar direlako—. Entrenamendutako giroa asko estimatzen du neskak, eta txirrindularitza oso gustuko du, baina arazo sentimentalak ere baditu: azken batean nerabe baten

Bideak, aldapak
eta
bihurguneak

Juan Luis Zabala

ELKAR

64 orrialde

6,50 euro

kontuak. Bilatzen haste-ko garaian dago, eta hor, zalantza asko sortzen zaizkio. Izan ere, beste giro batzuk ere maite ditu. Adibidez, punk taldeen kontzertuetako giroa eta gazte errebeldeena ez du asko ezagutzen du, oso ezberdina delako txirrindularitza munduarekin alderatuta. Eta hor dabil, bilaketan, nobelako egunkarian azaltzen duen bezala. ■

egileari galdezka

Ezpalak

JON TORNER

Aritz Gorrotxategi *k Zaldi hus-tuak* izenburuko bere bigarren poema liburua kaleratu du Erein argitaletxearekin. Troiako zaldia izan du abiapuntu bizitzaz eta heriotzaz mintzo diren poemak idazterakoan. Bestalde, Juan Luis Zabalak txirindulari baten kezka eta zalantzak bildu ditu *Bideak, aldapak eta bihurguneak* izeneko narrazio laburrean. Elkarren Bizi Taupadak sailean argitaratu du gazteentzat idatzitako lana.

Pedro Iturralde saxofoi jotzaileak jasoko du 2007ko Vianako Printzea saria. Hala erabaki du Nafarroako Kultura Kontseiluak. Kideek bozketa bat baino gehiago egin behar izan zuten sariduna aukeratzeko. Beste lehiakideak Barricada taldea, Pablo Sarasate Musika Kontserbatorioko zuzendari ohi Pascual Aldabe eta Alfredo Landa aktorea ziren.

Ismaël Lo musikari senegaldarra Donostiako Victoria Eugenia antzokian izango da apirilaren 22an. Bezperan, Putumayo diskoetxeak antolatuta, Acoustic Africa kontzertuaz gozatzeko aukera izango da. Hiru musikariek hartuko dute parte emanaldi horretan: Habib Koité malitarrak, Vusi Mahlasela hegoafrikarrak eta Boli Kostako Dobet Gnahorék.

Maddi Oihenart kantari zuberotarrak *Hari Biru* izeneko diskoa kaleratu du Elkar argitaletxearekin. Bere izenean agertzen den lehenengo diskoa bada ere, kantariaren esanetan hau ere ez da bakarkakoa. Bestalde, Mixel Ducauk eta Caroline Phillipsek hamabi abestiko *Duo* lana kaleratu dute.

Thierry Malandain koreografoaren *Gari Beltza* obra estreinatuko du Ballet Biarritz Junior 2 konpainiak hilaren 19an eta 20an Donostiako Gazteszena aretoan.

Miarritzeko III. Kaleko Arteen Jaialdia

Maiatzaren 17tik 20ra bitartean antzerki ikuskizunak izango dira protagonista Miarritzeko kaleetan. Orotara hamalau taldek parte hartuko dute Festival des Arts de la Rue - Kaleko Arteen Jaialdiaren hirugarren edizioan. Hamaika frantziarrak dira, bat madrildarra eta bi euskaldunak, Deabru Beltzak eta Théâtre du Versant.

Garbitxuk zuzentzen duen konpainia bizkaitarrak *Bande Déplacée* ikuskizuna esterinatuko du hilaren 19an, eta Miarritzeko Théâtre du Versant taldeak *Les chevaliers de la Lune* eta *La foire aux passions* obrak eskainiko ditu 17an eta 20an. Miarritzen arituko den konpainia bakoitzak bizpahiru saio emango ditu.

Irati Jimenezek *Beterriko Liburua* aldizkarian, «Uste dut literatura erakusteko modua (ikastetxeetan...) ez dela oso egokia, eta batzuetan, hipokritak ere bagarela. Esate baterako, guraso askori entzungo diozu kezka hori, 'nire semeak edo alabak ez du irakurtzen'. Baina zuk irakurtzen al duzu? Esan nahi da, nik asko irakurtzen dut etxeak beti ikusi ditudalako irakurtzen eta irakurtzen zuten horrekin gozatzen (...) Horrez gain, nik uste dut ikastetxeetan literatura irakasten XIII. mendeko idazleetatik hasteak ez duela zentzu handirik. Zer gustatzen zaie 10 urteko umei, *Harry Potter*? Bada, eman diezaiegun *Harry Potter*».

Ander Lipusek *Xirika* kazetan: «Nahiago da antzerkia entretenimendu bezala erabili beste gauza batzuetarako baino. Nik ez dut horretan erori nahi izan eta zentzu horretan, ADEL (Arte Drama Euskal Laborategia) nire ibilbidearen beste puntu koherente bat dela uste dut, ez bainago batere ados arte hau maneiatzeko moduarekin. Gure lana ez da ilusio kontu bat. Gure lana ez da pailazoarena egin eta jendeari barre eragitea. Teatrora dedikatzen garenok, ofizio bat dugu eta euskal kulturaren ere beharrezkoa da garbi uztea gure lana oso serioa dela, baina hori, gure kontu dago».

lurdesleria
ileapaindegia

La Salle, 8
20140 ANDOAIN
Telf.: 943 300 360

Sexua bizitzeko bost (milaka) manera, bost (ehunka) emakumek kontatuta

Abarrak

JON TORNER

Obra: *Emakumeak izarapean*

Egileak: Lurdes Bañuelos / Mireia Gabilondo

Aktoreak: Teresa Calo, Sara Cozar, Aitziber Garmendia, Pilar Rodriguez eta Asier Hernandez

Eszenografia: Fernando Bernués

Zuzendaritza: Mireia Gabilondo

Ekoizpena: Tanttaka Teatroa

Lekua eta eguna: Zelai Aristi aretoa (Zumarraga), 2007/04/13

Bost adin eta bost gizarte maila ordezkatzeko dituzten emakumeak dira *Emakumeak izarapean* obrako protagonistak. Sexua —eta haren ausentzia— bizi eta sufritzeko hamaika manera erakusten dituzte, isiluneek nabarmendutako eszena itogarriak eta barrea eragiten duten pasadizoak tartekatuz. Oro har, antzezlan osoan zehar oreka egokia lortzen da, eszena eta eszena artean musika ederki baliatuz. Agian, ikusle batzuek komedia ukituko pasarte gehiago egotea nahiko lukete, besterik ez bada, Aitziber Garmendiak antzeztutako pertsonaia saltseroaren ateraldi eta keinuez luzeago gozatzeko. Baina zenbaitzuk uste genuenaren kontra, *Emakumeak izarapean* ez da komedia hutsa. Sexu kontuak ez baitira beti irri egiteko motibo, ezta gutxiago ere. Eta hori ederki islatzen du antzezlanak.

Bost emakume dira protagonista. Baina ikusle guztiak identifikatuko dira emakume horiek esandako zerbaitekin edo bizi duten esperientzia batekin. Sexua —eta maitasuna— guztiok buruan dugun zerbait delako. Buruan, baina ez ezpainenetan. Hori da obraren helburuetako bat.

Sexuaz hausnartu eta hitz egin dezagun bultzatzea. Ez dakigu lortuko duen. Hitz egitearena diogu.

Hausnartzearena ziurrenik bai. Hamaika koloreko ispiluk ageri dira obran, eta ziur horietako batean (gutxienez) zuen aurpegia islatuta ikusiko duzuela. Hamaika koloreko ispiluk, kolore zuria nagusi den eszenatokian. Leiho handien zuria, izaren eta burukoien eta aulkien zuria. Eszenografia sugerentea osatzen dute gauza horiek guztiak. Azpimarratzekoa da, bestalde, Aitor Hernandezek betetzen duen papera. Paperak. Senarra baita, terapeuta, fruta saltzailea, apaiza, *taichi* irakaslea... eta zuzen betetzen ditu guztiak, erregistro batetik bestera abilezia saltako eginez.

Bost emakume dira protagonista. Baina antzezlanak 350 euskal emakumek sexu harremanen inguruan egindako aitorpenak ditu oinarri; 350 emakumeren artean egindako galdeketa bereziak. Ez dakigu kopuru horrek (edo gaiak) gizonezkoren bat kikilduko zuen edo zer, baina Pilar Rodriguez aktoreak obrari buruz esandako zerbaitek harritu egin gaitu: "*Emakumeak izarapean* ez dago gizonen aurka idatzita". Obra ikusi ostean gizonezko bakar batek hala dela pentsatzen badu, gaiari buruz uste baino gehiago hausnartu beharko dugu.

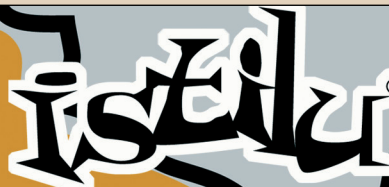

Jantziak, osagarriak...

615 73 21 12

Deitu eta katalogoa eskatu !!!

www.istilu.com

Akrostikoa

Azpiko zerrendaren eskuineko berben sinoni-
moak topatu eta gero osatu idazlearen pasartea
koadrotxo bakoitzari dagokion hizkia jarritz.

Ana Urkiza

Kike Amonarriren umorea

Pilotua

Belgikako aire-konpainia garrantzitsueneko
hegazkin bat, Parisen gaintetik ari da pasatzen une
honetan. Charles de Gaulle aireportuko kontrol-
dorretik honako galdera hau egin diote pilotuari:

– Dupont komandanteak Boeing 747 hegazkina-
ren pilotuari, Dupont komandanteak Boeing 747
hegazkinaren pilotuari...

– Bai, esan? Hemen Dubois kapitaina.

– Esango al zeniguke zein den une honetan zure
posizioa?

– Bai, noski. Hegazkinaren aurrealdean nago!

Soluzioak

A					Arnas afekzioa.						
	1	37	2	3							
B											Enbaxadako buru.
	52	25	59	43	15	60	11	5	46	16	
C											Hanka ugari daukan ornogabe haragijalea.
	69	19	68	31	23	12	40	44	27		
D											Azalpen idatzia.
	29	55	47	6	7	13	70				
E											Aita bihurtu.
	17	50	14	20	38	8					
F											Uste, ikuspuntu.
	56	53	58	48	67	66					
G											Aljeriako biztanlea.
	49	51	4	24	65	54	63	64			
H											Esneki.
	30	21	9	32	26	10	57	22			
I											Galtzez eta jakaz osatutako jantzi.
	61	33	34	62	39						
J											Nekez bete.
	18	41	35	45	42	28	36				

AKROSTIKO:

“Ama jostuna da. Errean
hasi zen josten erakus-
ten, eta gero tailer txiki
bat jarri zuen.”
Ana Urkiza

HITZAK

ASMA, ENBAXADORE,
EHUNZANGO, TXOSTEN,
AITATU, IRITZI,
ALJERTAR, ESNEJAKI,
TRAJE, NEKETSU.

E	B	P	I	P	A	K
A	Z	K	E	N	A	L
T	O	M	A	T	E	A
A	G	I	R	O	A	T
A	L	B	O	A	L	A
D	I	T	K	A	L	I
M	A	Z	O	P	A	G
K	I	R	A	T	S	A
B	I	G	T	E	O	R
U	N	A	N	A	R	R
A	R	R	O	T	Z	A
B	A	B	A	R	R	U
N	A	K	E	R	E	K

PASTELA:

ITZALPE - AZPIL - ELIZA - EPAIL
- EZPAL - ILTZE - ITZAL - ITZEL
- ZELAI - ZELTA - ZIPLA - ZITAL
- ELAI - LATZ - PLAT - TELA -
ZAIL - ZALE - ZALI - ZELA

(Gehiago egon daitezke).

8	2	7	1	3	9	5	4	6
4	3	5	7	8	6	2	1	9
6	1	9	2	5	4	3	7	8
1	9	4	5	6	3	8	2	7
7	6	3	8	4	2	1	9	5
5	8	2	9	7	1	6	3	4
9	4	6	3	1	5	7	8	2
2	7	1	6	9	8	4	5	3
3	5	8	4	2	7	9	6	1

UZTARTZA
Aterpetxea • Jatetxea

Herriko plaza 7 - 20150 Aduna
Tlnoa: 943 69 34 81

Eguneko menua 9,50 €

Asteburuko menua 18 €

Asteburutan karta

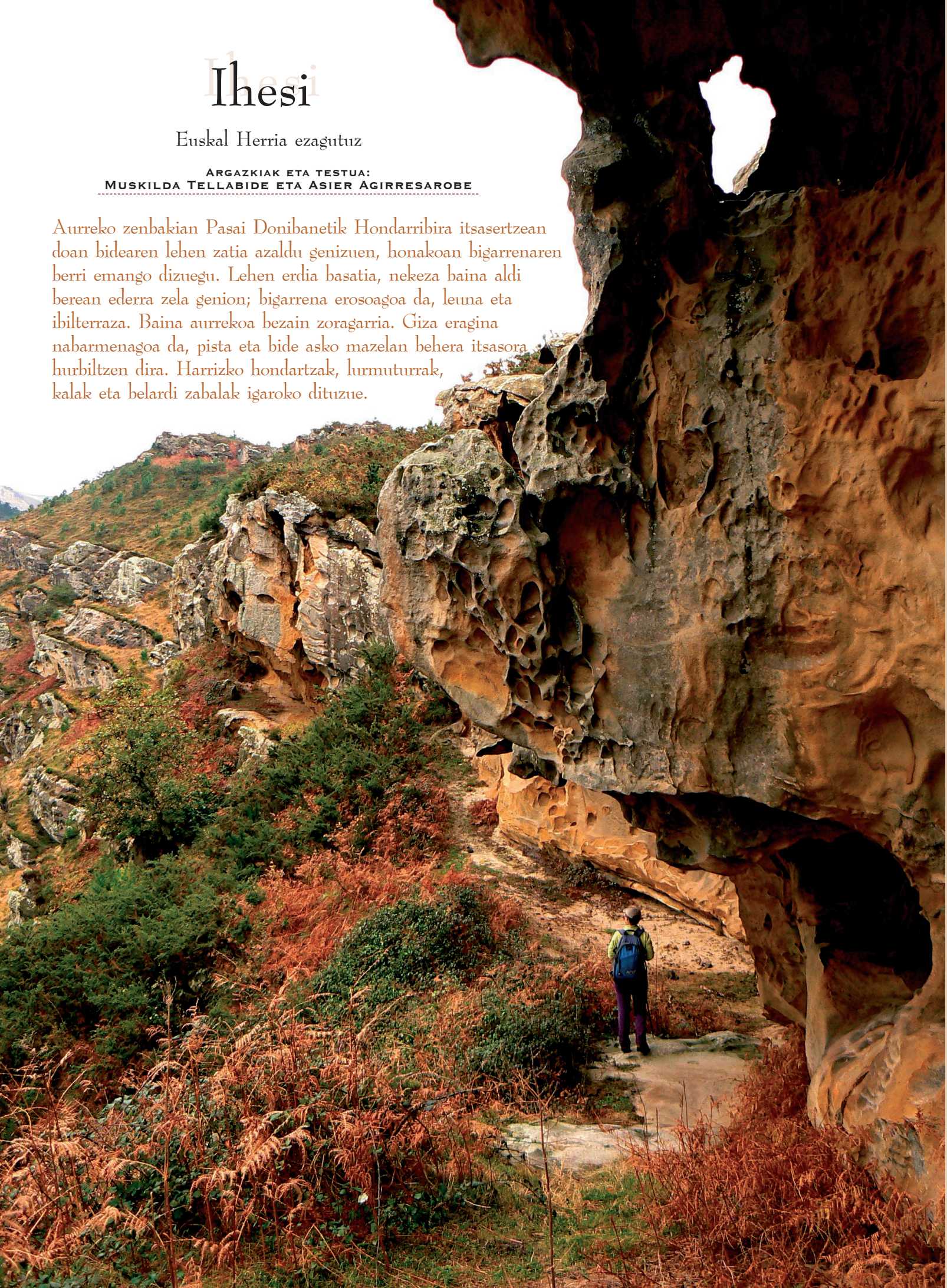

Ihesi

Euskal Herria ezagutuz

ARGAZKIAK ETA TESTUA:
MUSKILDA TELLABIDE ETA ASIER AGIRRESAROBÉ

Aurreko zenbakian Pasai Donibanetik Hondarribira itsasertzean doan bidearen lehen zatia azaldu genizuen, honakoan bigarrenaren berri emango dizuegu. Lehen erdia basatia, nekeza baina aldi berean ederra zela genion; bigarrena erosoagoa da, leuna eta ibilterraza. Baina aurrekoa bezain zoragarria. Giza eragina nabarmenagoa da, pista eta bide asko mazelan behera itsasora hurbiltzen dira. Harritzko hondartzak, lurmuturrak, kalak eta belardi zabalak igaroko dituzue.

Jaizkibelgo itsasertz atsegina

Itsasertzeko ibilbide osoa egin nahi izanez gero, lehen erdiaren bukaerako puntura itzuli beharra duzue; Erentzingo amildegi gainera. Jaitsiera baina, zorabiagarri eta arriskutsu samarra izanik, Erentzingo portura zuzenean jaisten den pistatik behera abiatu zaitzekete, eta behin iritsitakoan itsasertzetik jarraitu. Nolanahi ere, bi kasuetan, Guadalupeko ermitatik Jaizkibelgo mendatera igotzen den errepidean gora zoaztela, eskuinera abiatzen den basa-pista hartu behar duzue (310 m). Erentzingo basa-pista ipintzen du eta autoek sarrera debekatuta dute. Pista horri jarraitu eta bidegurutzetara batera ailegatuko zarete (225 m). Eskuinera hartu gabe, aurrera eta behera egiten duenetik joz gero, Ixiruko kuarter zaharrean amaituko duzue, eta izen bereko mendia eskuinetik inguratuta Erentzingo portuan (5 m). Bidegurutzean aurrera hartuz gero, mendi bizkar bat gainditu eta Leruetako txabola inguruko bidegurutzera iritsiko zarete (215 m). Hor, mendi bizkarrean behera doana hartu, pista hasieran, zidorra ondoren.

Erentzingo portua eta zabala

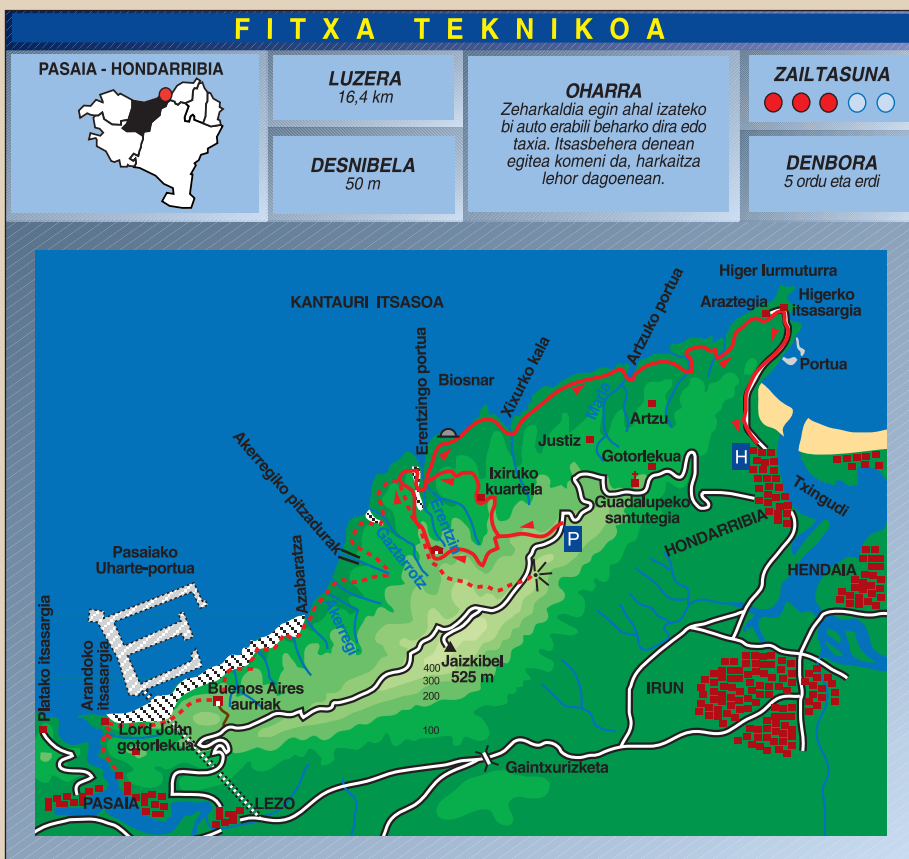
Jaizkibelgo kostaldeko azken oztopoa da Erentzingo portura amiltzen den horma. Gaiandiezina dirudien arren, giltzarria den punta topatuz gero bada behe-raino jaisteko aukera. Amildegia ertzetik zoaztela, itxuratu bat topatuko duzue, pintura horiz egindako gezi lausoa duena. Hori duzue bidea! Alambre hesia gainditu, gangadun hormak duen erlaitzetik metro batzuk aurrera egin, eta bat-batean, zuen ezkerretik behera egiten duen zidor malkartsua abiatzen da. Horixe hartu eta tentuz ibili, itzela baita amildegia! Ote, belar eta sasi artean, zidor lausoak zuzenean behera

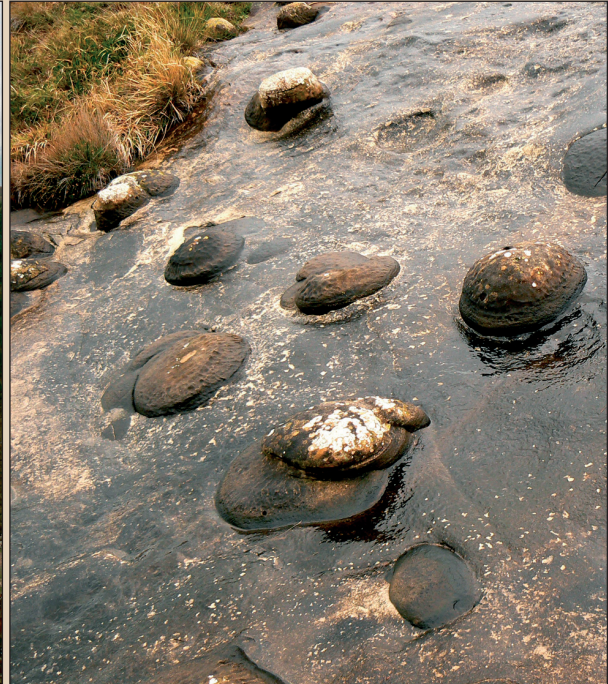
egin gabe, ezker-eskuin dabil, erlaitzetik erlaitz jaitsiera errazenaren bila. Kontrabandistek sarri erabili ohi zuten ezkutuko portua da Erentzin. Egun ordea, arrantzale eta urpekariek soilik erabiltzen dute. Alga biltzaileek erabili ohi zituzten hainbat eraikin ere antzeman daitezke inguruetan.

Erentzingo zabalean dago “Fosilen hondartza”. Horko harriak maskor, pilota, baloi edo itsas-txakurrak izan daitezke; irudimenaren arabera

Behera iritsitakoan erreka-stoa zeharkatu eta itsasertzera hurbildu. Hurrengo zatian bidea zikin samar dagoenez, hobe duzue eraikinen ondotik pistan gora igo. Bideguru-

tzean gora jarraitu beharrean, ezkerreko hartu eta berriro itsasertzera jaitsi. Hemendik aurrera erliebea asko leunduko bada ere, baditu oraindik Jaizkibelek txundituta utziko zaituzten altxorak, Erentzingo zabala da horietako hurrengoa. “Fosilen hondartza” gisa ere ezagutzen da, bertako harriek, maskor, karakol, pilota, baloi, edo itsas txakurrak baitarudite bakoitzaren irudimenaren arabera. Hori bai, geologiak eskaintzen dizkigun bitxikeria sinesgaitz horiek denak itsasbehera denean soilik daude ikusgai. Hareharrian disoluzioz sorturiko higadura forma bitxiak, albeoloak, ikusi ahal dira, hortik gertu, ibilbidearen lehen erdian sarri topatu ditugun horiek. Itsasertzetik aurrera segituz, bat-batean itsasora

Erentzingo portuko bidea ikus daiteke lehen irudi honetan; fosilen hondartza hurrengoan eta Erentzingo zabaleko bistak azkenik.

zabaltzen den leize-aho erraldoia agertuko zaizue. Ikusgarria ezta? Ganga gainetik igaro eta aurrera jo.

Bioznarretik Artzuko portura

Hortik aurrera bide errazagoa duzue, ibilbide benetan atsegina. Itsaslabarrak ez dira lehen bezain altuak, bai ordea bertikalak. Bioznar igaroko duzue lehenik, inguruotan Kantauri itsasoan gehien barneratzen den lurmuturra, Xixurko kala zeharkatuko duzue jarraian eta Limaputzukoa ondoren.

Marlako belardi zabal eta leunetara iritsiko zarete eta horiek zeharkatzen dituen bidexka garbi eta erabilia jarraitzea besterik ez duzue. Hainbat erre-kasto eta ur putzu igarota, eskuinera biratu eta begi aurrean agertuko zaizue Artzuko portua. Amildegia ertzetik egiten du aurrera zidorrak Artzuko hondartzara iristeko, non itsaso zabaletik babestua egonik, enbata bortitzenetan ere olatuak bare iristen diren.

Uda sasoiaren arrantzale nahiz bainuzale ugari elkartu ohi da bertan,

Guadalupeko ermitatik behera, Artzuko baserritik pasatuz, autoz ia bertaraino iritsi daiteke eta. Hondartzatik gertu Artzuko errota zahararren hondakinak ikus zitezkeen, baina 2005. urtean Hondarribiko Udalak horiek eraistea erabaki zuen.

Higer lurmuturrera

Itsasertzeko ibilbidearen azken zati honetan Hondarribiko herriko etxeak atondutako hainbat ibilbidearen argibide panel eta kolore ezber-

Gotorleku eta gerrarako eraikuntzak Jaizkibelen

Pirinio mendikateko tontorrak leundu egiten dira Bizkaiko golkora hurbildu ahala. Frantzia aldetik zetozen gudarosteak Espainiara igarotzeko inguru hori erabili ez zezaten garrantzia handiko gotorlekuak eraiki izan dira eremu horretan; Hondarribia eta Donostia hiri gotortuak esaterako. Bi herrien arteko kostaldean ere erruz topatuko ditugu eraikuntza militarrek; Uliamendin, Monpaseko Gipuzkoako Diputazioaren bateria; Pasaia gainean, Donostia liberala etsai karlistengandik babesteko Almirantearen gotorlekua; Pasaiaiko itsasartean, 1805ean suntsitu eta egun desagertua den Pasaiaiko dorreaz gain, Santa Isabel gaztelua, portu sarrera babestea zuten xede biak. Azken horren gainean, Arrokaundieta muinoan, Lord John Hay gotorlekua dago. Britainiar militarrek eraiki zuten —beraietako baten izena du— 1838an, eta Pasaia herria babestea zuen helburu. Egun, atsedeneku moduan egokituta dago. Jaizkibel tontorrean ere San Enrike gotorlekuaren aztarnak erraz atzeman daitezke. Aipatu azken biak liberalen esku zeuden gotorrak izan ziren azken karlistaldian (1872-1876). Ekialderago dago hobekien mantendu den gotorlekua, Guadalupekoa. Karlistaldien ondoren eraiki zuten eta Pirinioen defentsan Oartzungo lubaki eremua osatzen zuen, San Markos eta Txoritokitarekin batera. Amaitzeko Higer lurmuturretik gertu San Telmo gaztelua dago, 1598an eraikia piraten aurka borroka egitearren.

Jaizkibelgo dorreak

Kantauri itsasoaren parez pare doan gandor luzanga horretan, neurri txikiko eta oinplano hexagonaleko bost dorre nabarmen izan dira. Bi gailurretik ekialdera, Hondarribiraino lurretan: Erramutz eta Santa Barbara; eta beste hiru mendebaldera, Lezo eta Pasaia arteko mugalerroan, lehen, bigarren eta hirugarren dorre gisa ezagunak. Sei omen ziren baina, hasiera batean karlistaldietan altxa zituztenak. 1874an eraiki zituztela esaten da eta kroniken zaintza postuekin lotzen dituzte, bertatik Pasaia eta Txingudi bitarteko eskualdea ondo baino hobeto menperatzen baita. Alabaina, telegrafo bidezko komunikazio sistemarentzako postuak izan zirela dioenik ere bada. Edozein zela ere egitekoa, hor diraute dorreek, eta Hondarribiatik Pasaia nahiz Lezora doan tontorreko bidea egiten duenak ikusgai izango ditu. Bide hori bera erabiltzen du Done Jakue bideko Itsasertzeko ibilbideak.

50eko hamarkadatik 90eko hasierara Jaizkibelgo itsas isurialdeko zati handi bat inguru militarra zen. Inñularreta baserria eta tontorra bitarteko eremuan egin zituzten Espainiako ejertzitoko soldadu belaunaldi askok beren gerra praktikak. Usu egiten zituzten tiro praktikak eta bestelako maniobrak. Horretarako errepidea ixten zuten maiz. Garai hartako lekuko dira desjabetu zituzten baserri mordoa eta Erentzin mendate gainean dagoen Ixiruko kuartel zaharra.

dinetako arrastoak aurkituko dituzue. Ez kasurik egin, udalak argitaratutako liburuxka eduki ezean oso nahasgarriak baitira. Pistan gora ekin behar diozue bideari, bidegurutze batera iritsi arte. Hor, Artzu eta Guadalupera igo beharrean, ezkerrean doan pistari heldu eta pinudi zein baso artean Higer lurmuturreraino iritsiko zarete, ordu-bete eskasean. Itsasertz eder horretako hainbat bazter eta paisaia ezberdin igaro ondoren, luze eta aspergarri suertatu ahal zaizue azken zatia, itsasertzetik urrundu eta lehen bezala itsasoa dastatzerik ez baituzue izango. Bide zahar bat ba omen zegoen itsasertzetik zihoa-na, baina pista eraikitzean baztertu eta galdu egin bide zen.

Helmugara iritsi baino lehen, bat-batean eraikuntza handi bat agertuko zaizue begi aurrean, araztegia duzue. Azalpen panela duzue hor ikusgai. Eskuinetik inguratu eta Higerren zarete. Kanpina, tabernak, auto andana... zibilizazioan zarete berriro. Metro gutxi batzuk aurrerago duzue itsasargia eta aldamenean Amuitz uhartetxo edo haitza. Hondarribiraino erraza duzue, Asturiaga badia, portua, hondartza eta kirol portua igaro eta bertan zarete. Erdi Aroko hirigune interesgarri honek ere merezi du bisita, arrantzaleen Marina auzoa, alde zahar paregabea, Arma Plaza, harresia, Karlos Varen gaztelua... ■

Jaizkibel arriskuan

Nahiz eta administrazioak ingurumenaren gainean inoiz baino kontzientziatuago eta sentsibilizatuago egon, mende honetan gure lurraldeak pairatzen duen eta sufritu beharko duen txikizioa inoizko basatiena da. Gaur baina, txikizio hori ezkutuan egiten da, ingurumen sailaren oniritziarekin, behar beste txosten idatzi ondoren. Ez dugu ezer ere ikasi aurreko mendean egindako basakeriez, oker larriagoak egitera goaz. Gizakia omen da akats bera behin eta berriz egiten duen animalia bakarra. Pasaiaiko kanpoko kaiari buruz ari gara, baina aipatu genitzake autobideak, abiadura handiko trenak, zentral eolikoak, harrobi

berriak... Jaizkibia elkarte sortu berriak, mendebaldeko itsaslabe-
ren parean eraiki nahi du Pasaia-
ko portu berria. Azken txostenak
itsaslabbarrari itsatsitako azpiegitu-
rak ingurumeneari kalte handiak
eragingo lizkiokeela onartzen du,
eta horren ordez, uharte kaia egi-
tea proposatu. Alabaina, eragingo
lituzkeen kalte ukaezinak albora
utzita, txostena ideia okerretik
abiatzen da: kanpoko kaia behar-
rezkoa dela. Benetan behar al
dugu horrelako superporturik?
Gipuzkoako errepideek jasango al
dute? Ez al ditugu gertu Baionako
eta Bilboko portuak? Pasaialdea
biziberritzeko ez al dago beste
modurik?

Ihesi: Euskal Herria ezagutuz

erdiko kalerara

hotela
Atxcaspi

Bittiria kalea 24
31770 LESAKA
Tel.: 948 637 53
www.atxcaspi.com

2007ko maiatzaren 13a

ARGIA

Makina bat kontu

JOXERRA AIZPURUA

URA

Urtegiak bete-beteak

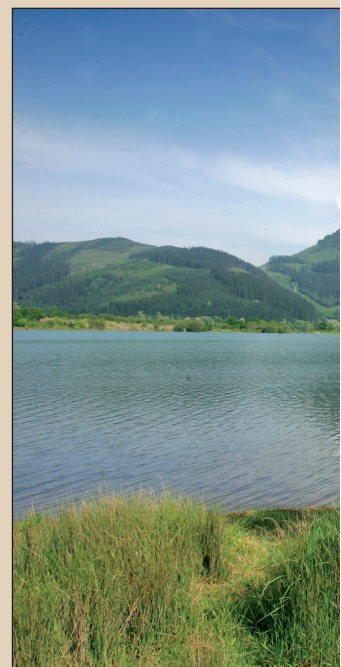
UDAZKENA ETA NEGUA lehorrak izan dira. Euri faltak eta tenperatura beroak alarmak sortzeko bide guztiak zabalik utzi dituzte. Baina orain, maiatzean, ez da horrenbeste-koharrabotsik gai horren jiran. Zein da bada egungo egoera?. Horratx datu batzuk:

Urtegia	Edukiera(Hm ₃)	Azken 8 urteko batezbestekoa (Hm ₃)	Iaz (Hm ₃)	Orain (Hm ₃)
Itoiz	417	—	—	311
Esa	447	363	394	410
Añarbe	44	34	33	37
Ulibarri	146	124	120	132
Urrunaga	72	55	46	50
Ibai eder	11	9	10	11
Urkulu	10	9	9	9

Hego Euskal Herriko datuak dira hauek eta Ipar Euskal Herrian urtegi erraldoirik ez badago ere, jakin bada-kigu dauden ur-putzuak bete-beterik daudela.

Datuak datu azken zortzi urteko egoerarik onenean gaudela begien bistakoa da eta udaberri betean gaudela kontutan harturik datozen uda eta udaz-kenarako ura ziurtaturik dagoela adierazi dezakegu.

Jada nabaritzen da urtarrilean eta otsailean igorri ziren alarma-mezu guz-tiak desaktibatutik daudela eta urarena baino garrantzitsuagoak diren beste gai

Osasuna

JABIER AGIRRE

Karameluak antsietatearen aurka

MADRILGO Psikoterapia eta Ikerkuntza Psikosomatikorako Institutuaren kaleratu berri duten azterketa baten arabera, karameluak jateak eragin aktibatzailea du antsietate egoeratan errendimendua hobetzeko baliagarria izaki. Baita txikleak mastekatzek ere.

Eragin bizkortzaile horri esker arreta arazoak eta eguneroko gatazka txikiak konpontzeko oso lagungarriak izan daitezke txikleak eta goxokiak, "pertsona eguneroko lanerako prestatuz, eta bere eginkizun normaletan errendimendua hobetuz". Azterketa hori egiteko ideia ustekabeen sortu

omen zen ia, "pertsona askok urduritasun egoeratan, eta estresari aurre egiteko, goxokiak edo txikleak erabili ohi dituztela ohartuta", dio Institutu horretako zuzendaria den Rodriguez Abuin psikologoak.

Azterketa osatzeko, bi prozedura egin zituzten. Batetik test moduko galdesorta erabili zuten tratamenduaren aurreko balorazioa egiteko. Eta bestetik, estresarekin eta antsietatearekin zuzenean lotuta dauden bi aldagaien erregistro psikofisiologikoa egin zuten, azaleko konduktantzia elektrikoa eta hatz-mamietako tenperatura periferikoa

neurtuz. Horretarako, hainbat neurketa egin zituzten; oinarritzko lerro estandarra finkatzeko aurrena, fase esperimentalean ondoren —karameluak eta txikleak janez eta jan gabe, batez beste zazpi minutuko iraupenarekin—, eta horiek jan ondoren azkenik —3 minutu pasatu ondoren—. Proben ondotik berriro ere galdesortak pasatu zitzaizkien pertsona horiei, une horretako antsietatea eta estresa ebaluatzeko.

Ikerketaren emaitza nagusiak bi dira: batetik karameluek eta txikleek eragin mesedegarria dutela aditasunean. Eta, bestetik, karameluek eragin lasaitzailea dutela, lasaigarri naturalek bezala funtzionatzen dutelako.

INES URRUTIA

landareak

erdiko kaiera

JAKOBA ERREKONDO

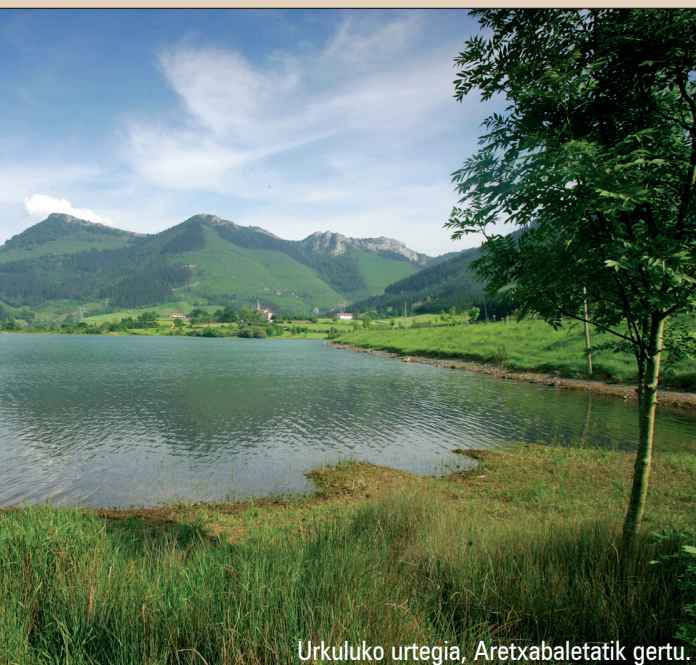
mandio@zerain.com

Aldakien emana

KLONAZIOAREN EMAITZA, klona, kopia ezin hobe, biribila! Amaieraren abiera den aldakia. Klonazioa animaliotan duela urte batzuk, den mendrena landareenaren garaitik. Nekazaritzaren hasieran bertan sortuko ziren klonak; bale, hazitik sortuko zituzten landareak, jakina, baina aldaxkak, puskak, herrestadarrak... naro aldatuko zituzten natura ihakindatuz. Neolitoa berri zen garaietako teknika, Asia aurreratuan bezalaxe hemen, milaka urte geroago izatea...

Zorroztearen puntta, klonazioaren eboluzioaren gailurra da txertatzea, da mentatzea, da sestratzea, da ezitza, da enpeltatzea. Txinan ezaguna da Feng Li baten kondaira, duela zazpi bat mila urte txertoz sortutako landareak saltzen omen zituen. Gure mundu aurreratuan txertoen aipamen zaharrena Hesiodok egiten du, duela hiru mila urte eskas; gero Aristotelesek, Teofrastok... garaiko teknikak zehatz azalduz aipamen ugari bada. Geurera muxika, gaztaina, intxaurra eta abarrekin batera erromatarrek ekarriko zuten, noski edo, abildade honen eskola. Ordura arte basatiak ziren barietateak txertorako, klonaziorako, aukeratuz abiatutako hobetzea etengabe-koa da, bihar ere.

Txertatzea, klonatzea baita. Txertoak landare jakin bat sekulakotzen du eta horrexegatik da naturaren kontrakoa. Naturak hazia du ugalbide, sexuen nahasketatik sortutako etorkizuna, alegia. Nahasketa honek etengabe landare berriak sortzen ditu, inoiz izan ez diren berriak. Eta hori da etorkizunari aurrea hartzea, etor daitekeen edozein bizi baldintza dela ere irauteko behinik gai izango diren barietateak izatea; zenbat eta mota gehiago orduan eta espezie horrek irauteko aukera gehiago. Guk emailleenak, ezin hobeak diren bakan batzuk txertatu eta barietateak galdu eta galitzen utzi eta utzikierian bapo. Zenbat eta aldaera eta barietate gutxiago eta gure etorkizuna motzagoa... Ezin hobearena, hobetu ezin denarena amaia baita. Geure buruaz huts egiteko autobidean, gozamenaren pariztaz, hiltzailearen muzinaz.

KARLOS CORBELLA

Urkuluko urtegia, Aretxabaletatik gertu.

batzuk aldizkari eta berri-emileen lehen planoak irabazi dituztela.

Beraz, uraren inguruko drama benetakoa al da? Komenientziaren arabera zerbait al da? Hainbestera al da?...

Arestian irakurri duzun taulako datuak aztertuta eta gure gizartean gauzak berehalakotasunaren iragazitik pasata aztertzen dituela jakinda, garbi dago, momentuan, ez dagoela arazorik. Eta egun batean ur-eskasia gertatzen bada? Ba biz-pahiru urtegi erraldoi eraiki eta kito!

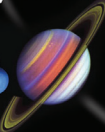
Garapena, ekonomia, herri-lanak oso epe motzerako ikuspuntutik antolatzen dugunez ekin-tza-erreakzioa dinamika batean egituratzen dira.

Ados irakurle? Ados ez bazaude galanta datorkizu gainera, horrek esan nahiko luke ez dituzula urtegi gehiago nahi eta, beraz, ura aurrezteko politika bultzatzea nahi duzula eta egarri pixka bat jasateko prest zaudela eta zerga gehiago ordaintzeko prest zaudela ibaiak garbi mantendu eta ur zikinak birgaitzeko...

Hau irakurrita urak arazo iturri izaten segituko duela pentsatzen baduzu, jakin ezazu bi bagarela, gutxienez, horrela pentsatzen dugunak. Horregatik zientzia gaien atal honetan korronteen aurkako teoriak eta berriak ematen segituko dugu. ■

Web, CD-ROM eta paper formatuetan soluzioak alor guztietan

Ikerketa

Erremintak

Soluzioak

Zerbitzuak

Adur SOFTWARE PRODUCTIONS

Adur Software Productions, S. Koop. (ASP)
Industrialdea 1, 20160 Lasarte-Oria
Tel: 943.37.18.49
e-mail: adur@adur.com

INFORMAZIOAREN UNIBERTSOA

Denboraren makina

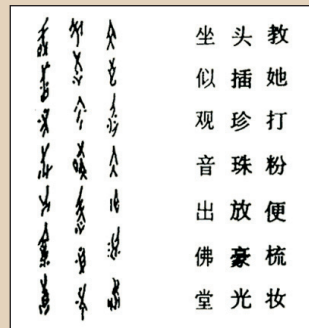
NAGORE IRAZUSTABARRENA

Emakumeen kode sekretua

HUNAN, TXINA, 2004ko IRAILAREN 23A. Yang Huanyi hil zen 98 urte zituela. Ia hamar urte lehenago, 1995ean, Nazio Batuen Konferentzia Pekinen burutu zen, eta Yang, bertan izan zen. Nola iritsi zen laborari xume baten alarguna Konferentziako txinatar ordezkari garrantzitsuenetako izatera? Yang Huanyi nushu hizkuntzaren azken hitzuna zen.

Nushua K.o. III. mendean sortu zela uste da. Ordutik, belaunaldiz belaunaldi, sekretupean eta soilik emakumeen artean transmititu zen hizkuntza idatzia, Hunan probintzian bereziki, baina baita Txina hegoaldeko beste toki batzuetan ere. Emakumeek bakarrik ulertzeaz gain, nushua ez zen hitz egiten, soilik idazteko eta irakurtzeko kodea zen. Eta hala ere, ez da ia dokumentazio idatzirik geratu, eskuizkribuak erretzeko edo hildakoekin ehortzeko ohitura baitzuten, sekretua gordetzearen. Berreskuratu ahal izan den dokumentu batek hala dio: "Gizonezkoek kanpora irteteko eta munduari aurre egiteko adorea dute, baina emakumeon adorea ez da txikiagoa, haiek ulertu ezin duten hizkuntza asmatu baitugu".

Duela 1.700 urte, Txinako emakumeak aitarren edo senarraren etxe barruan bizitzera behartuta zeuden, gizonezkoen autoritatearen mende. Ez zuten hezkuntza formala jasotzeko eskubiderik; irakurtzen eta idazten ikastea debekatuta zegoen haientzat. Egoera horri aurre egiteko euren hizkuntza asmatzea erabaki zuten. Mandarin hizkuntza instituzional eta hierarkikoaren aurrean, nushua emakumeentzat emozioen, ametsen eta desioen hizkuntza bihurtu zen.

Ezkerrean, Yang Huanyi, nushu hizkuntzaren azken hitzuna, hil baino lehen. Goian nushuz idatzitako testu bat.

Nushuak 2.000 hitz inguru zituen, eta karaktereak txineraren antza izan arren, zeinu estilatuagoak erabiltzen zituzten. Azken belaunaldietan nushuaren erabilerak behera egin zuen, eta azkenean, Yangekin batera, duela 3 urte hil zen.

Emakumeak bazekien nushuarenak egin zuela, handik aurrera sekretuak ez zuela zentzurik. Horregatik, 1995eko Pekingo Konferentzian, bere bizitza luzean nushu hizkuntzan idatzitako gutunak, poemak eta artikulatuak adituei eman zizkien. Dokumentu horiekin Qinghua-ko unibertsitateak liburu argitaratu berri du. Eta Txinako gobernua ahalegin berezia egiten ari da azken urteetan kode sekretuan idatzitako testuak berreskuratzeko. ■

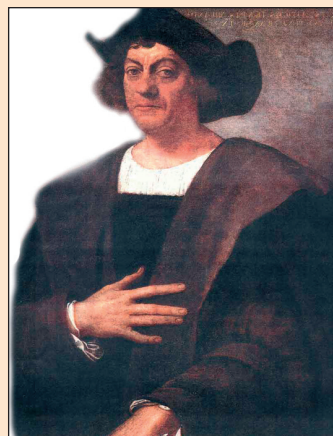
ARRASTOAK

CRISTOBAL COLON al da alboko irudian ageri den gizona? Manuel L. eta Silvia J. da Silva idazle portugaldarren esanetan irudiko gizon ezagunaren benetako izena Salvador Fernandes Zarco da. Eta azken urtean Portugalero heroi bihurtu da, 1492an Amerika "deskubritu" omen zuelako. Gerora Cristobal Colon izenez ezaguna egin zena, Alentejoan jaio zen teoria honen arabera.

Ez da hau Coloni ikertu dioten jatorri bakarra. Esaterako, Jordi Bilbeny historia-

lariak urteak daramatza bere tesia lantzen: Cristófor Colom Kataluniako printzea zela frogatu nahi du kataluniarrak.

Oraingoz, portugaldarren tesiak arrakasta handia izan du Colonen aberri berrian. Manuel L. eta Silvia J. Dasilvak idatzitako liburuaren 100.000 ale saldu dira joan den urteko maiatzetik, eta orain, hil honetan bertan, Manoel de Oliveira zinegileak tesiaren inguruan egindako filma estreinatuko da.

«Baliteke Olanoren Batasuna lidergoaz jabetu izana»

Josu Jon Imaz

(Zumarraga, 1963). EAJko EBBren presidentea. Udal eta Foru hauteskundeez, EAJ alderdiaz nahiz bake eta normalizazio politikoaz mintzatu gara. Azken gai honi eman diogu leku handiena. Josu Jon Imazen iritziz “Barajasko atentatuarekin ETAk ez dio jaramonik egin euskal gizarteari, baina datu berria da Batasunari berari ez diola kasurik egin”.

MIKEL ASURMENDI

Argazkiak: Dani Blanco

“ETAk ez zituen armak utzi piknik batera joateko” dio Alec Reid apaiz irlandarrak apirileko azken ARGIAko azalean. Josu Jon Imazekin solasaldia hasteko unean zenbaki hori dugu mahai gainean: “Alec Reid 1998an ezagutu nuen. EA, EH eta EAJko ordezkaritza bat Lizarra-Garaziko Akordioa azaltzera joan ginen AEBetara. Eliza-rekin eta hainbat sektoreekin harremanak bideratzen lagundu zigun Alec Reidek”, diosku EBBko buruak.

Zer iritzi duzu Alec Reidek dioenaz?

Bake prozesuaren oinarria armak uztearen borondatean datza. Indarkeria alde batera uzteko erabakia ez dago bake prozesuaren amaieran, baina prozesua hasteko ezinbesteko baldintza da borondate irmoa agertzea. Baldintza hau benetan agertu gabe ezinezkoa da bake prozesua eraikitzea.

Azter dezagun kronologikoki prozesuan gertatu uste dena. 2006ko martxoan su-eten iraunkorra adierazi zuen ETAk. Ordurako konpromisoak omen

zeuden ETA eta PSOEko Gobernuaren artean. Zure ustez hala da?

Nik ez ditut ezagutzen. Galdera hori ETARI edota Espainiako Gobernuari egin beharko litzaioke. Nik dudan informazioaren arabera ez ditut konpromisoak ezagutu ahal izan.

Batasuna eta PSOEren arteko harremanak sendoa ematen zuen. EAJk ere ontzat ematen zuen egoera.

Bai. EAJk prozesuak zituen bi atalak ontzat eman zituen: bakearena eta normalizazio politikoarena. Lehena-

Udal eta Foru hauteskundeak: "PSOE eta Batasuna jokoan ari dira"

ALDERDIEN LEGEA. PSOE eta Batasuna jokoan ari dira. Guk ez dugu Alderdien Legea onartu, eta legeak ondorio hauek ekarri ditu. Batasunak hauteskundera joateko benetako gogoia balu, erraza edukiko luke. Joko honekin jarraituko dugu maiatzaren 27ra arte. Nola bukatuko da hau guztia? Ez dakit.

ASBRI BURUZKO EBAZPENA KANPAINAN. Tamalgarria da. Maiatzaren 16a iritsiko da eta honetaz jarraituko dugu hizketan, udal eta foru aldundietarako proiektuez hitz egin beharrean, eta ni ez nago horretaz hitz egiten jarraitzeko prest.

EAE-ANVREN AURKEZTEA. Alderdi politiko bat da. Nik gustuko ez dudan Alderdien Lege barruan dago. Ez daukat beste ezer esateko. Bejondeiola.

ALDERDIEN LEGEA, BAKE PROZESUA, ETA HAUTESKUNDEAK. Ez dago hauen arteko lotura zuzenik. Bake prozesuaren giltza ETAk armak uzteko borondate irmoa agertzea da, ez ezker abertzalea hauteskundeetan egotea edo ez. Gauza batzuk eskubideen arabera arautu eta erabaki behar dira, baina bake prozesuari lotu gabe. Kontua ez da ANV edo ASB aurkeztea. Bake prozesuaren giltza beste bat da.

go, 2005eko urrian, EBBko *Agiriaren* bidez prozesuaren giltza zabaltzeko bakegintzaren errailak martxan jartzea onetsi zuen, horretarako ETAk indarkeriarekin amaitzeko borondate irmoa azaldu behar zuelarik. Hala, 2005eko maiatzean Espainiako Kongresuan Zapaterok ezagutarazi zuen ebazpenaren oinarria EAJk eta Alderdi Sozialistak onartu genuen.

Ebazpena errail batekikoa zen. Beste errailetik zihoazen alderdiak mahai batean esertzea zuten helburu.

Bai, baina aipatu ditudan agiria eta ebazpen horietan hartutako erabaki edo baldintzen arabera betiere. Baldintzetako bat, alde aurretik indarkeriarekin amaitzea zen, termino guztietan: txantaje eta estortsio mota guztiak desagertzea, barne.

Prozesua aurrera zihoan. Udan akordioak izan omen ziren alderdien artean. Zein akordioetara heldu zineten?

Guk alderdien artean akordio itxirik ez genuen lortu, baina aurreakordio

batzuk bai, amankomuneko akordioaren oinarriak aurreratuak zeuden.

Zein ziren aurreakordioaren puntuak?

Alderdien arteko mahaia osatzeko baldintza batzuk zeuden: egutegiak, mahaia funtzionamenduaren ingurukoak, baita mahaia aztertu izango zituen oinarri politikoak ere. Oinarriak ziren, baina itxi gabe zeuden...

Eta?

Eta bat-batean elkarriketa horietan Batasunak bere jarrera aldatu zuen. Hilabetetan zehar defendatutako jarrera 180 graduz aldatu zuen egun batetik bestera. Guretzat onartezinak ziren baldintza batzuk jarri zituen mahai gainean.

Hala nola...

Batasunak indarkeriaren amaiera Nafarroaren bilakaeraren menpe jarri eta baldintzatu nahi zuen batez ere. Eta gure ustez horiek ezin dira ez lotu Nafarroa izango delako nafar gizarteak erabakitzen duena.

Gure jarrera puntu horretan ezaguna da, EAJren proiektuaren helburua Nafarroaren eta EAEren arteko harremana bultzatzea da, baina ezin dugu onartu inola ere proiektu horren bilakaera indarkeriaren amaierara baldintzatuta egotea, hori nafar gizarteari jarrera bat inposatzea bailitzateke.

EAEko gobernuan EAJ eta EA zaudete, EA Batasunarengandik nahiko hurbil agertu da gai horretan. Ez duzu uste?

Horri EAK erantzun beharko lioke. Ni neu ez naiz inor beste alderdien gauzetan sartzeko.

Edo EA ez al da mahaian hainbeste aldiz agertu?

Guk mahai horietan EA, EB, Aralar, Alderdi Sozialista eta Batasunarekin bildu gara, guztiekin. Mahai formalik ez da egon, elkarriketa guztiak alderdi guztiekin burutu ditugu, PPrekin izan ezik. PPrekin saiatu izan gara, baina tamalez ez dugu lortu, jakina.

Txapela
buruan
ta ibili munduan

Narrika, 18. Donostia
telf. 943428299 www.txapelaburuan.com

“Ez dakit zenbat bilera egin duen Batasunak Alderdi Sozialistarekin azken hiru urteetan. Batasunak nik baino datu gehiago izango du normalizazio prozesuaz”

lehengai edota aktibo politiko batzuk mahai inguru batean jartzea beharrezkoa ikusten dut. Baina betiere, bi errail horien arteko joskera ondo zainduz, bi zatiak beharrezkoak dira, baina lotura zuzenik gabe. Anoetako Proposamenak bide horretan espazio bat baimentzen zuela ondorioztatu zuen EAJk. Beste gauza bat da prozesuaren errailak edo euren loturak ondo zaintzen ditugun.

PSOEk eta Zapaterok bide edo espazio hori barneratu al dute? Zu Zapaterorekin bildu izan zara...

Baina ni baino lehenago Arnaldo Otegiarekin eta Batasunarekin bildu da Alderdi Sozialista. Ez dakit zenbat bilera egin duen Batasunak Alderdi Sozialistarekin azken hiru urteetan. Batasunak nik baino datu gehiago izango ditu horretaz. Nik aipatu filosofia Zapaterok berak Kongresuan bakegintzari buruzko elkarrizketa irekitzearen aldarrikapenean aipatu zuen. ETArekin hitz egin beharreko markoa definitu zuen, eta bide politiko bati ere nolabaiteko bidea eman zion. Beraz, hemen alderdi guztiok, PP izan ezik, bistan da, bakegintzarako prozesu bat beharrezkoa dela defendatu dugu, baita normalizazio politikorako ere prozesu politiko bat beharrezkoa dela.

“Guk konpromisoa eta borondatea daukagu herri honen etorkizuna eta herri hau eraikitzeko akordioak guztien artean garatzeko, ezker abertzalea akordio horien barne delarik”.

Dena dela ere, ez al duzu EA ikusi hurbilago Batasunak proposatzen duen mahai bakarra –Nafarroa eta EAE lurraldeentzat– delako horretatik?

Gauza batda nahi izatea eta beste bat ahal izatea. Mahai bakarra zein esertzeko? Nafarroako gizartearen %25a ordezkatzen dugunok? Gure ustez, errealistagoa da nafarren gehiengo prozesu errealista baten aldekoa izatea. Zentzu horretan, askoz eraginkorragoa iruditzen zaigu Na-Bai proiektuaren bidez Nafarroako erakundeen eraldaketa bultzatzea eta benetako herrigintza burutzea, bidean hordagoka ibiltzea baino.

Finean, balizko alderdien mahaia krak egin zuen osatze bidean.

Nik mahai birtuala deitzen diot, ez zuelako fisikoki islarik izan.

Prozesuaren bi errailak aipatu dituzu. Alde batek dioenez “prozesua tekniko bada, ez dago prozesurik ez irteerarik”. Nik fiabardura bat sartuko nuke. Ez dut indarkeriaren amaiera negoziazio politikoaren menpe ezarriko inoiz, ez dudalako inoiz onartuko indarkeriaren mehatxupean euskal gizartearen etorkizuna definitzea.

Baina helburuetan prozesua tekniko baino zerbait gehiago izango dela, bai. Zuk zeuk hori defendatu izan duzula uste dut.

EAJk bakegintza prozesuaren ondoren, normalizazio politikoaren bidean

TALLERES

Mitxelena s.coop.

Torno bertikala: Ø 4.200 x 2.000 · Fresadora: 10.000 x 3.500
Barrenatze mekanizatua

Eziago poligonoa, 21 · Hernani -Gipuzkoa-

© 943 552 512 / 552 516 · Fax: 943 552 816 · info@talleresmitxelena.com

www.talleresmitxelena.com

“Guk jasotzen dugun agindu bakarra herriaren agindua da”

EAJren politika eta pentsamendua *statu quo*arena omen da.

Hori ez da egia, herri honek 30 urtetan zehar eraldaketa izugarria izan duela-ko bere nortasunean, erakundetze prozesuan, marko juridiko-politikoan, ekonomia nahiz gizarte berrikuntzan. Herri honek ez du deus ikustekorik duela 30 urtekoarekin, zentzurik onenean diot. Eta hau guztion artean egin dugu noski, baina politikoki prozesuaren liderra EAJ izan da. Beraz, European ikurra den eraldaketa egin duen alderdia nola izango da *statu quo*aren isla?

EAJ Estatuak markatzen duen muga bizitzea, ertzearaino joan eta ahal bada ertz hori harago mugitzen saiatzea da *statu quo*.

Hori ez da *statu quo*arena, hori eraldaketa da.

“EAJ berdin bost puntutan egon eta hirura pasa liteke, Estatuak hori agintzen badu konformatu egingo da”. Jokin Apalategiren hitzak dira.

Guk jasotzen dugun agindu bakarra herriaren agindua da. EAJren lema printzipio politikoei aurrera egitea da eta aldi berean zuhertasuna izatea gizartearen gehiengoa bide horretatik joan dadin. Printzipioetan aurrera egiteak eta –zuhertasunaz eta pragmatismoz– gehiengoa bat etor dadin ausardia politikoa izatea eskatzen du. Idealismoa eta pragmatismoa dira gure zuta-beak. Baina pragmatismoa ez zaigu etortzen Estatuaren jarrera dela medio, euskal gizartearen jarreraren eta nahiaren bitartez baizik.

Batasunak nola barneratu du prozesua zure ikuspegitik?

Ez du barneratu. Barajasko atentatua gertatu zenean “inoiz baino gehiago prozesuaren alde apustu egin behar dugu” esan zuen. Erotu egin al gara edo? Pasa zuten ez dakit zenbat hila-bete esanez prozesua hautsita zegoela eta bi pertsona hil ondoren, orduan prozesua inoiz baino irekiago dagoela? Ez dakit Batasunaren esanetan prozesuak zer esan nahi duen. Nik gauza horiek entzunda, beraien prozesuak ez du zer ikusik nik prozesuaz dudana ikuspegiarekin.

Batasunak Josu Jon Imazi egotzi dio ez duela lagundu betetzen PSOEk bete behar zituen konpromisoak.

Hori beharbada [Juan Mari] Olanoren Batasunak azken hilabetetan inposatutako jarrera da. Hori ez zen azaroa baino lehen Otegiren Batasunak defendatu zuen jarrera. Baliteke Olanoren Batasuna jabetu izana lidergo politikoaz, arazoa hori izan daiteke eta Otegiren Batasunak ez duela egoerari aurre egiteko ausardia politikorik.

Niretzat harrigarriena da prozesuan ezker abertzaleak bere parame-troak aldatu izana. Esaterako, ETAren abuztuko 17ko agiria irakurtzen badugu, ez da martxoko 22an zioena. Hor aldaketa dago.

Bi ETA al daude edo?

Ez dakit. Niri ez zait gustatzen espekulazioetan sartzea daturik izan gabe. Baina, baten batek esplikatzen beharko liguke zergatik ETAk jarrera aldatu zuen 2006 urtean zehar eta zergatik Batasunak ez dion aurre egin.

Bere isatsari koska egiten dion arrai-narena gertatzen da. Bakoitzak bereari heltzen dio. Konpromisoak direla eta ez direla...

“Askoz eraginkorragoa iruditzen zaigu Na-Bai proiektuaren bidez Nafarroako erakundeen eraldaketa bultzatzea eta benetako herrigintza burutzea, bidean hordagoka ibiltzea baino”

Nik neuk entzun izan diet ezker abertzaleko lider batzuei, alderdien mahaian ari ginenean, lantzen ari ginen planteamendu politikoetan benetako ausardia politikoa ikusten zutela. Beraz, horiek ez datoz bat konpromiso politikoaren tesiarekin, nire ustez beste zerbaite aldatu da ETAren hausnarketa-ren barruan. ETAk azaldu behar luke zergatia eta Batasunak azaldu beharko

lioke gizarteari zergatik ez duen ausardia politikorik izan benetako apustu politikoa egiteko, zergatik dabilen ETAren morrontzan.

Arnaldo Otegi horrela esan du berriki: “Inori begira egon gabe alderdien esku dago prozesua abiatzea”.

Bada oker dabil. Batasunak ez badu ETAr aurre egiteko ausardia politikorik eta ETAk ez badu indarkeria uzten, guk ez dugu herri honen etorkizuna baldintza horietan negoziatuko. Beharbada prozesu politikoa alderdien artean egin beharko dugu, Batasunarik gabe. Batasunak ez badu gogoeta politikorik egiten, agian beste alderdi politikoen artean negoziatzen jarraituko dugu. Eta nik herri honen etorkizuna Batasunarekin batera egin nahi dut, baina Batasunak edo ETAk duela urtebete egin zuten hausnarketa politikoa eta borondate hori irmo agertzea beharrezkoa da. Borondate irmoa agertu ondoren, guk konpromisoa –Batasunaren aurrean gure konpromisoa irmoa izan da– eta borondatea dauzkagu herri honen etorkizuna eta herri hau eraikitzeak akordioak guztien artean garatzeko, ezker abertzalea akordio horien barne delarik. ■

<http://www.argia.com/argia.astekaria> helbidean, elkarrizketaren bertsio luzea eta bideoa.

hh

hik hasi

udako topaketak

2007ko uda

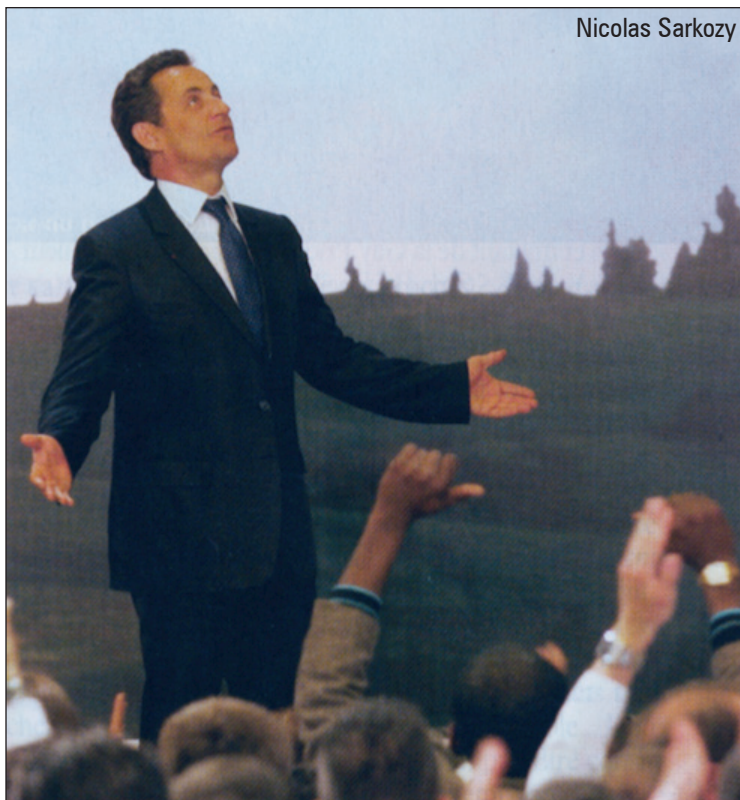

Donostian
Uztailak 3, 4 eta 5

www.hikhasi.com
943 371 048

Goizez
9:00 - 14:00
Arratsaldez
16:00 - 18:30

Frantzia kontserbadorearen errege berria

Nicolas Sarkozy

Frantziako presidente berria iragarri bezain laster, errege-erreginen antzeko jarraigoa izan zuen Nicolas Sarkozyk. Boétie kaleko Gaveau antzokira iritsi aitzin, minutuak eta minutuak eman zituen Parisko karriketan barrena, kabalkadan. 20:30etan azaldu zen bere jendearen aurrean. Ordu erdi bat lehenago, bozkatzeko bulegoak itxi bezain laster, Ségolène Royalek –beste frantziarrek amestutako erregina– Maison de L’Amerique Latine-n mintzatu zen. Txanpon bereko bi aurpegiak: nahigabea eta loria. Itxurek estaltzen zuten bakoitzaren barne prozesioa.

MIKEL ASURMENDI

SUSPENSEA ISLATU ZUTEN Frantziako telebistek, igande gauean, bozkatzeko bulegoak ixteko ordu bat falta zelarik. Itzela zen Frantziako presidente berria ezagutzeko jakin-mina. Bi hautagaien-tzako suspensea itxurazkoa zen, alta. Royalek bazekien ordurako galtzailea zela, baita Sarkozyk V. Errepublikako seigarren presidentea izango zela ere.

Suspensea eta ilusioa

Frantzia krisi larrian dela esan ohi da. Ezin esan ordea, demokrazia krisian dagoenik. Hauteskunde hauetako bi itzulietan boz emailen %85ak parte hartu du. Errepublikak arazo handiak ditu: Europan integratzea, enpleguaren eta etorkinekiko politika... besteak beste. Demokrazia sistema sendoa da, ordea, eta frantziar hiritarrak hautagai kontserbadorearen alde egin du. Sarkozyren eskuinak 19 milioi boz erdietsi du (%53,06), Royalen ezke-

rrak 17 milioi (%46,94). Royal Frantziaren aldaketaren ikurra zen. Alabaina, bitxia da, presidente kontserbadore berriak aldaketa hitza erabili du lehen diskurtsoan, Frantziaren-tzako aldaketa iragarri du. Royalek berak presidente berriaren diskurtsoa erabil zezakeen bera aukeratu izan balute.

Aldaketa gauzatzeko erreforma aipatu du presidente berriak. Sarkozy Gobernuak kide izan da luzaz, baina ez du erreforma bakar bat ere gauzatu. Kontserbadoreen abilezia, antza, dena mugitzea da, deus ez aldatzeko. Politika ilusioen jarduna da eta aldion gainera, ilusioa eta suspensea uztartzen dira.

Ezkerraren ilusioa eta suspensea

Suspensea kontserbadoreek mantendu ohi dute, zerbait aldatuko den ilusioa piztuz. Artean, ezker mundua

aldatuko duen ilusioarekin bizi da. Ahuleziatik ateratzeko balore eta estrategia berriak behar omen ditu ezkerrek. Horrela diote behintzat, Royalen ezkerreko dauden PSko kideek.

Sistema, sistema demokratikoa eta kontserbadorea, sendo dago. Krisia ezkerrean dago. Ezker dago krisian. PS krisian dago, baita ezkerreko gainerako alderdiak ere. Ségolène Royalen ezkerrek, zentroa irabazi nahi duen ezkerrek, porrot egin du.

Asanblea Nazionalerako bozak

Zein da datozen ekaineko Asanblea Nazionalerako bozetan eskuinaren alternatiba? Royalek entseiatu duen zentro-ezkerreko aukera edo ezker-ezker aldeko askotariko ezker? PSko idazkari nagusi François Hollandek ditu hitza eta zeregina. Bere etxean dago suspensea. ■

15€rainoko deskontua

Sarrera, gorria zein
gorriaplaus
txarteekin erosten
baduzu, deskontua
izango duzu*:
15€ko deskontua
bonuetan
10€ko deskontua
eguneko sarreran

www.bbk.es

*Deskontuak mugatuta daude,
lehen 2.000 bonuetara eta egun
bakoitzeko lehen 2.000 sarreretara

BBK26=

Zubi Zaharreko euskaldun gazteak

Enkarterrietara begira jarri dira aurten euskaldun eta euskaltzale asko. Bertan hasi zen aurtengo Korrika eta maiatzaren 20an bertan egingo da Bizkaiko ikastolen Ibilaldia, Balmasedako Zubi Zaharra Ikastolak antolatuta. Enkarterrietako euskaratik barrena, Joseba Agirre hartu dugu solaskide, ikastolako lehendakari historikoa.

MIEL A. ELUSTONDO

Argazkiak: Zaldi Ero

Balmasedako Zubi Zaharra ikastolako gazteak.

ENKARTERRI. Bizkaiko mendebaldeko eskualdea. Jaurerriko industrialdeen eta Kantabriako landa zabalen arteko igarobidea. Hiru haran nagusi (Karrantza, Kadagua eta Meatzaldea) eta hamaika herri ditu (Lanestosa, Karrantza, Turtzioz, Artzentales, Balmaseda, Sopuerta, Zalla, Galdames, Gueñes eta Gordexola). Enkarterri ere erbeste ote den ustea du

hainbat euskaldunek. Bide seinaleak euskaraz. “Hau Bizkaia da, gero! Hala ere, Balmasedan jarria du jende askok muga, eta alferrik da. Euskaldunok ez ezik, baita erdaldunek ere. Batean, Balmaseda ikusiko duzu, b-z idatzita. Bestean, aurreko horretatik kilometro batera, Valmaseda, v-z, amorruez. Hori da hemengo giroa”, esan digu Agirrek.

Klaretarrak, Gurutzeko alabak

1972an Meñakako seme Felipe Eloorriaga izan zen Zubi Zaharra ikastolako buru. 1979ra arte egon zen hura Enkarterrin. Harrezkero, Agirre da ikastolako lehendakari.

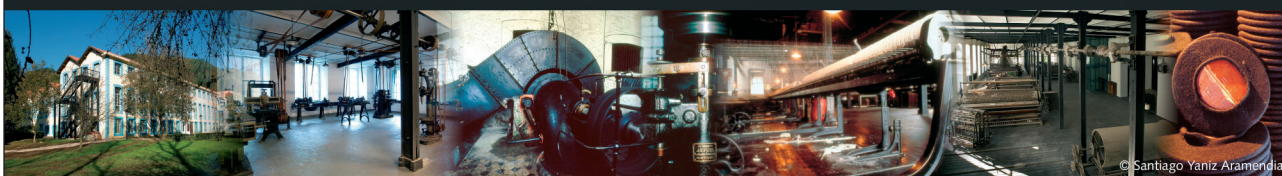
Hamahiru umerekin abiatu zen ikastola. Beste herri askotan bezala, elizaren babesa izan zuen. Balmasedan, klaretar fraideak izan ziren tar-

La Encartada
Boinas museo

XIX.Mendeko Fabrika

XXI.Mendeko Museoa

www.laencartadamuseoa.com

© Santiago Yaniz Aramendia

teko. Gazteentzako apaizgaitegia zuten herrian. “Klaretarrak euskaltzaleak izan dira hemen beti. Haiekin umeei txistua irakasten hasi ginen. Felipe Elorriagak umeen dantza taldea zuzendu zuen eta gure aitak, berriz, haur abesbatza egin zuen. Ikastolaren hazia izan zen hura. Gero, ordea, komentua itxi zuten. Balmasedako apaizgaitegia hutsik geratu zen, ikaslez hutsik. Bertako nagusia euskalduna zen, Aita Zuloaga, Igorrekkoa. Eta fraide harixe joan gintzaizkion: ‘Hi, zertan daukak komentutzar handi hau hemen! Ikastola egin behar diagu!’. Eta lagundu zigun, etxe hartan sartzen utzita. Lehenengo andereñoa Azkoitikoa izan zen”. Bi eta sei urte bitarteko haurrak hartu zituzten. “Kontuan hartu behar da 60ko hamarkadan Balmasedan sekulako eskaintza zegoela: Gurutzeko alabak, maristak, eskola publikoa, institutua... Gure alde, inork ez zuela sei urtez beherakotzako eskola eskaintzarik”.

Zirrikitu huraxe baliatu zuten aldi batean. Bost bat urtez, klaretarren etxea eraitsi zuten arte. Orduan, bestelako eraikin bat erosi eta berritu zuten. Bertan iraun zuten 98ra arte, eta urteak joan urteak etorri, eskolaurrea besterik ez zen ikastolan. Geroa, begi bistakoa. “Ikastolan ikasi eta gero, bestelako bide bat hartzen zuten haurrek, gaztelaniaz. Zer edo zer egin behar genuen, baina ez genuen aurrera egiteko modurik. Bakarrik ez, behintzat. Orduan, kolaborazio hitzarmena sinatu genuen Gurutzeko mojekin. Mokek ere bazuten zerbaiten premia. Balmasedako biztanleriak behera egin zuen, gero eta gutxiago... Haurrak ere gutxi, mojak ere gutxi... Horregatik egin genuen hitzarmena: gure umeak haien eskolara igaroko ziren OHO egitera. Ordainetan, euskara ikasgai ezartzea eskatu genien. Eta moja euskaldun bat ekarri zuten horretarako. Asteaz hiru euskara ordu zituzten. A eredu beza-

lako zerbait izan zen. Konturatu ginen oso gutxi aurreratzen zutela. Sekulako porrota, baina hasi ginenean ez genekien porrota izango zenik”.

D eredu

1998an aro berria ireki zuen Balmasedako ikastolak. Mojak bakantzen, gero-rik ez, eraikina eta lurra saltzeko erabakia hartu zuten. Ikastolak errentan hartu zuen eraikina. Bost urtean, hutsaren truke okupatuko zuen. “Gure baldintza, D eredu ezartzea. Ordainetan, irakasle guztien ordainketaren kargu egin ginen. Egoera berean segitu zuten haiek. Poliki-poliki eman genituen D ereduranzko pausoak. Urterik urte”.

Joseba Agirre ikastolako lehendakaria.

Irakasle asko euskaraz gaitzen jardunak ordurako, harrezkero kontratatatu zituzten berriak titulazioaren jabe ziren. Balmasedako Zubi Zaharra ikastola, estreinakoz, hamabi urte bitarteko irakastaldia eskaintzeko moduan izan zen. “Eta gaur arte”. Gaur arte? Ez, jakin dudaren arabera 2003an, eraikina eta lurra erosi zituzten. “900.000 euro, eta nondik atera guk? Euskadiko Kutxa eta BBKren maileguen bitartez. Horrekin batera, Eusko Jaurlaritzaren dirulaguntza batzuen berri izan genuen eta laguntza eskuratu genuen. Eta bateko eta besteko diru-laguntzarekin, obrak egiten hasi ginen. 2006an eraikin zati berria estreinatu genuen. 333 ikasle ditu, gutxi gorabehera”. Herrian, gainera, lehia txikiagoa dute. “Maristek itxi zuten eta eskola publikoa dago. Ez gara

oso ondo konpontzen, baina ez guk nahi ez dugulako. Udalarekin primeran konpontzen gara. Diru-laguntza ematen digute. Euskal Herrian udal gutxi dira horrelako diru-laguntza ematen dutenak. A, B eta D ereduak eskaintzen ditu Balmasedako eskola publikoak. Zallakoak, D eredu”.

Sua ez da itzalduko

Iaz, DBH osoa bete zuen ikastolak; 16 urteko ikasleak atera ziren bertatik lehenengo aldiz. Iaz, DBH osoa bete eta, aurten, bikoiztu egin dute Haur Hezkuntzaren lehenengo zikloa. Datorren urtean, Haur Hezkuntzaren bigarren zikloa bikoiztu asmo dute.

Aurten ere, Ibilaldia izango dute Enkarterrin, 2000n bezala. Balmasedan. Bertara begira jarriko du euskaltzale bat baino gehiago. “Begiratu mapari: Euskal Herriaren gorputz adar bat gara. Kantabriak eta Burgosek inguratuta gaude. Lur mutur bat gara, urez inguratuta. Sentimendua, hala ere, abertzalea da, Zallan, Gueñesen, Balmasedan...”. Su horrek irazeki zien eta ez dago itzaliko duenik. Joseba Agirrek berak ez du zalantzarik. “Oso baikorra naiz ikastolaren etorkizunari buruz. Euskarari buruz, esango nuke jendeak gero eta gehiago hitz egiten duela. Gure etxean, adibidez, emazteak nik bezala hitz egiten du euskaraz, txarto. Seme-alabak, biak dira EGA dutenak. Gazte asko ikastolatik igaro dira. Andereño-irakasle batzuk Balmaseda bertakoak dira eta haien seme-alabak ere euskaldunak dira. Multzo txikia hazten ari da. Zallan egiten dut lan eta gazteek gero eta gehiago dakite euskaraz, ondo jakin ere, ez nik bezala. Nik uste dut hori gorantz doala, bai Balmasedan, bai Zallan, bai Sopuertan... Gazteak gero eta euskaldunago dira, nahiz eta ez duten erabiltzen”. Hori ez dugu kontu berria, ezta Enkarterrikoa bakarrik ere. “Hor dago koxka. Gernikan ere horixe gertatzen da!”.

Babeslea: Hondarribiko euskara zerbitzua

Bero-beroan

ONINTZA IRURETA

Larreko Saria Joxemiel Bidadorrentzat

JOSU SANTESTEBAN

JOXEMIEL BIDADOR idazle eta irakasleak jasoko du Euskalerrri Irratiak ematen duen Larreko Saria. 13. edizioako sari banaketa ekainaren 7an egingo dute Barañainen (Nafarroa). Sari horren helburua euskararen erabilera sustatzea, izen ona hobetzea, transmisioa ziurtatzea eta hizkuntza ikasketa errazteko lanak saritzea da.

HUHEZIk Euskara Batzordea izango du

MONDRAGON UNIBERTSITATEKO Humanitate eta Hezkuntza Zien-

tzien Fakultateak Euskara Batzordea aurkeztu berri du. HUHEZI Muko fakultaterik euskaldunena da; euskararen ezagutza %100ekoa da, erabilera %82koa eta leialtasuna berriz, %83koa. Batzordeko kideak honakoak dira: Nekane Arratibel dekanoa, Zuzendaritzaren izenean; Kar-mele Perez, euskara arduraduna; Beñat Azurmendi, langileen ordezkaria eta Beñat Zamalloa, ikasleen ordezkaria.

Itzultzaile automatikoa abian

EUSKO JAURLARITZAKO Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak jarri du abian euskarazko itzultzaile automatikoa sortzeko prozesua. Lehiaketa publikora deitu aurretik hizkuntzen prozesamendu automatikoan lan egiten duten bost enpresei (Eleka Ingeniaritza Linguistikoa, Emergia-Tech, InterLan System, Automatic Trans eta Translendum) informazioa eskatu eta itzulpen proba bat

jarri die. Apirilean egindako aurkezpen eta probak adituek aztertuko dituzte eta ondoren, uda aurretik, lehiaketa publikoa abiatuko dute. Lorea Bilbao Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzako aholkulariaren esanetan, gaztelania-euskara eta euskara-gaztelania itzultzaileak bi urtean egin ditzakete. Itzultzaile berriak Opendrad-ak PPko Donostiako udalerako zerrendaburu Maria Jose Usandizagaren web guneko kontuak baino hobeto itzuliko ote ditu!

EiEren zuzendaritza batzorde berritua

KIDE BERRIAK honakoak dira: Asel Luzarraga, Gerardo Elorza, Isabel Etxeberria eta Mikel Peruarena. Lau horiekin batera Fito Rodríguez lehendakariak eta Juan Ramon Makuso eta Joxemiel Bidador batzordekideek osatzen dute zuzendaritza batzordea.

BAHEA

Joxe Manuel Odriozolak erabili.com-en esanak: "(.) nik uste dut estrategia abertzale guztiek bat egiten dutela funtsezko auzi batean: alegia, abertzaletasunaren adar bakar batek ere ez ditu, nik dakidala, bere jardunaren muinean, nazio-proiektuaren ardatzean, herri euskaldunaren interes soziolinguistikoak txertatzen eta aldeztzen. Nazio-eraikuntza ez da alderdi abertzaleentzat euskarazko jarduna: nolabait esan, hizkuntza menderatzailearen eskuak eraikiko luke balizko euskal herri burujabearen eraikina".

Bilboko Orkestra Sinfonikoak Bilbon eskaini berri duen familientzako ekitaldiari buruz, Tiraka blogean: "Euskal Herriari buruzko irudi zaharkitua ematen zuen, pertsonai euskaldunak arlote hutsak eta hizkuntzen tratamenduan ere ez zuen bat ere asmatu. (...) Ipuina kontatzeko euskara eta gaztelania nahasten ziren, politikariek egiten ohi duten antzera, eta, nola ez, gaztelaniari nagusitasun osoa eman zitzaion".

Galleterak

"Galleterak. Oroimen bizia" emakumeen oroimen historikoa berreskuratzeko Bilbon aurkeztu den proiektua da. Gremio hori emakumeen lanaren, euren emantzipazioaren eta euren borrokaren sinbolo da. Eta egungo emakumeen lanari buruzko iritziak eta eztabaidak piztu ditu. Iraganean aztarrika egin nahi du orainaldian eragiteko. Hala, liburuan eta bideoan, ehun urte baino gehiago dituen galleta enpresako emakume langileen lana jaso dute; Artiach fabrika, Deustun, aurreko mendean sortu zen eta egun Orozkoko multinazional baten esku dago. "Galleterak" deitzen zieten emakume horiei. XIX. mendean, Bilboko itsasadarrean bakailoa nasatik biltegiatara eramaten zuten emakumeei zamaketariak deitzen zieten, beste batzuk zirgariak ziren (errenkan gabarrak arrastan eramaten zituzten gorputzari unama

batzuk lotuta), geroago Gipuzkoako Andoainen kotoilariak ezagutu genituen eta Tabacalerako zigarrerak. Emakume horiek guztiek lan baldintza penagarrietan eta gizonen aldean okerragoetan egin zuten lan. Desberdintasuna aspaldikoa da. Proiektu horren arduradunek internet eta erakusketa ibiltariak baliatuko dituzte zabalpena emateko. Arduradunen asmoa, Deustuko Galleterak ikur hartuta, lanean emakumearen onarpena eskatzeaz gain, gaur egungo "galleterak" aurkitzea da: lan baldintzak hobetzearen alde diharduten emakumeak. Proiektu onuragarri eta txalagarri horrek ahal den laguntza publiko eta pribaturik handiena merezi du. Emakumearen eta berdintasunaren mesedetarako izango da. Baita gizaritearen beraren mesedetarako ere.

Juan Mari Arregi

XABIER LETONA

MALTZAGATIK

Kolpe latza ANV, ezker abertzalea eta prozesuari

AUTORITATEA DA

Nicolas Sarkozy Frantziako lehendakari berriaren ezaugarri nagusienetakoa. Frantziako sistema presidentzialak horretarako beta berezia ematen dio lehendakariari eta honek baliatu ere ondo baliatzen du. Sarkozyk senatua kontrolatzen du, Kontseilu konstituzionala, Ikus-entzunezkoen Kontseilu Nagusia, Magistraturaren

Kontseilu Nagusia eta, besteak beste, Frantziako departamentu aberatsena den Hauts-de-Seine-ko Kontseilu Nagusiko lehendakari. Eta horrekin guztiarekin, Frantziako azken 40 urteko historia ezabatu eta frantziar harrotasunaren berpiztea bultzatu nahi du, horretarako nagusiki liberalismo ekonomikoaren arauak are eta gogorrago astinduz. Frantziako lehendakari berriaren jarraia ikusita, Frantziako politika gutxi jarraitu duen edonork pentsa dezake azken 40 urte hauetan eskuina oposizioan izan dela, eskuarki eskuina izan denean erakunde nagusien gidaritzan. Egia da, hala ere, eta batez ere Maiatzaren 68ko gertakizunengatik, ezkerreko balore ugari heldu direla gaur egun arte, eta baita zabaldu ere

Nicolas Sarkozy bere garaipena ospatzen.

Europar zehar. Eta horrek guztiak ekarri du Frantzia dela gaur egun herritarrei sostengu sozialik handiena eskaintzen dien Estatu.

Bada, lorpen horietako asko jarri nahi ditu hankaz gora Sarkozyk. Ekainaren 10ean eta 17an izango dira Asanblea Nazionalerako hauteskundeak eta, inkestek dioten bezala gertatzen bada, bere UMP aterako da garaile eta orduan Gobernu eta Legebiltzerra ere (Asanblea eta Senatua) kontrolpean izango ditu Frantziaren bere birsortzea aurrera eramateko.

KOLPE LATZA DA Espainiako Auzitegi Gorenak ANV-EAeko 133 hauteszerrenda udal eta foru hauteskunderen kanpo utzi izana. Eskubideen eremutik ikusita Abertzale Sozialisten

hauteszerrendak kanpo utzi izana bezain larria. Baina hori esperotakoa zen, ez ordea ANVko zerrendekin horren gogor jokatzeara. Espainian dagoen defizit demokratikoaren erakusle bat gehiago izateaz gain, bake prozesuaren egoera kamutsaren adierazle ere bada. Berriz ere, Espainiako Gobernuak ezker abertzalea presionatzeko tresna gisa erabili ditu hauteskundeak.

Auzitegi Gorenak, gainera, argi iradoki dio Espainiako Gobernuari ANV lege kanpo jarri behar dela. Prozedura bat ez bada bestea erabili da (Alderdien Legearena Hauteskunde Legearen orde); Batasunaren kasuan biolentziaren gaitzespena giltzarri bazen, ANVk gaitzespen hori baduen Batasunaren tresna izatea leporatzen zaio... Zirrikitu judiziala sortzen da eta kito. Auzitegi Konstituzionalak zuzendu ezean, ondorioa larria da ikuspegi demokratikotik, bai suposatzen duen eskubide urraketatik, bai herritarren borondatea desitxuratu egiten delako (Zer gertatuko da orain, adibidez, Nafarroako Legebiltzarraren?). Prozesuarekiko, aldiz, bere heriotza ote da?

gure!
arteak
euskaraz

Bizkaiko Foru
Aldundia
Diputación
Foral de Bizkaia

Sunitak eta xiitak Islamaren geopolitikan

Mundua ohartu da musulmanen artean badirela sunitak eta xiitak, Irakeko gerra bi komunitateon arteko borroka nahasiagotu denean. Gero, Libanoko labirintoaren osagai nagusietako bat dela ikusi da. Zerk bereizten ditu? Gauza asko: fedeak, jatorri sozialak, geopolitikak...

MUSULMAN SUNITA ETA XIITEN arteko berezitasunak ezagutu nahi dituzte Mendealdeko analistek, ohartu baitira Ekialde Hurbileko geopolitikaren analisirik ezin dela zuzen egin Islamaren barruko bi korronte horiek eta atzetik dituzten herritar eta mugimendu ugariak konprenitu gabe. *Open Democracy* aldizkari elektronikoko artikulua mordoxka plazaratu du honetaz, hainbat adituk idatzita. Hauetako bakoitzak dauka bere analisia, eta denek dute egia-rik zerbait. Bi aukeratzan hasita, Hazem Saghih kazetariak ezberdintasun erlijiozko eta sozialak azpimarratu ditu, eta Fred Halliday irakasleak berriz, garrantzizkoena xiismoaren erabilera geopolitiko dela uste du.

Hazem Saghih Londresen arabieraz plazaratzen den *Al-Hayat* egunkari-ko zuzendaria da. Honek *"Sunni and Shi'a: coexistence and conflict"* artikuluan azaltzen duenez, arabiar jendeak oraindik ez du onartu Islamaren barruan bi sekta handi daudela, kasik bi erlijio diferente direnak. "Esaten dugu 'Denok anaiak gara' eta ez dugu aitortzen arazo bat daukagula (...) Ondo begiratuko bagenu, ohartuko ginatke gure arteko liskarren hazia aspaldi ereinda dagoela".

Saghiharen ustez, xiiten eta suniten arteko ezberdintasun sozialak Mahometen aurrekoak dira, baina profetaren ondoren berehala hartu zuen bereizketak erlijiozko estalkia ere. Korana ez

dute berdin irakurtzen batzuek eta besteek: sunitek jokabide onen oinarritzat hartzen dute liburu saildua, xiitek berriz gurtu egiten dute liburua. Hau interpretatzerakoan, sekta bakoitzak ditu gainera bere agintariak.

Gorrotaren oinarria ere antzinakoa da: xiitek beren buruak Mahometen suhi Ali-ren eta honen seme Hussein-en jarraitzailetzat dituzte... eta, aldiz, sunitak martiri hauek asesinatu zituztenen oinordekoak dira! Baina fedeaz gain, Saghihek dioenez, sunitek beren eskuetan eduki dute beti agintea, xiitak aldiz oposizio izanik. Horren oihartzun modernoak litzateke Iraken, Libanon eta Bahreinen xiitek alderdi ezkertiar eta erradikalekin bat egitea.

Beste bereizketa bat: sunitak izan direla –gutxienik azken bi mendeotan– hirietako merkatari, burokrata, idazle, artisau eta artistak. Xiitak, ordea, gehienetan baserri inguruetan bizi izan omen dira, ondorioz beren kultur transmisioa gehienbat ahozkoa izan da, mekanikoago eta zurrunagoa. "Islamaren ikerle sunitak –idatzi du Saghihek– batez ere interesatu dira boterearekin eta honen erabilerekin. Suniten artean autoritatea izan zen Ibn Taymiyah-k idatzi zuen hobe dela tirano bat kaosa eta liskarra baino. Ordainetan, lehenbiziko pentsalari xiitek asko aipatzen zuten justizia, gizarte ideala, 'galdutako imanaren' perfektzioa". Apaizen indarra ere ez da

Musulmanen artean xiitak minoria diren arren, XX. mende bukaeratik indar handia erakutsi dute, Irango iraultza gertatuz geroztik batez ere. Ekialde Hurbileko geopolitika ezin da ulertu horien eta suniten arteko harreman kontraesankorrek kontuan eduki gabe. Adibidez, azkenaldian Saudi Arabiako agintari sunitek diplomazian hartu nahi duten protagonismoa –Palestina eta Irakeko gatazkak bideratzeko egindako biltzarretan, nabarmenki– faktore horren arabera interpretatu dute aditu batzuek: AEBen estrategiak porrot eginda, Iranen eta xiiten indarra orekatu nahi dutela, alegia. Argazkian, xiiten sinbologiaz brodatutako alfombra. Irudietako emakumea Mohamet profetaren alaba da eta gizona berriz honen senar eta profetaren suhi Ali imana, xiitek gehien gurtzen duten martiria. Hizki arabiarrez idatzita dago: "Ali imana, Jainkoak dohainez bete zuena".

berdina batzuen eta besteen artean; xiitentzako apaizak esana hutsik egin ezina da, eta sunitentzako berriz ez. Batzuek eta besteek urteotan eraiki dituzten sistema sozialak eta kultura hain ezberdinak izanik, kazetari horri iruditzen zaio burugabekeria dela "mundu islamiarra" eredu bakar baten arabera analizatzea.

Islamaren bi korronteok batzeko ahaleginak izan dira XX. mendean, baina oso azaletik landuak. Azken urteotan, xiitak indartzen joan dira, politikan muturra gehiago sartuz, eta beren eragina nabarmen handitu zen Irango iraultza egin zutenean. Libanon indartu dira eta Iraken. Batean bezala bestean harreman kontraesankorrek izan dituzte inbaditzaileekin, Israelekin eta AEBekin, eta hasieran elkarrekin moldatzea posible zela zirudien arren, bi kasuetan ere laster ikusi zen xiismo politikoak bere agenda duela, eta Mendealdearekin talka egiten duela.

Xiitak, Islamaren trotskistak?

Fred Halliday irakasle irlandarra da, Ekialde Hurbilari buruzko dozena bat liburutik gora idatzi ditu eta ideologia kontserbadorekoa den arren, hasieratik salatu du Irak inbaditzea, AEBen eta Britainia Handiaren errore estrategikoa delakoan. Honek *"Sunni, Shi'a and the 'trotskyist' of Islam"* artikuluan defendatu du Islamaren barruko bi

korronte handi horien arteko tirabirek gehiago daukatela ikusteko geopolitikarekin fede kontuekin baino.

Gaur, Hallidayren ustean, Ekialde Hurbileko gatazketan badira ardatz nagusi batzuk –Israel/arabiarren kontra, Estatu Batuak/terrorismoa, Mendebalde/Iran...– baina horiek zeharkatzen dituzte beste gatazka handi batzuek, eta tartean sunita/xiita ardatzak. Hallidayrentzako oker nabarmena da sunitak goikoak eta xiitak menderatuak direla esanez sinplifikatzea, nahiz eta gauzak horrela erakustea batzuentzako interesgarria dela aitortu: “Gogotan dut Irango Errepublikari Islamiarreko lehen atzerri ministro Ibrahim Yazdirrekin izan nuen elkarrizketa. (...) Eserita zegoen Sha-ren garaian ipinitako lanpara handi baten azpian eta ‘Gu Islama- ren trotskistak gara’ esan zidan”.

Khomeiniren garaian Iranek eskualde horretan indartu zuen jokabide anti-inperialista, eta alde horretatik Yazdik aldarrikatutako “iraultza iraunkorrak” bazeukan logika. Baina irandarrek egin dutena izan da –Hallidayren iritzian– munduko xiitak beren interes geopolitikorako erabiltzea, komeni izan denean suniten kontra jazarraraziz.

Gaur sua eskualde osora dago zabaldua. Iraken, 2003an AEBek inbaditu zutenean, erresistentzia sunitak eta Baaz alderdikoek abiarazi zuten yankien kontra, baina 2006tik honantz gatazka nagusi horri nahastu zaio xiiten eta suniten arteko gerra sektarioa. Libanon ere aspalditik zetorren bi korronteen arteko tirabira, baina 2006ko udan Israelek inbaditu zuenean, bere kontrako erresistentziarekin xiiten buruzagiek lortu zuten are gehiago indartzea. Ara-

biar Golkoko herrialdeetan ere, urteotan –Kuwaiten eta Bahreinen bidenabar– okertu egin dira bien arteko harremanak. Palestinan berez ez da xiitarik, baina Fatahko buruzagiek salatzen dute Hamas xiitek laguntzen dutela eta xiismoaren jokabidea hartu duela.

Paradoxa moduan, Sirian populazioaren gehiengoa sunita omen da eta agintean dagoen Baaz alderdiko elite minoritarioa berriz xiita. Dena dela, Iranen eta orain Iraken ere bai, xiitek hartu duten indarraren aurrean, Jordania, Egipto eta Saudi Arabiak horiek salatzen dituzte eta beren buruak saltzen “moderatuak” bailiran. Hau ere paradoxa galanta. Gainera, ez da ahaztu behar Afganistanen eta Pakistanen indartu diren talibanak sunitak direla, eta horko mugimendu berriak –Al Kaeda tartean– Saudi Arabia “moderatuak” sustatu zituela.

Ondoko urteetan Hallidayk dio sunitak/xiitak gatazka izango dela Ekialde Hurbileko borroka nagusia, eta hori aurki ikusiko dela, Iraketik amerikarrek aldegin bezain azkar. Orduan nabarmen geratuko da geopolitika zela kontua, ez erlijio bereizketa. Gainerakoan, ez fede aldetik daude hain ezberdintasun handiak eta ez elkarbizitzan egon da urte luzez halako ezinegon handirik... duela gutxi arte.

Azkenean, Iranek xiitak eta Saudi Arabiak sunitak sutu dituzte –Hallidayren hitzetan– eta gero mugimenduek beren autonomia hartu dute beren supiztaileengandik. Irakeko gerrak dagoeneko kontrolaezina dirudi. Baina munduko sunitak nola hartuko dute AEBek Iran erasotzea? ■

<http://www.argia.com/nethurbil.php>
helbidean, gai honi buruzko informazio
gehiago eta Interneteko loturak.

Z E R B I T Z U A

Beti hurbilago.

Zerbitzu integrala,
pertsonalizatua,
hurbila eta
etengabea.
Horixe
da gure
konpromisoa.

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

Hernani, 4 - 20004 DONOSTIA
e-posta: zinkunegi@euskalnet.net
TEL.: 943 420 624

Bixente Serrano Izko

Adituen eskuetan

J

ai duzu, amigo, honez gero. Gogoratzen al zara intuizio jenial hartaz? “*Forulandia Forulandia* da”. Metafisiko baten oihua, baina bere lokarri naturalak, genetikoak zituen: Foru-barrabielek aginduriko zerbait. Ba, hari horretatik tiraka, orain gutxi, aditu batek frogatu du genetikoki programaturik dagoela *Forulandia* bere gaurko horretan jarraitzeko, betirako; Foruen ADN katea neutroki eta zientifikoki aztertu ondoren, kalteak eta gaixotasunak, ahuldade gaindiezina baizik ez lukeela *Forulandiak* irabaziko euskal geneekin gurutzatuko balitu bereak. Zureak egin du, nahimena lehenetsi nahi badiozu naturari.

Ez nator, halere, *Forulandiaz* mintzatzerara. Abiapuntu hutsa da, bertze saltza batean sartzeko: teknikaz, teknokraziaz, ideologiaz, politikaz... alegia. Apunte bezala, aforismo kateatuen gisa aletu nahi ditut horren inguruko pentsamendu batzuk.

“Adituen esku dago etorkizuna”, erran zuen etsipenez Ernesto Sabatok, “uste ez dudán arren horrelako gauza bat harrotasun edo alegrantzaren zioa denik”. Izan ere, gehitzen dut nik: “Espezialistek, gehienez jota, etorkizun espeziala presta dezakete”.

Ideologia guztiek, zeinek berea zientifikoena izanen balitz bezala saltzeko joera duten. Are gehiago teknokraziak. Honentzat, teknika dugu gaurko teologia, egiaren mundu bakarra. Kexu agertu da horretaz Joxe Azurmendi: Modernitatea zientzian eta teknikan “fededuna izan den artean, ez da egon teknikaren filosofiarik, Erdi Aroan erlijioaren filosofiarik egon ez den bezalaxe”. Hari horri jarraikiz: “Gaur, filosofia, zerbait izatekotan, teknikaren neskame”.

Baina horretara ere ez gara oraindik iritsi, ideologikoki eta politikoki bakarrik balioetsi nahi delako teknika, hots, agintetresna gisa. Horrexegatik: “Inork ez dio teknokraziari ekiten helburu ideolo-

MIKEL SAIZ

gikorik ez duelako, helburu bakarra duelako baizik”.

Barre egiten dio Joxe Azurmendik Ortegaren “diagnosi profetiko” bati, non ia guztiz gertagaitza baitzen teknokraziaren ezarpena, zeren, definizioz, teknikariak ezin baitu agindu eta, azken batean, ezta guztion buru gisa gauzak bideratu ere. Eskarmentu historikoa lekuko, bai bideratu gaituela guztiok hondamendira. Agintariak beti agintari, txarrak ala onak. Hortaz: “Teknikarien ezintasuna ez dago aginte-arloan, onerako agindu ezinean baizik”.

Zibilizazio tekniko huts honek ekarri digu teknokraziaren agintekeria. Jose Luis Sampedrok, Irakeko inbasioa gogoan, teknobasakeria izen efikaza eta mediatikoa jarri dio “ez buruan lumarik ezta zibilizazioan lekurik ere ez duten [inbasore] basa-

ti” horiek egin dutenari. Ez nau Sampedroren neologismoak gehiegi asetzen filosofikoki: “Teknozibilizazioa, askoz beldurgarriagoa basakeria baino”.

Arrazoizkotasuna dute beti ahoan teknokraziaren ideologoek bertze ideologia guztien kontra jotzeko. Arrazoimenaren arrazoiak, nahimenaren nahikerien aurrean. Chomskyk dioen bezala, “erantzun arrazionala” eta “ikuspuntua emozionala” aurrez aurre jartzen dituzte

maltzurki. Aspaldian defendatu zuen Humek kontrakoa: “Pasioen esklabo da arrazoiak, eta horrela izan behar”. Bertrand Russell ere horren alde, gizaki arrazoidun orok izenpetzen duelakoan Humeren esakunea. Neu ere hiruekin: “Euren nahikerien zerbitzura jartzen dute arrazoimena teknokratek”.

Halarik ere, neutroa omen da teknika, inpartziala. Bertzelako inpresioa dut nik: “Teknokraziaren inpartzialtasuna, etxeko arbitroenaren parekoa”.

Baina arrazoiak dute akaso teknokratek: “Teknokrazia neutroa da, ez du batzuen alde eta bertzeen kontra jokatzeko, guztion kontra baizik azken beltzean”. ■

Arrazoiak dute akaso teknokratek:

“Teknokrazia neutroa da, ez du batzuen

alde eta bertzeen kontra jokatzeko,

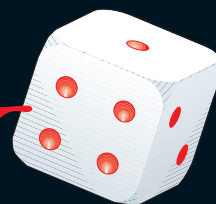
guztionean kontra baizik

azken beltzean”

ASTE HONETAKO

zozketak

Arrigorri itsas pentsioa

Gaua eta gosaria
bi laguntzat

Arrigorri, 3
Ondarroa, BIZKAIA

www.arrigorri.net

1

Istilu banaketak

4 arropa sorta

Kalamua 25. behea
Elgoibar GIPUZKOA

www.istilu.com

2

Txiki Polit Jatetxea

Afaria 2 laguntzat

Musika plaza, z/g
Zarautz GIPUZKOA

www.txikipolit.com

3

BAP!!

Bai, ederki

Joxi Ubeda

10 liburu opari

Soraluze, GIPUZKOA

www.hotsak.com

4

Ziztadak

2 mahai jolas opari

www.argia.com/denda

5

AURREKO ASTEKO IRABAZLEAK

MATTEO JATETXEA

• Ane Agirre Arruti (Usurbil)

TARPOON URPEKARITZA

Paulo Markuerkiaga Badiola (Markina-Xemein)

TXAPELA BURUAN ETA IBILI MUNDUAN

• Eihar Egaña Garcia (Donostia)
• Jose Ramon Egiluz Ugarriza (Berriatua)
• Jose Mari Ezpeleta Arenaza (Gasteiz)
• Isabel Razkin Lizarraga (Uhartea-Arakil)
• Eneko Mairoz Ganboa (Donostia)

SU TA GAR

• Artez Euskara Zerbitzua (Bilbo)
• Iñaki Sagasta Arana (Arrasate)
• Kalakari taberna (Orio)
• Peli Goia Eskudero (Hernani)
• Xabier Garin Rodrigo (Mendillorri)

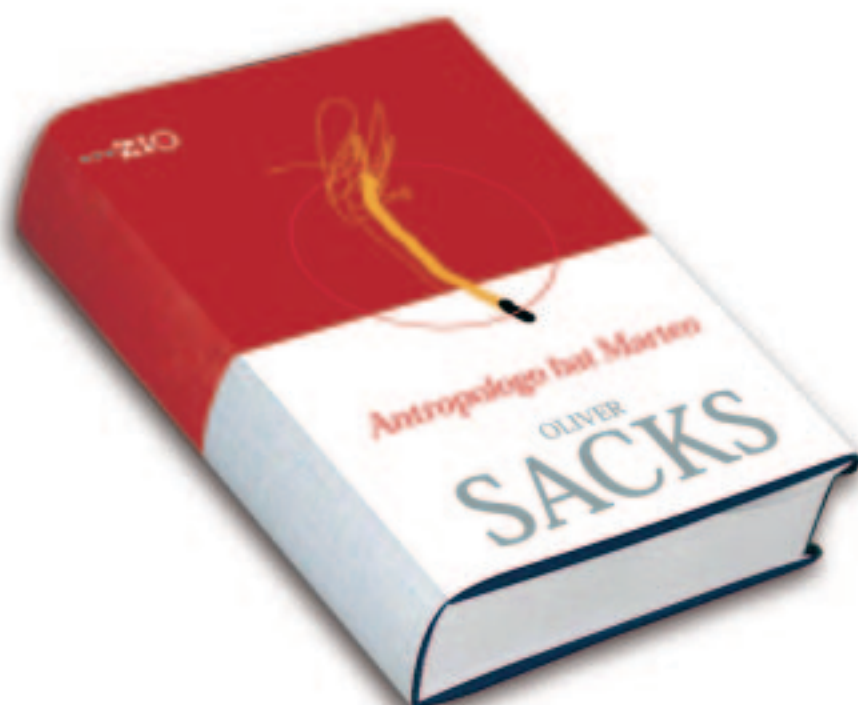
MUNDUKO IPUINAK ETA GARTXOT

• Aintzane Goenaga Aleman (Tolosa)
• Luis Mari Ralla Arruti (Donostia)

ZIENTZIA
IRAKURLE
ORORENTZAT

gure!
artean!
euskaraz

Euskal Herriko Unibertsitateko Euskara Zerbitzuak duela hiru urte abian jarritako ekimena da ZIO (Zientzia Irakurle Ororentzat). Bizkaiko Foru Aldundiaren babesa duen bilduma honen xedea ezagutza edonoren esku jartzea da, liburu interesgarriak, entretenigarriak eta kalitatezkoak eskainiz. Oraingoz, bost dira bilduma osatzen duten lanak. Zientziara hurbiltzeko tresna fresko eta erabilgarriak ZIOk dakartzanak.

